JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

OFISI YA WAZIRI MKUU

MWONGOZO WA TAIFA WA MENEJIMENTI YA MAAFA

IDARA YA MENEJIMENTI YA MAAFA
2 MTAA WA MAGOGONI
S.L.P 3021
11410 DAR ES SALAAM
www. pmo.go.tz

DIBAJI

Tanzania ipo katika uwezekano wa kukumbwa na maafa ya kujirudiarudia yanayotokana na nguvu za kiasili na yanayosababishwa na binadamu ambayo huathiri maisha, mfumo wa maisha ya jamii, miundombinu na kupunguza usalama wa chakula na matatizo ya kiafya. Hali ya kujirudiarudia na ukubwa wa maafa hayo umekuwa ukiongezeka mwaka hadi mwaka. Madhara yake siyo kwamba huathiri watu na mali zao, bali husababisha uharibifu wa miundombinu kwa kiasi kikubwa. Kwa upande mwingine hupunguza kasi ya maendeleo na kudidimiza juhudi za kitaifa na kimataifa katika kupunguza umaskini kupitia Mkakati wa Pili wa Kitaifa wa Ukuaji na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA II), Dira ya Maendeleo ya Kitaifa ya 2015 na kufikia Malengo ya Milenia.

Kuendelea kuwepo kwa hali ya kuweza kuathiriwa/kudhuriwa na majanga inahitaji hatua bora zilizopangiliwa na sekta mbalimbali katika kuimarisha mfumo wa kitaifa wa menejimenti ya maafa katika juhudi za kupunguza hali hatarishi, kujiandaa kwa majanga na kusaidia katika kuwajengea wadau uwezo endelevu wa kumudu ukabilianaji maafa.

Mapitio ya Mwongozo wa Taifa wa Menejimenti ya Maafa yameainisha mahitaji ya sasa na majukumu ya wadau wote katika menejimenti ya maafa. Mwongozo huu unaweka mfumo ambao wizara za Serikali, idara na wakala, mashirika yasiyo ya Kiserikali, wakala za kimataifa, na taasisi za kujitolea zitafanya kazi ya kuzuia, kujiandaa, kupunguza na kukabili

dharura na maafa ili kupunguza madhara ya maafa na kuhakikisha jamii ya Tanzania iliyo salama, imara na endelevu.

Mwongozo huu unatoa msisitizo mahususi katika mabadiliko ya tabianchi, usalama wa chakula na lishe, jinsia, masuala ya kisaikolojia-jamii, upatikanaji wa maji na usafi na mazingira. Wakati Mwongozo umejikita zaidi katika eneo la ukabilianaji la menejimenti ya maafa, lakini pia umezingatia masuala ya uzuiaji, upunguzaji na kujiandaa katika mfumo uliopo sasa wa Kupunguza Athari za Maafa. Zaidi ya hayo, Mwongozo unatambua mwingiliano wa Kimataifa na wa Kikanda juu ya mikakati na mipango ya upunguzaji athari za maafa.

Ikumbukwe kwamba, ufanisi katika mipango ya uratibu wa shughuli za maafa ni za kiushirikishwaji daima. Ofisi ya Waziri Mkuu, kupitia Idara ya Menejimenti ya Maafa inapenda kushirikisha wadau wote muhimu kwenye mpango huu ili kupata mwitiko na kupokea ushirikiano wao wa moja kwa moja. Nyongeza na mapendekezo yoyote yatapokewa na kupitiwa ili yaweze kujumuishwa katika matoleo mengine ya Mwongozo huu.

SHUKURANI

Mwongozo wa Taifa wa Menejimenti ya Maafa (Toleo la Pili) umeandaliwa kupitia hatua shirikishi ya wadau kutoka katika ngazi zote. Mapitio ya awali ya Mwongozo yalifanywa na Bw. Wilhelm Kiwango, Mtaalamu Mshauri kutoka Chuo Kikuu cha Dodoma. Idara ya Menejimenti ya Maafa chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu iliratibu na kuwezesha mikutano miwili ya ushauri kitaifa kwa madhumuni ya kuongeza michango na maoni katika rasimu ya Mwongozo. Mchakato wa mapitio ulifadhiliwa kupitia Mpango wa Msaada wa Maendeleo wa Shirika la Umoja wa Mataifa.

Napenda kuweka katika kumbukumbu michango ya msingi iliyotolewa na wadau wanaowakilisha wizara na Serikali kuu, wakala/idara, taasisi za Serikali za mitaa za utafiti na taaluma, wakala na idara za Serikali kwa kila wizara, Taasisi za Kitaaluma na Kitafiti za Serikali za Mitaa, Mashirika ya Umoja wa Mataifa, Mashirika ya Kimataifa ya Misaada ya kibinadamu, Taasisi za Kijamii, Taasisi zisizo za Kiserikali, Taasisi za Kiimani, Sekta Binafsi na Vyombo vya Habari kwa misaada na michango yao mikubwa katika hatua za mapitio: usomaji wao makini wa rasimu kadhaa, utoaji wa changamoto za msingi, miongozo na mapendekezo katika hatua ya mapitio imesaidia katika kuboresha maudhui na mwonekano wa Mwongozo huu.

Shukurani za pekee zimwendee Mtaalamu Mshauri kwa juhudi zake kubwa katika hatua za mapitio. Napenda pia kutoa shukurani za dhati kwa watumishi wa Idara ya Menejimenti ya Maafa kwa juhudi zao kubwa katika utoaji wa misaada ya kitaalamu na kiufundi kwa Mtaalamu Mshauri na Wadau mbalimbali.

Mwisho, napenda kutambua kwa dhati msaada wa kifedha uliotolewa na Mpango wa Msaada wa Maendeleo wa Shirika la Umoja wa Mataifa katika mapitio haya.

Inatumainiwa kwamba, msaada huu wa kufanyia mapitio Mwongozo wa Taifa wa Menejimenti ya Maafa utasaidia katika shughuli za uratibu na za kujianda, kuzuia, kupunguza, kukabili na usimamizi wa shughuli za maafa na dharura kwa ufanisi zaidi.

DKT. FLORENS M. TURUKA
Katibu Mkuu, Ofisi ya Waziri Mkuu

YALIYOMO

DIBAJI ..... **II**

SHUKURANI ..... **IV**

MICHORO ..... **IX**

UFAFANUZI WA MISAMIATI ILIYOTUMIKA ..... **X**

SURA YA KWANZA **19**

1. UTANGULIZI **19**

1.1 MAMLAKA **19**

1.2 USULI **19**

1.2.1 Mahali ***19***

1.2.2 Eneo na Sura ***20***

1.2.3 Hali ya Hewa ***22***

1.2.4 Idadi ya Watu na Tabia za Kijamii na Kiuchumi ***24***

1.3 HALI YA MAAFA NCHINI TANZANIA **24**

1.3.1. Ukame ***27***

1.3.2 Mafuriko ***27***

1.3.3 Magonjwa ya mlipuko ***28***

1.3.4 Viumbe Waharibifu ***29***

1.3.5 Moto ***29***

1.3.6 Ajali Kubwa ***30***

1.3.7 Matetemeko ya ardhi ***33***

1.3.8 Migogoro ***34***

1.3.9 Vimbunga/Upepo Mkali ***34***

SURA YA PILI **36**

2. MALENGO NA MADHUMUNI **36**

2.1 MALENGO **36**

2.2. MADHUMUNI **36**

2.3 MIHIMILI **37**
2.4 KUSUDI/SHABAHA **39**
2.5 KANUNI ZA MAADILI **40**
2.6 UPEO WA MWONGOZO **42**
2.7 MATARAJIO MUHIMU **43**
SURA YA TATU **45**
3. UTARATIBU WA KISHERIA NA KITAASISI KATIKA MENEJIMENTI YA MAAFA **45**
3.1 SHERIA ZA KIMATAIFA **45**
3.2 SHERIA ZA NCHI **45**
3.3 MUUNDO WA KITAASISI **48**
3.3.1 Wakala wa Menejimenti ya Maafa ***49***
3.3.2 Kamati za Kitaalamu ***51***
3.3.3 Mwingiliano na Wizara za Kisekta ***53***
3.3.4 Mwingiliano na Kamati za Menejimenti ya Maafa za Mikoa na Wilaya ***53***
3.3.5 Mwingiliano na Sera, Mikakati na Mipango ya Kikanda na Kimataifa ***56***
3.3.5.1 Mpango wa Utekelezaji wa Hyogo (Japan) 2005-2015 ..... ***56***
3.3.5.2 Mkakati wa Kanda ya Afrika wa Kupungu Athari ya Maafa ***56***
3.3.5.3 Mpango Mkakati wa Upunguzaji Athari za Maafa wa Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi Kusini Mwa Afrika (2006 – 2010) ***57***
3.3.5.4 Mkakati wa Upunguzaji Athari za Maafa na Menejimenti wa Jumuiya ya Afrika ya Mashariki ***57***
3.3.6 Majukumu ya Taasisi za Umoja wa Mataifa, Mashirika ya Kimataifa, Taasisi za Kijamii, Sekta Binafsi, Taasisi za Kifedha, na Mashirika ya Kujitolea ***58***
SURA YA NNE **61**
4. MWONGOZO MAHUSUSI KUHUSU MASUALA MTAMBUKO **61**
4.1 MABADILIKO YA TABIANCHI **62**
4.2 JINSIA NA VIKUNDI VINAVYOWEZA KUATHIRIWA **64**

4.3 MASUALA YA SAIKOLOJIA YA JAMII 68
4.4 MAZINGIRA 68
4.5 USALAMA WA CHAKULA NA LISHE 70
4.6 MAJI NA USAFI 72
4.7 HAKI ZA BINADAMU 74
4.8 AFYA 78
4.9 ELIMU 79
4.10 TEKNOLOJIA YA HABARI NA MAWASILINO 80
SURA YA TANO 84
5. USIMAMIZI WA KUKABILI 84
5.1 MISINGI YA KUSIMAMIA TUKIO 84
5.1.1 Ngazi ya Mkakati 85
5.1.2 Ngazi ya Kukabili 87
5.1.3 Ngazi ya Operesheni 89
5.2 RASILIMALI NA UDHIBITI 91
5.3 UDHIBITI ENEO/VIZUIZI 91
5.4 USIMAMIZI WA MAJERUHI WENGI 93
5.5 MAWASILIANO 94
5.6 UTOAJI TAARIFA FUPI NA TARATIBU NYINGINE BAADA YA TUKIO 95
KIAMBATISHO A: MUUNDO WA MENEJIMENTI YA MAAFA TANZANIA 97
KIAMBATISHO B: MWONGOZO MAHUSUSI KIMAJANGA 98

MICHORO

Mchoro 1: Ramani ya kuonesha maeneo na utawala..... 3
Mchoro 2: Mtawanyiko wa wastani wa mvual (1970 – 2000)..... 4
Mchoro 3: Wastani wa joto kwa mwaka (°C), 1970-2000..... 5
Mchoro 4: Ajali za Barabarani nchini Tanzania, 2002-2012. 14
Mchoro 5: Idadi yaWaliokufa na Majeruhi katika ajali za barabarani.2002-2012. 15
Mchoro 6: Kutokea kwa Hatari kutokana na Kanda tano za kiikolojia katika Tanzania 17

UFAFANUZI WA MISAMIATI ILIYOTUMIKA

Ajali: Ni aina ya maafa yanayosababishwa na shughuli za binadamu zikihusisha nyezo za usafiri za angani, majini, barabara na reli ambazo husababisha viumbe hai kupoteza maisha, mali na mara nyingine kuharibu mazingira;

Tathmini: Ni zoezi la kubaini tatizo, changamoto, mahitaji, katika eneo lililokumbwa na aina fulani ya maafa ili kufanyia uamuzi juu ya hatua stahiki za kuchukua kwa kuzingatia vipaumbele au rasilimali au uwezo wa mfumo mahususi, jamii au mkoa/nchi. Kazi hiyo inaweza kufanyika kupitia njia za moja kwa moja, mapitio ya maandiko, mahojiano au utafiti.

Mabadiliko ya Tabianchi: Humaanisha mabadiliko yanayohusishwa moja kwa moja au vinginevyo na shughuli za maendeleo ya binadamu ambazo zinabadilisha muundo wa angahewa ya ulimwengu. Mabadiliko haya ni zaidi ya ubadilikaji wa kawaida, na yanadhihirishwa hivyo kwa kuangalia mabadiliko na kuyalinganisha kwa vipindi mbalimbali.

Amri: Agizo/Maelekezo yanayotolewa na Mamlaka au Ofisa anayehusika kutekeleza majukumu au jambo fulani au matumizi ya rasilimali za mamlaka (zikijumuisha watumishi na vifaa).

Ushiriki wa Jamii: Humaanisha ushiriki wa jamii katika hatua za kufanya tathmini, kupanga, kutekeleza na kufuatilia shughuli zinazohusu mzingo wa menejimenti ya maafa.

Migogoro: Kutokukubaliana baina ya makundi mawili ambayo huweza kusababisha migongano kijamii na kiuchumi, kwa mfano: vita, uasi kutoka katika kundi korofi la kisiasa au kukosekana kwa utulivu kama katika shughuli za makundi mfano wanafunzi;

Udhibiti: Hatua za ushawishi wa shughuli za huduma au huduma za pamoja, kwa kupanga majukumu, madhumuni au shabaha, bila kuwa na ulazima wa mamlaka ya kutoa amri ya moja kwa moja.

Uratibu: Ni mchakato wa hatua kwa hatua, kuanisha hali, kuandaa taarifa sahihi na kufahamisha mamlaka inayohusika ya kuamuru kuchagua rasilimali bora zaidi zilizopo ili kufikia malengo mahususi.

Kamanda wa Wafanyakazi: Ni ofisa mwenye jukumu la usimamizi wa idadi maalum ya wafanyakazi waliokusanywa kwa jukumu mahususi kama utafutaji na uokoaji. Idadi ya watu katika kikosi itakuwa 3 – 7.

Kimbunga: Ni hali ya hewa inayotawaliwa na kiasi kidogo cha nguvu kinachozidi kile cha maeneo jirani, na mfumo wa upepo unaopiga ndani na jirani (kwa njia ya kuzunguka katika ukanda wa Kusini na kuzunguka mshazari kwenda ukanda wa Kaskazi). Pia huitwa tufani ndogo. Hufuatana na kiasi kikubwa cha joto, hewa yenye unyevu, na mawingu.

Kupunguza Uhatarishi wa Maafa: Dhana na utamaduni wa kupunguza hatari ya maafa hatua kwa hatua kupitia juhudi mbalimbali za kuainisha na kusimamia vyanzo visababishi vya maafa, ikiwa ni pamoja na kupunguza kujiweka katika hatari, kupunguza ule uwezekanao wa kuathiriwa/kudhuriwai kwa watu na mali, usimamizi wa busara wa ardhi na mazingira, na uboreshaji wa utayari kwa matukio makubwa.

Maafa: Tukio kubwa linaloharibu mfumo wa kawaida wa jamii na kusababisha vifo, upotevu au uharibifu wa mali au mazingira ambamo jamii iliyoathirika haiwezi kukabili kwa kutumia rasilimali zake bila msaada kutoka nje ya jamii hiyo.

Mzingo wa Menejimenti ya Maafa: Ni hatua endelevu ambazo wadau ikijumuisha wakala za Serikali na zisizo za Serikali na taasisi zingine kupanga na kupunguza athari za maafa, kuitikia wakati au punde baada ya kutokea kwa maafa, na kuchukua hatua za urejeshaji baada ya maafa kutokea. Inajumuisha kuzuia, kupunguza, kujiandaa, kukabiliana na urejeshaji. Hatua stahiki katika kila sehemu katika mzingo husababisha ubora katika kujiandaa, ubora wa tahadhari, kupunguza uwezekano wa kuathiriwa/kudhuriwa au kuzuia maafa wakati mwingine.

Ukame: Ni tukio la asili linalotokea wakati hali ya hewa inapokuwa chini ya kiasi cha kawaida, kusababisha utofauti mkubwa wa kihaidrolojia ambao huathiri kwa kiasi kikubwa rasilimali ardhi na mifumo ya uzalishaji.

Mfumo wa utoaji taarifa za awali: Ni mlolongo/mnyororo wa mfumo wa taarifa na mawasiliano kusimamia na kutoa tahadhari ya maafa kabla ya wakati, kufikia hatua sahihi za uzuiaji kwa wakati. Programu hizo hujumuisha usimamizi katika makazi, jamii, wilaya na ngazi ya kitaifa.

Tetemeko la ardhi: Ni kuachiwa kwa ghafla kwa nguvu iliyohifadhiwa taratibu ndani ya miamba ambayo hufanya uso wa dunia. Hufanya tishio kubwa kutokana na utokeaji kwa nyakati tofauti zisizopangilika, ukosefu wa njia bora za utabiri, na majanga yanayofanana nayo kama kutikisika kwa

ardhi; kupasuka kwa ardhi; maporomoko ya ardhi na kutokea kwa maji chini ya ardhi.

Taarifa za Dharura za Umma: Hii hujumuisha uandaaji na utoaji wa ujumbe na maelekezo sahihi na kwa muda unaohusika kwa umma wakati wote wa maafa au dharura. Hujulisha umma kinachotokea, namna ambavyo Serikali inakabiliana na hali na kile ambacho umma unatakiwa kufanya kwa ajili ya usalama wao.

Dharura: Hali iliyosababishwa na tukio kubwa linalohitaji umakini wa dharura wa jamii athiriwa kwa kutumia rasilimali zake.

Magonjwa ya mlipuko: Ongezeko lisilo la kawaida la magonjwa (wadudu au maambukizi) ambalo mara nyingi husababisha vifo au ulemavu kama matokeo ya kuwepo katika maeneo hatarishi;

Uhamishaji: Huu ni uhamaji wa watu kwenda katika maeneo salama kutoka katika maeneo yanayoaminika kuwepo katika hatari wakati tukio la dharura au maafa linapotokea.

Mlipuko: Ni mshituko mkubwa wa kitu kama mlipuko wa bomu, petroli au gesi;

Moto: Uunguaji usiozuilika wa fueli au kitu kingine unaogharimu maisha au kuharibu mali;

Mafuriko: Ongezeko kubwa la kiasi cha maji katika mkondo, mto, ziwa, bahari n.k, unaoweza kusababisha vifo, uharibifu wa mali na mazingira.

Usawa wa Jinsia: Humaanisha kwamba kila jinsi ina mazingira sawa kupata haki za msingi na muhimu, kujihusisha katika shughuli za kisiasa,

kiuchumi, kijamii na maendeleo ya kiutamaduni na kunufaika kwa matokeo yake.

Jinsi: Ni tofauti za kibiolojia kati ya wanawake na wanaume. 'Jinsia" huainisha majukumu, nguvu na rasilimali kwa wanawake na wanaume katika kila tamaduni.

Janga la Kijiolojia: Ni baa/balaa la kijiolojia linaloweza kusababisha vifo, majeraha au athari za kiafya, uharibifu wa mali, maisha, madhara ya kiuchumi na kijamii au athari za kimazingira.

Mihimili: Ni kanuni za msingi zinazoongoza wizara zote za Serikali na wakala, pia wakala zisizo za kiserikali na taasisi katika utekelezaji wa shughuli za menejimenti ya maafa katika hali zote bila kujali mabadiliko ya mamlaka, malengo, madhumuni, mikakati au upatikanaji wa rasilimali.

Janga: Ni tukio la uharibifu (baa au balaa) ambalo likitokea linaweza kuathiri kwa kiasi kikubwa, hali au shughuli za binadamu na kupoteza uhai au kujeruhi, kuharibu mali, kuathiri jamii na uchumi au athari za mazingira.

Kamanda wa Tukio: Ni ofisa mwenye majukumu ya jumla ya kusimamia tukio na kuelekeza mbinu na usimamizi wa rasilimali.

Ofisa wa Tukio: Ni ofisa mwenye majukumu ya kusimamia tukio kutoka katika idara/taasisi mbalimbali. Katika hali ya dharura/janga linalohitaji wakala/taasisi zaidi ya moja, ofisa wa tukio atabaki chini ya usimamizi wa Kamanda wa Tukio.

Mpango wa Menejimenti ya Tukio: Ni mpangomkakati ulioandaliwa na Kamanda wa Tukio unaoainisha malengo makuu ya shughuli za dharura, na namna ambavyo operesheni zitakavyofanyika. Katika matukio madogo, hii

inaweza kutolewa kwa mdomo kwa maofisa katika eneo la tukio; hata hivyo, katika matukio makubwa mpango unapaswa kuwekwa katika maandishi.

Tukio: Ni kitu kinachotokea kinachoweza kusababishwa na binadamu au asili, kinachotishia maendeleo ya watu, mazingira au usalama wa nchi na kinachohitaji huduma ya wahudumu wa kukabili dharua ili kuzuia au kupunguza vifo au athari za mali na/au maliasili.

Maporomoko ya udongo: Ni usafirishaji wa udongo na miamba kuteremka chini ya mwinuko unaosababishwa na mitikisiko ya asili, mabadiliko ya kiasi cha maji, au kuondolewa kwa vizuizi saidizi vya udongo.

Hifadhi ya watu wengi: Ni shughuli zote zinazochukuliwa kulinda wahamaji na waathirika wengine wanaohamishwa kutoka katika athari za dharura au janga. Inajumuisha utoaji wa hifadhi ya muda, chakula, huduma za matibabu, mavazi na huduma nyingize muhimu za kuishi kwa wale waliohamishwa kutokana na maafa au tishio.

Kupunguza athari: Hatua zinazochukuliwa kwa lengo la kupunguza hali ya kuweza kuathiriwa/kudhuriwa na janga kwa kadiri inavyowezekana.

Majanga ya asili: Matukio yanayosababishwa na nguvu za asili yanayoweza kusababisha vifo, majeraha, au athari za kiafya, uharibifu wa mali, uharibifu wa makazi na huduma, athari za kijamii na kiuchumi, au uharibifu wa mazingira.

Viumbe waharibifu: Ongezeko la idadi ya wadudu waharibifu kutokana na sababu za kiikolojia, mfano; joto, ukulima wa zao moja, aina mpya za

wadudu waharibifu, hali ya hewa inayoridhisha na uhamaji. Hii husababisha uharibifu mkubwa wa mimea na mazao yaliyokwisha kuvunwa, na hatimaye husababisha upungufu wa chakula, njaa na mdororo wa kiuchumi.

Kujitayarisha/Kujiandaa: Hatua zinazochukuliwa kujenga uwezo wa mtu binafsi, jumuiya na biashara katika kukabiliana na maafa. Mazoezi ya vitendo ya kukabili maafa, mafunzo ya kujiandaa na maafa na elimu kwa umma ni mifano ya shughuli za kujitayarisha.

Kuzuia: Hatua za mwanzo zinazochukuliwa kwa lengo la kuepusha maafa yasitokee. Mfano; programu za chanjo kupitia sekta ya afya, kutofuga mifungo mingi katika eneo dogo la ardhi, kuweka ishara zinazoashiria hatari katika maeneo hatarishi, n.k.

Urejeshaji: Ni shughuli za lazima katika kurejesha hali ya kawaida kwa jamii iliyoathirika na kwa wale waliohusika katika kukabiliana na maafa.

Kukabiliana/Kuitikia: Shughuli zote zinazofanyika wakati au baada tu ya janga. Kukabiliana huhusisha hatua za haraka kuokoa maisha, kulinda mali, na kutimiza mahitaji ya msingi ya binadamu.

Tathmini ya Hatari: Ni mbinu ya kufahamu chanzo na kiwango cha hatari kwa kuainisha janga linaloweza kutokea na kukadiria hali zilizopo za uwezekano wa kutokea kwa maafa na kuweza kuathiri watu walio katika hatari, mali, huduma, makazi, na mazingira wanayoishi.

Utafutaji na Uokoaji: Hii hujumuisha utafutaji, uandaaji na utoaji wa huduma ya kwanza kwa waathirika waliobanwa katika majengo

yaliyoporomoka, au au katika vitu vingine kama , ndege, gari moshi, katika ajali za barabarani na majini. Pia hujumuisha utoaji wa matibabu ya dharura kwa walioathirika vibaya katika eneo la tukio na usafirishaji hadi kwenye huduma za tiba.

Kamanda wa Sekta: Ofisa aliyepewa jukumu la usimamizi/menejimenti ya mbinu na usalama wa eneo lililoainishwa dhahiri katika tukio. Kufuatana na malengo yaliyoainishwa na Kamanda wa Tukio, Kamanda wa Sekta atasimamia shughuli zote katika sekta na ataishia hapo hapo.

Taasisi/Wakala Saidizi: Idara au wakala yoyote wa Serikali kuu yenye jukumu la kusaidia wakala ongozi inayohusika kwa rasilimali zilizopo, uwezo, au utaalamu, katika kusaidia operesheni za kitaifa za kukabiliana na maafa chini ya uratibu wa wakala ongozi.

Janga la Kiteknolojia: Ni janga linalosababishwa na hali za kiteknolojia au viwanda, zikijumuisha ajali, shughuli za hatari, kuharibika kwa miundombinu, au shughuli zinazohusika za kibinadamu, zinazoweza kusababisha vifo, majeraha, maumivu, au athari nyingine za kiafya, uharibifu wa mali, kuharibika kwa makazi na huduma, athari za kijamii na kiuchumi, au uharibifu wa mazingira.

Rasilimali za Mawasiliano: Ni vifaa vya watumishi, vitu, taarifa, mafunzo, masafa ya redio, mtandao au uwezo wa usafirishaji mawimbi au rasilimali nyingine muhimu kwa mawasiliano.

Tsunami: Ni mawimbi makali ya bahari, yanayosababishwa na uhamishwaji wa haraka wa sakafu ya bahari, maporomoko ya ardhi, au milipuko ya volkano. Mawimbi ya Tsunami yanaweza kuja kwa taratibu katika fukwe au

yanaweza kuongezeka kwa urefu na kuwa ukuta wa maji wa urefu wa mita kadhaa unaokimbia kwa haraka. Ijapokuwa tsunami haiwezi kuzuilika, madhara ya tsunami yanaweza kupunguzwa kupitia kujiandaa kwa jamii, tahadhari kwa wakati na kukabiliana.

Volkano: Mlipuko mkali wa kimiminika moto/magma na gesi katika nguvu kubwa kutoka chini ya usawa wa bahari kuja nje ya uso wa dunia.

Makundi yaliyo katika Hatari: Makundi ya waathirika wa maafa au watu waliohamishwa, wenye mahitaji maalum, wanaotambulika kwa utofauti wao, wakihusisha: watoto wasio na walezi, wazee, watu wenye matatizo ya akili na walemavu wa viungo, waathirika wa udhalilishaji wa kimwili au fujo/vita, na wajawazito, wakina mama wanaonyonyesha au wanawake wasio na waume.

SURA YA KWANZA

1. UTANGULIZI

1.1 Mamlaka

Mwongozo wa Taifa wa Menejimenti ya Maafa umeandaliwa kutokana na Sheria ya Uratibu wa Misaada ya Maafa Na. 9 ya mwaka 1990 ambayo pia imeanisha wakala zenye majukumu ya uandaaji na utekelezaji wake.

Sheria inapata mamlaka kutoka katika Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977. Katiba inampa mamlaka Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (katika Ibara ya 32) kutangaza hali ya hatari kama kutatokea maafa au hali hatarishi inayotishia jamii au sehemu ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Katika ngazi za wilaya na mkoa, wakuu wa wilaya na mikoa ndio mamlaka zinazohusika katika kutangaza maafa au dharura katika ngazi ya mkoa au wilaya zinazohusika.

1.2 Usuli

1.2.1 Mahali

Jamhuri ya Muungano wa Tanzania inapatikana katika Afrika ya Mashariki kati ya longitudo 29◦ na 41◦ Mashariki na Latitudo 1◦ na 12◦ Kusini. Tanzania inapakana na mataifa yafuatayo: Kenya na Uganda upande wa Kaskazini; Rwanda, Burundi na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo (DRC) kwa upande wa Magharibi; Zambia, Malawi na Msumbiji kwa upande wa Kusini; na Bahari ya Hindi kwa upande wa Mashariki (Mchoro Na.1).

1.2.2 Eneo na Sura

Tanzania ina ukubwa wa eneo la kilomita za mraba 945,000 ambazo kati ya hizi, kilomita za mraba 884,000 ni nchi kavu, na kilomita za mraba 61,000 ni za maji (maziwa, mito, na fukwe za bahari).

Mwinuko wa ardhi kutoka usawa wa bahari ni mita 0 hadi 1,500 ambao umegawanyika katika maeneo makuu matatu ya kifiziografia ambayo ni visiwa na pwani upande wa Mashariki, miinuko ndani ya maji na nyanda za juu. Upande wa Kaskazini na Kaskazini Mashariki kuna mwinuko mrefu unaosababisha kuwepo kwa milima ya kipekee ya volkano ambayo miongoni mwake ni mlima Meru na Kilimanjaro.

Bonde la ufa linaanzia upande wa Kaskazini Mashariki kuelekea nyanda za kati mwa Tanzania likitengeneza nyufa mbili kubwa za mkono wa bonde la ufa wa Mashariki na Magharibi unaoathiriwa sana na matetemeko. Bonde la ufa linatokea katika Bahari Nyekundu/Ghuba ya Aden njia tatu za Afar katika upande wa Kaskazini kwenda pwani ya Tanzania na Msumbiji upande wa Kusini. Bonde la ufa limegawanyika katika matawi mawili la Mashariki na Magharibi kuzunguka Ziwa Victoria. Bonde la ufa lina upekee wa kuzungukwa na maziwa ambayo ni Ziwa Rukwa, Tanganyika, Nyasa, Eyasi na Manyara. Miinuko ni pamoja na Udzungwa, Livingstone, na Miinuko ya Ufipa ambayo huunda Nyanda za juu Kusini. Usambara, Pare, Meru, Kilimanjaro, Bonde la Ngorongoro na Oldonyo Lengai, vyote hufanya nyanda za juu Kaskazini.

Mchoro namba 1: Tanzania: Ramani ya Eneo na Utawala

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi, 2012.

Miinuko ya nyanda za juu na mwinuko mdogo wa kati hufanya mfumo wa kutiririsha maji kutoka nchi kavu kuelekea Bahari ya Hindi, Bahari ya Atlantic, Bahari ya Mediterrania.

1.2.3 Hali ya Hewa

Tanzania ina hali ya hewa ya kitropiki yenye misimu miwili ya mvua, kuna maeneo yanayopata mvua mara moja kwa mwaka na yanayopata mvua mara mbili kwa mwaka. Maeneo ya Kusini, Kati na Magharibi na Kusini Magharibi mwa nchi yana msimu mmoja wa mvua ambapo mvua hutokea kati ya mwezi Novemba na mwezi Aprili na maeneo yanayozunguka Ziwa Victoria, Nyanda za Juu, Kaskazini Mashariki na Pwani ya Magharibi yana misimu miwili ya mvua ambapo mvua hunyesha kati ya mwezi Oktoba – Desemba na mwezi Machi – Mei. Wastani wa mvua kwa mwaka huanzia kutoka milimita 550 katika maeneo ya katikati ya nchi hadi milimita 3690 katika baadhi ya maeneo ya Nyanda za juu Kusini Magharibi. Mgawanyiko wa wastani wa mvua kwa mwaka unaonekana katika Mchoro namba 2.

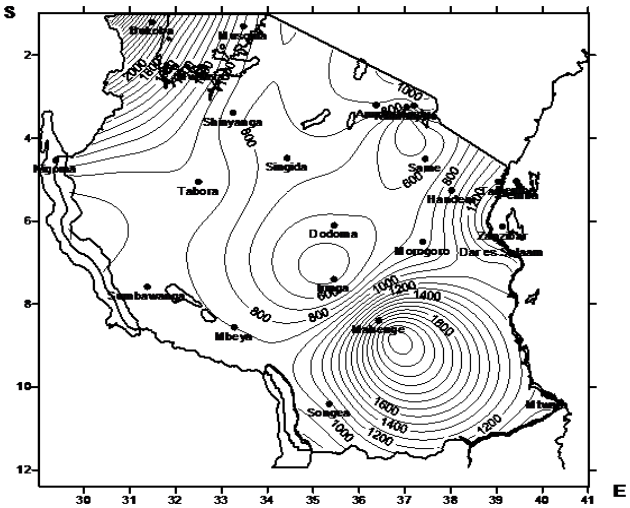

Mchoro namba 2: Mgawanyiko wa wastani wa mvua za mwaka (1970 – 2000).

Chanzo:……

Hali ya joto hutofautiana kutokana na jiografia na mwinuko wa eneo. Maeneo ya Pwani na visiwa vilivyoko kandokando ya bahari yana wastani wa nyuzijoto kati ya 27 na nyuzijoto 29 sentigredi, wakati katika maeneo ya ukanda wa kati, Kaskazini na sehemu za Magharibi, joto huwa kati ya nyuzijoto 20 sentigredi na nyuzijoto 30 sentigredi. Joto huwa kali kati ya miezi ya Desemba na Machi na huwa na vipindi vya baridi wakati wa miezi ya Juni na Julai. Nyanda za juu kusini Magharibi na Kaskazini Mashariki, mara nyingi joto huwa chini ya nyuzijoto 15 sentigredi wakati wa usiku linaweza kufikia nyuzijoto 0 sentigredi miezi ya baridi ya Juni na Julai. Mgawanyiko wa wastani wa joto la juu kwa mwaka unaonekana katika Mchoro namba 3.

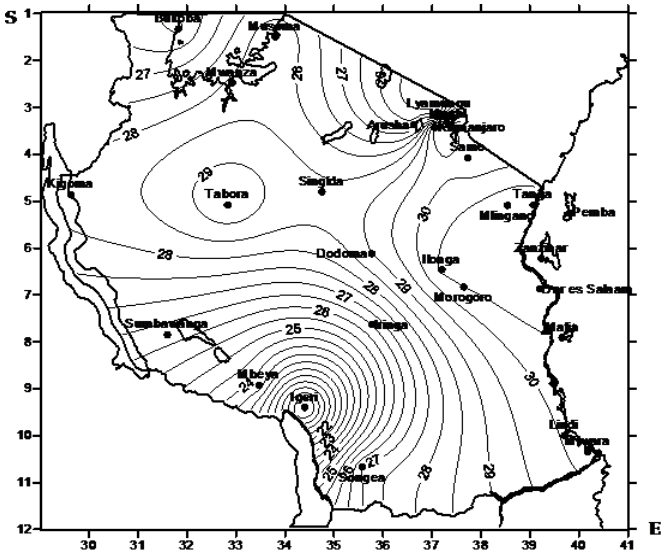

Mchoro namba 3: Wastani wa juu wa Joto kwa Mwaka (°Sentigredi), 1970-2000.

Chanzo:……

1.2.4 Idadi ya Watu na Tabia za Kijamii na Kiuchumi

Kutokana na Sensa ya Kitaifa ya Watu na Makazi ya mwezi Agosti mwaka 2012, idadi ya watu katika Tanzania Bara ilifikia watu milioni 43.6, ambapo kati yao, asilimia 51.3 ni wanawake na asilimia 48.7 wakiwa ni wanaume. Wastani wa ongezeko la idadi ya watu katika mwaka 1988 – 2002 ulikuwa ni asilimia 2.9 kwa mwaka. Idadi ya watu iliongezeka kutoa watu 26 hadi kufikia watu 39 kwa kilomita moja ya mraba mwaka 2002. Hata hivyo, katika ngazi ya mkoa, ongezeko la watu hutofautiana kutokana na mikoa, mfano ni kutoka watu 12 kwa kilomita moja ya mraba mkoa wa Lindi kufikia watu 1,793 kwa kilomita moja ya mraba kwa mkoa wa Dar es Salaam.

Asilimia kubwa ya idadi ya watu hutegemea kilimo (kadirio la asilimia 80). Mazao makuu yanayozalishwa ni mahindi, mpunga, mtama, mihogo, viazi kama mazao ya chakula ambapo kahawa, chai, pamba, tumbaku, korosho, karafuu na mkonge hulimwa kama mazao ya biashara. Tanzania pia ina utajiri wa maliasili, zinazojumuisha madini, misitu, mbuga, wanyamapori, mito, maziwa na ardhi-owevu.

1.3 Hali ya Maafa Nchini Tanzania

Tanzania ipo katika hatari ya kukumbwa na maafa mbalimbali, ambayo yanaweza kugawanywa katika maafa ya asili na yanayosababishwa na shughuli za kibinadamu. Maafa hayo ni pamoja na ukame, mafuriko, wadudu waharibifu, magonjwa ya mlipuko, moto, ajali, vimbunga/upepo mkali, migogoro, maporomoko ya udongo, milipuko, matetemeko ya ardhi,

maafa ya kiteknolojia na ugaidi. Sehemu mbalimbali za nchi zipo katika hatari ya kukumbwa na majanga mbalimbali kutokana na tofauti za kimaumbile, kijamii na kiuchumi pamoja na mabadiliko ya kijiografia. Zaidi ya utofauti wa kimaumbile, kijamii na kiuchumi, nchi ipo katika uwezekano wa kuathiriwa kutokana na mipangilio hafifu ya kujiandaa na kukabiliana na maafa. Mabadiliko ya tabianchi na athari zinazoambatana na viashirio vya sasa vinaweza kuongeza athari za maafa yanayotokana na hali ya hewa kama ukame na mafuriko.

Maafa makubwa yaliyoshuhudiwa nchini Tanzania katika kipindi cha muongo mmoja uliopita ni ukame, magonjwa ya mlipuko, mafuriko, wadudu waharibifu, moto, ajali kubwa, upepo mkali, migogoro ya kijamii na matetemeko ya ardhi. Majanga makubwa nchini Tanzania yameainishwa kwa ufupi katika Jedwali Na. 1.

Jedwali namba 1: Muhtasari wa Majanga yanayoweza Kutokea Tanzania

Na.	**I:MAJANGA YA ASILI**
1.	Mafuriko
2.	Ukame
3.	Vimbunga
4.	Matetemeko
5.	Radi
6.	Maporomoko ya udongo
7.	Tsunami
8.	Upepo Mkali
9.	Mmomonyoko wa Fukwe
10.	Magonjwa ya mlipuko (Kipindupindu,Homa ya Bonde la Ufa, Mafua ya Ndege, Sumu ya Chakula, Mafua ya Nguruwe, n.k)
11.	VVU/UKIMWI
12.	Magonjwa ya wanyama (Kimeta, Ugonjwa wa Midomo na Kwato, Ugonjwa wa ngozi, n.k)
13.	Shambulio la wadudu waharibifu
14.	Milipuko ya Volkano
Na.	**II: MAJANGA YANAYOSABABISHWA NA BINADAMU/TEKNOLOJIA**
1.	Moto
2.	Ajali za barabarani, majini, viwandani na angani
3.	Kukosekana kwa nishati
4.	Ongezeko la makazi holela
5.	Uchafuzi na uharibifu wa mazingira
6.	Kuanguka kwa majengo
7.	Kuvuja kwa mafuta
8.	Uvunjifu wa Amani
9.	Vitu hatari (Ikijumuisha Mionzi ya nyuklia)
10.	Ugaidi

1.3.1. Ukame

Tanzania imekuwa ikipata ukame kila baada ya kipindi cha miaka minne. Kutokana na takwimu zilizopo, Tanzania imekumbwa na ukame zaidi ya mara 18 tangu ilipopata uhuru na ukame mkubwa ulitokea mwaka 2008/2009 ambao uliathiri mikoa ya Arusha, Dodoma, Iringa, Kilimanjaro, Manyara, Shinyanga, Lindi, Singida, Tabora na Mwanza. Takriban tani 46,661.1 za mahindi na tani 1,403.67 za mtama ziligawanywa kwa jamii zilizoathiriwa na ukame. Ukame mwingine mkubwa ulitokea 2007/2008 na kuathiri zaidi mikoa ya Kaskazini mwa nchi hususan Arusha, ambapo ng'ombe wa mbegu waligawanywa katika wilaya za Ngorongoro, Longido na Monduli. Maeneo ambayo huathiriwa sana na ukame ni mikoa ya kanda ya kati ya Dodoma, Singida, Tabora na Shinyanga, ambayo kwa kawaida hupata kiasi kidogo cha mvua, kati ya milimita 200 hadi 600 kwa mwaka. Mikoa mingine ni pamoja na Manyara, Mara, Mwanza, Kigoma na Mbeya.

1.3.2 Mafuriko

Mafuriko nchini Tanzania hutokea kutokana na mipango mibovu ya matumizi ya ardhi na makazi holela katikati ya miji ambayo mara nyingi huzuia njia za maji za asili na zilizojengwa. Maeneo ya mabondeni karibu na mito na maziwa zaidi katika mikoa ya Mbeya na Morogoro yamekuwa yakikumbwa na mafuriko. Maeneo mengine yanayokumbwa na mafuriko ni mikoa ya Dar es Salaam, Tanga, Mbeya, Pwani, Rukwa na Mtwara. Athari zinazotokana na tukio la mafuriko ni pamoja na uharibifu wa makazi, upungufu wa chakula na uchafuzi wa maji katika maeneo yaliyoathirika ambayo hulazimu usambazaji wa misaada ya dharura kama dawa, nguo na

chakula. Aidha, kwa baadhi ya maeneo mbegu pia husambazwa kwa ajili ya msimu mwingine wa kilimo. Kwa mfano, mafuriko yaliyotokea katika mkoa wa Dar es Salaam tarehe 19 na 20 Desemba 2011 yaligharimu maisha ya watu 41, na Serikali ilitumia zaidi ya shilingi bilioni 1.8 kukabiliana na maafa hayo na urejeshaji hali. Vilevile, mafuriko yaliyotokea wilaya ya Kilosa Mkoani Morogoro Desemba 2009 hadi Januari 2010 yaliripotiwa kupoteza maisha ya watu wawili na idadi ya kaya zipatazo 6,203 zilipoteza makazi zikiwa na idadi ya watu wapatao 26,103. Gharama ya jumla kushughulikia maafa hayo ni shilingi bilioni 9.8. Katika maeneo ya vijijini, watu hupendelea kuishi katika maeneo yaliyo katika hatari ya mafuriko kwa sababu ya mbinu hafifu za matumizi ya mipango ardhi na mifumo ya kilimo, ambayo huongeza hatari ya kukumbwa na mafuriko.

1.3.3 Magonjwa ya mlipuko

Magonjwa ya mlipuko yamekuwa yakilikumba Taifa mara kwa mara. Magonjwa hayo ni pamoja na ya binadamu na ya mifugo. Magojwa makuu ya binadamu ni pamoja na malaria, kuharisha, kipindupindu na homa ya manjano. Malaria bado ni tatizo kubwa la kiafya nchini Tanzania zaidi kwa akina mama wajawazito na watoto wenye umri chini ya miaka mitano. Maambukizi ya VVU/UKIMWI, kwa upande mwingine ni tatizo kubwa miongoni mwa jamii ambapo takriban watu milioni 1.4 wameathirika. Kutokana na tathmini ya kitaifa ya viashirio vya VVU/UKIMWI na Malaria ya mwaka 2011-2012, kiwango cha ongezeko kwa janga hili ni kwa asilimia 5.1, ambapo maambukizi miongoni mwa wanaume ni asilimia 3.8 na wanawake ni asilimia 6.2 kwa wastani wa kiwango cha ongezeko. Vivyo

hivyo, mlipuko wa kipindupindu katika mkoa wa Kigoma uliotokea mwaka 1987 uliua takriban watu 90. Zaidi ya hapo, mlipuko mkubwa wa kipindupindu kwa mwaka 1977 uliua watu 500 na kuathiri wengine 600.

Magonjwa makubwa ya mifugo ni ugonjwa wa miguu na midomo, magonjwa ya minyoo, kichaa cha mbwa, ndigana, kimeta, homa ya nguruwe na homa ya bonde la ufa.

1.3.4 Viumbe Waharibifu

Uvamizi wa viumbe waharibifu katika muktadha huu unajumuisha wadudu, ndege, wanyamapori na vimelea vinavyoathiri mimea. Kwa Tanzania viumbe hawa ni pamoja na nzige, viwavijeshi, kwereakwerea, ugonjwa wa mihogo na wanyamapori. Mikoa inayoathirika zaidi ni pamoja na Arusha, Singida, Dodoma, Mtwara, Kagera, Shinyanga na mikoa yote iliyoko jirani na hifadhi. Athari kubwa za viumbe waharibifu ni pamoja na kupungua kwa kiasi cha mavuno kunakosababisha ukuaji mdogo wa kiuchumi, (na wakati mwingine njaa) miongoni mwa jamii katika maeneo yaliyoathirika. Mfano, mwaka 2005/2006, uvamizi wa viwavijeshi uliathiri takriban watu 321,000 katika mkoa wa Lindi na kusababisha hasara iliyokadiriwa kufikia Shilingi bilioni 3.4.

1.3.5 Moto

Majanga ya moto yamekuwa yakitokea mara kwa mara hapa Tanzania. Katika maeneo ya mijini, majanga ya moto husababishwa zaidi na hitilafu za umeme na vitu vyenye milipuko viwandani, wakati katika maeneo ya vijijini moto husababishwa na kuchomwa kwa misitu au masalia ya mazao

katika mashamba. Ajali za moto hutokea katika kanda zote kwa viwango tofauti kwa ukubwa. Hata hivyo, imeripotiwa kwa kiasi kikubwa kutokea katika ukanda wa bonde la ufa wa Rukwa-Ruaha, miinuko ya miamba ya ndani, miinuko ya Ufipa na nyanda za juu Magharibi, miinuko ya kati, na ukanda wa pwani. Katika miaka ya karibuni, matukio ya moto yametokea maeneo ya mijini ikiwa ni pamoja na Dar es Salaam, Mwanza, Arusha, Mbeya na Songea. Matukio ya moto yamesababisha vifo, uharibifu wa mali, na majeraha kwa binadamu na uharibifu wa mazingira.

1.3.6 Ajali Kubwa

Ajali hutokea kutokana na usafirishaji, shughuli za viwandani na shughuli nyinginezo za kiuchumi na kijamii. Hivi karibuni, ajali za majini zimetwaa uhai wa watu 347 wakati watu 619 hawajulikani walipo. Tarehe 10 Septemba 2011 MV Spice Islander ilizama katika maeneo ya Nungwi-Zanzibar na kuua takriban watu 203, wakati MV Skagit ilizama tarehe 18 Julai 2012 na kuua watu 144. Ajali nyingine kubwa ya majini ilitokea tarehe 21 Mei, 1997 katika Ziwa Viktoria ambapo Mv Bukoba ilizama na kugharimu maisha ya watu 833.

Ajali nyingi nchini Tanzania huhusishwa na usafiri wa barabarani. Tafiti zinaonyesha kwamba, ijapokuwa tatizo la ajali za barabarani limesambaa nchini kote, kanda tatu za kijiografia zinaweza kutajwa kama maeneo hatarishi kwa ajali. Kanda hizi ni katikati ya miji mikubwa kama Dar es Salaam, mikoa inayopitiwa na njia kuu ya magari ya kutoka Tanzania kwenda Zambia kupitia Wilaya ya Kibaha na mikoa inayopitiwa na barabara ya Chalinze-Segera-Arusha hadi mpaka wa Namanga. Kanda hizi tatu

huchukua zaidi ya asilimia 70 ya ajali zote za barabarani nchini. Mikoa iliyo katika hatari za ajali za barabarani ni pamoja na Dar es Salaam, Morogoro, Pwani, Mbeya, Arusha, Kilimajaro na Tanga.

Taarifa za Askari wa Usalama Barabarani nchini zinaonyesha kuwa ajali za barabarani zimekuwa zikiongezeka. Mfano, kwa mwaka 2002 jumla ya ajali za barabarani zilikuwa 15,490 zilizogharimu maisha ya watu 1994. Idadi hii iliongezeka mpaka 23,578 kwa mwaka 2012 na kugharimu maisha ya watu 3696. Hii ni kwamba, katika kipindi cha miaka 10, ajali za barabarani zimeongezeka kwa zaidi ya nusu (52.2%). Vivyo hivyo, idadi ya watu waliojeruhiwa kutokana na ajali za barabarani imekuwa ikiongezeka (Mchoro Na.5). Kutokana na taarifa ya halmashauri, watu walio katika hatari ni abiria na wapiti njia. Inakadiriwa kwamba ajali hugharimu taifa takriban shilingi bilioni 190 kila mwaka. Ajali za garimoshi, kwa upande mwingine, pia zimepoteza maisha ya watu na kujeruhi. Tarehe 24 Juni, 2002 kwa mfano, ajali ya garimoshi iliyotokea maeneo ya kijiji cha Msagali, mkoa wa Dodoma iliua watu 283 na kujeruhi wengine 466.

Kwa upande mwingine, ajali zinazohusisha mabomu yaliyohifadhiwa katika ghala za kijeshi pia zimetokea kipindi cha hivi karibuni. Hii ni aina mpya ya ajali katika nchi yetu. Mfano, tarehe 29 Aprili, 2009 milipuko ya mabomu ilitokea maeneo ya Mbagala, Dar es Salaam na kupoteza maisha ya watu 26 na kuathiri wengine 9,704. Jumla ya gharama za kukabiliana na kurejesha hali ilifikia shilingi bilioni 10 katika kulipa fidia na ukarabati. Tukio la aina hiyo lilitokea tena tarehe 16 Februari, 2011 maeneo ya Gongo la

Mboto, Dar es Salaam ambapo watu 30 walipoteza maisha na kaya 1,693 kuharibiwa. Jumla ya ghrarama kwa operesheni hii ilifikia zaidi ya shilingi bilioni 5.8. Ajali nyingine zisizo za barabarani ni pamoja na ajali za migodini zilizotokea katika mgodi wa Mererani katika mkoa wa Manyara ambapo, wachimbaji 100 walipoteza maisha baada ya mgodi kujaa maji yaliyotokana na mvua. Ajali nyingine ni ya kuanguka kwa jengo la ghorofa 16 Jijini Dar es Salaam mwaka huu 2013 na kugharimu maisha ya watu 34.

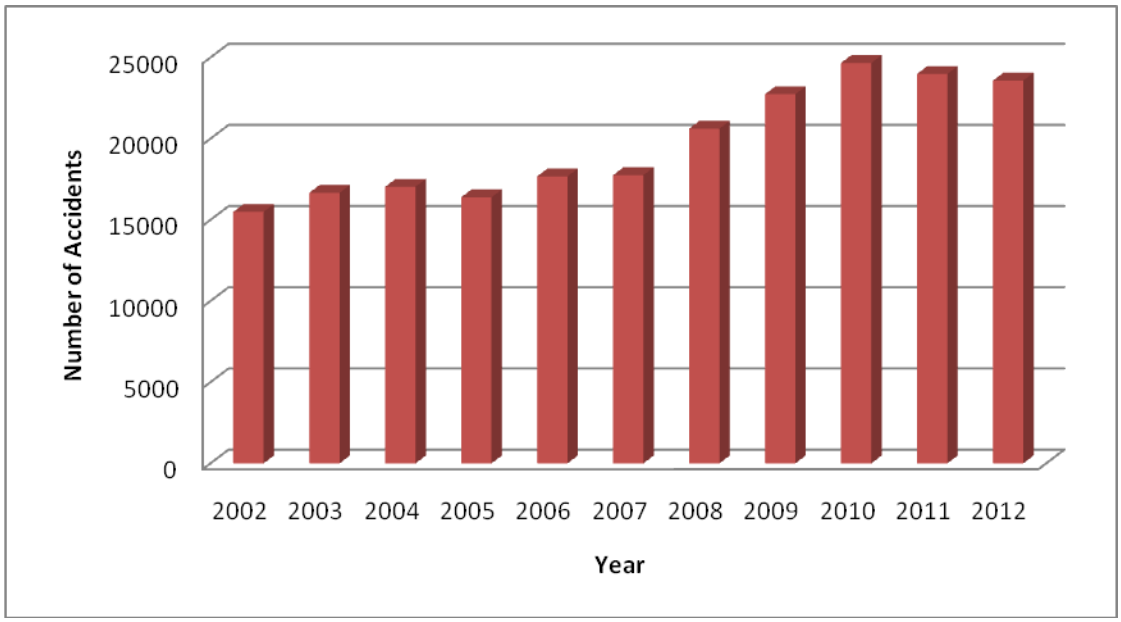

Mchoro namba 4: Ajali za barabarani Tanzania, 2002-2012.

Chanzo: Polisi wa Usalama Barabarani, 2013

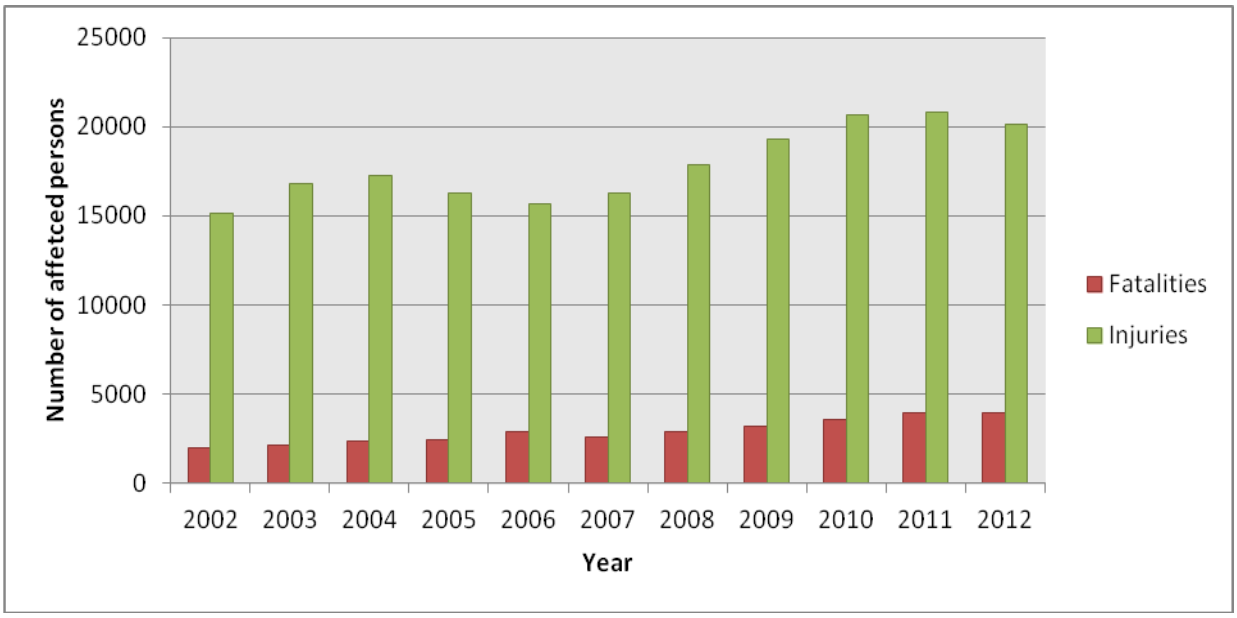

Mchoro namba 5: Idadi ya waliokufa na majeruhi kutokana na ajali za barabarani 2002-2012.

Chanzo: Polisi wa Usalama Barabarani, 2013.

1.3.7 Matetemeko ya ardhi

Tanzania imepitiwa na bonde la ufa lililogawanyika mara mbili na lipo katika hatari ya kukumbwa na matetemeko ya ardhi. Matetemeko ya ardhi na milipuko ya volkano yameripotiwa kutokea zaidi katika kanda mbili; ukanda wa bonde la Rukwa – Ruaha na bonde la ufa la Kaskazini, likijumuisha ardhi za volkano ambazo zote hupatikana kwenye miamba. Matetemeko ya ardhi na milipuko ya volcano iliyotokea mikoa ya Rukwa, Mbeya na Arusha, iliharibu mali na nyumba na idadi kubwa ya watu ilihamishwa mbali na milima ya volkano hai.

1.3.8 Migogoro

Kimsingi migogoro husababishwa na masuala ya umilikaji na utumiaji wa ardhi. Migogoro inaripotiwa kutokea zaidi katika maeneo ya nyanda za juu Kusini, pwani na miinuko ya kanda ya kati. Aina kuu za migogoro iliyoshuhudiwa nchini Tanzania katika miongo iliopita ni ile inayohusiana na mali na mipaka, migogoro kati ya wakulma na wafugaji na migogoro kati wakimbizi na jamii zinazowazunguka. Migogoro ya mali/mipaka hutokea sana mikoa ya Arusha, Manyara, Mara, Kilimanjaro na Kagera, wakati ile ya wakulima na wafugaji hutokea zaidi katika mikoa ya Arusha, Mbeya na Morogoro.

1.3.9 Vimbunga/Upepo Mkali

Vimbunga au upepo mkali mara nyingi hutokea katika maeneo ya mikoa ya Arusha, Tanga, Manyara, na sehemu za Dodoma, Lindi, Mtwara na Ruvuma. Mfano, kimbunga kilichoambatana na mvua kubwa kiliikumba wilaya ya Bahi, Dodoma, ambapo kiliezua nyumba 13 zinazokadiriwa kuwa na thamani ya shilingi milioni 10 na kuathiri baadhi ya mifugo. Mikoa ya Dar-es Salaam, Mwanza na Mbeya ilishawahi kukumbwa na upepo mkali miaka ya karibuni na wakati mikoa ya Mtwara, Mbeya na mikoa iliyoko pembezoni mwa Ziwa Viktoria inakumbwa na upepo mkali unaoambatana na mvua kubwa pamoja na mingurumo ya radi ambayo husababisha vifo, uharibifu wa mali na mazingira. Ramani ifuatayo inaonyesha majanga makuu matano yanayotokana na kanda za kiikolojia ya kilimo.

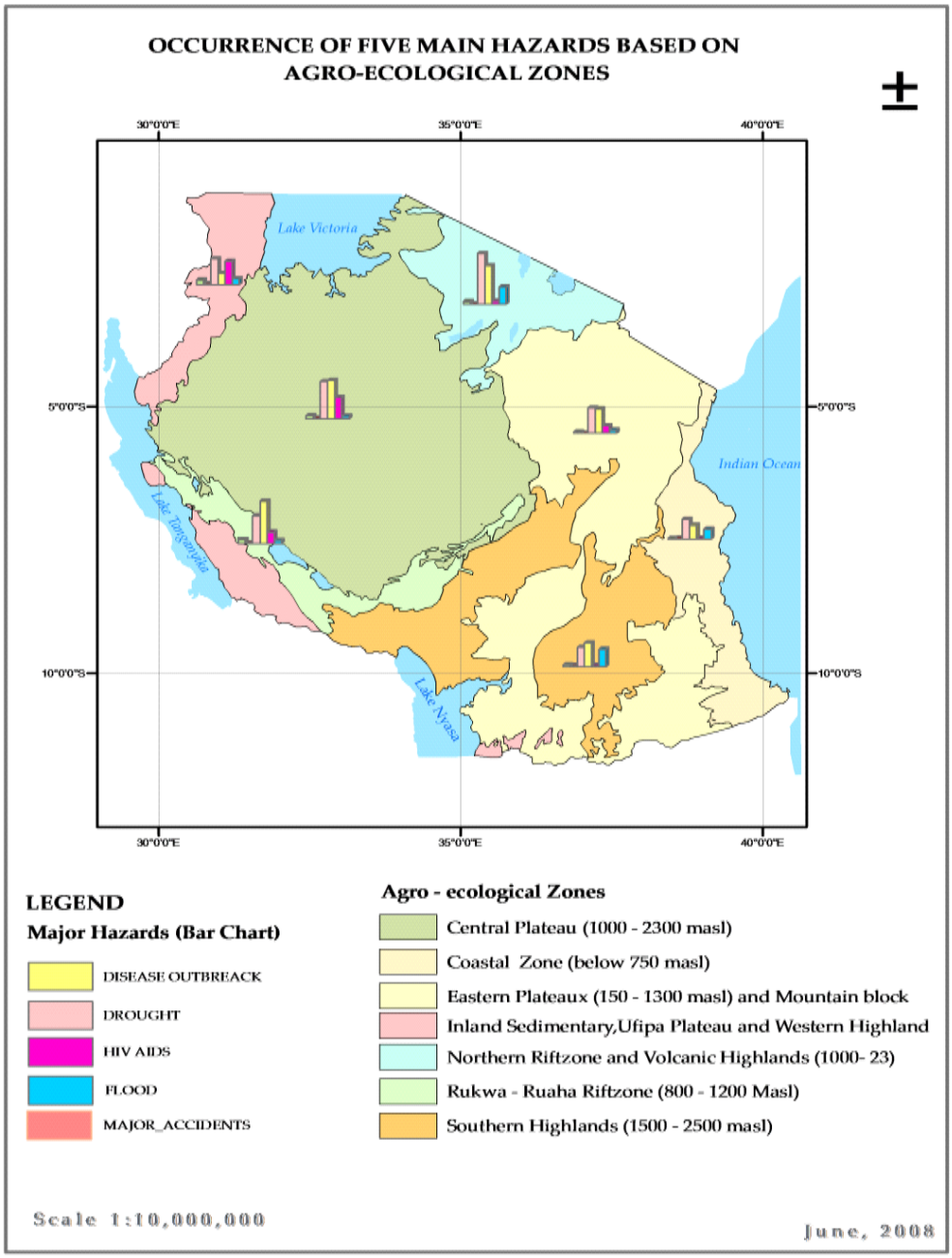

Mchoro namba 6: Utokeaji wa majanga kufuatana na kanda tano za kiikolojia ya kilimo nchini Tanzania

Chanzo: Ofisi ya Waziri Mkuu, 2008. Taarifa ya Mahitaji ya Uwezo katika Kupunguza Utokeaji wa Maafa

SURA YA PILI

2. MALENGO NA MADHUMUNI

2.1 Malengo

Kupunguza athari za maafa zinazotokana na majanga ya asili na yale yanayosababishwa na binadamu (ikiwa ni pamoja na mabadiliko ya tabia nchi) ili kujenga jamii salama, imara na endelevu kupitia hatua madhubuti na thabiti za uratibu katika kujiandaa, kujikinga, kupunguza, kukabiliana na dharura na maafa.

2.2. Madhumuni

Haya yatakuwa ni majukumu makuu ya wizara za Serikali, idara na wakala, taasisi za kijamii, wakala za kimataifa, na taasisi nyingine zinazojihusisha na shughuli za menejimenti ya maafa katika kufikia madhumuni ya pamoja kama ifuatavyo:

i) Kuhakikisha kuwa hatua za kujiandaa na kukabiliana na dharura kama vile mipango ya dharura ya kujiandaa na kukabiliana na maafa, na hatua za kawaida za operesheni zipo na zinafanya kazi kwa ufanisi.

ii) Kuunganisha shughuli za menejimenti ya maafa, ili kupunguza athari za maafa katika ngazi zote za maendeleo;

iii) Kutafuta na kuratibu utumiaji wa rasilimali katika menejimenti ya maafa;

iv) Kuanzisha na kusimamia utaratibu thabiti wa kitaasisi wa kuratibu na kushirikiana katika shughuli za menejimenti ya maafa miongoni mwa wadau wakuu;

v) Kuunganisha tafiti na ugunduzi katika shughuli za menejimenti ya maafa.

2.3 Mihimili

Ufanisi katika shughuli za menejimenti ya maafa unawalazimu watendaji kufuata kanuni kuu zifuatazo:-

i) **Ufanisi katika mipango, uratibu, ushirikiano na mawasiliano bora:** Mipango, uratibu, ushirikiano na mawasiliano ya uhakika katika ngazi zote miongoni mwa wadau ni jambo muhimu katika menejimenti ya maafa. Mifumo mbadala ya mawasiliano ya uhakika zaidi itaanzishwa mahali ambapo mawasiliano ya kawaida yapo katika hatari ya kuharibiwa wakati wa maafa, miongoni mwa wakala zote za Serikali na taasisi zinazoshiriki wakati wa maafa.

ii) **Kufikia Walau Viwango vya Chini katika Kukabiliana na Maafa:** Mwongozo huu sambamba na Viwango vya Kawaida (SPHERE Standards), unatambua kwamba wale wote waliothirika na maafa wana haki ya kuishi na kuthaminiwa kama binadamu wengine na kupatiwa misaada pale inapohitajika na hatua stahiki kuchukuliwa ili kupunguza athari za maafa kwa binadamu hao. Hivyo, wadau wote katika menejimenti ya maafa watafuata walau waweze kufikia viwango vya chini vya kimataifa vinavyokubalika ili kuboresha viwango vya misaada ya kibinadamu.

iii) **Ushirikishwaji wa Jamii katika Uzuiaji na Menejimenti ya Maafa:** Wakati wa maafa jamii inayohusika ndiyo inaathirika moja kwa moja na maafa na hapohapo ndio

wakabilianaji wa awali kupitia mbinu zao duni za kujihami. Kwa mtazamo huu, kuna haja ya kuanzisha mikakati endelevu na shirikishi katika kujenga jamii yenye utamaduni wa kubadilishana uzoefu na teknolojia katika kujiandaa, kupunguza, kukabili na kurejesha hali ya kawaida maafa yanapotokea. Hii itasaidia shughuli za menejimenti ya maafa kujiimarisha kutoka katika ngazi ya chini kwenda ngazi ya juu kiuamuzi na kiutekelezaji.

iv) **Kujumuisha Mabadiliko ya Tabianchi katika Menejimenti ya Maafa:** Mara nyingi majanga yanayotokea nchini Tanzania kama mafuriko na ukame yanahusiana na matukio ya mabadiliko ya tabianchi ambayo ni njia kuu katika kusababisha maafa. Hivyo, kujumuisha masuala ya mabadiliko ya tabianchi/taarifa za hali ya hewa (kama tahadhari za awali) katika menejimenti ya maafa ni jambo la muhimu katika Mwongozo huu.

v) **Mfumo jumuishi wa kisekta na fani:** Maafa ni suala mtambuko, hayachagui sekta wala fani, na hivyo Serikali itahimiza juhudi za kisekta na fani katika menejimenti ya maafa. Juhudi hizo ni pamoja na Jukwaa la Kitaifa la Upunguzaji Maafa linalofanya kazi kama "jukwaa la wadau wote" la upunguzaji maafa.

vi) **Ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa:** Baadhi ya majanga kama ukame, magonjwa, migogoro na kuongezeka kwa vikundi vya waasi hayaishii katika mipaka ya nchi. Serikali itahimiza

uhusiano na taasisi za kikanda na za kimataifa, ili kuboresha ushirikiano, kwa mfano, katika Mifumo ya Utoaji wa Tahadhari za Awali na kuhimiza uanzishwaji wa juhudi za pamoja za Upunguzaji Athari za Maafa na Kukabiliana.

vii) **Kujenga Uwezo wa Menejimenti ya Maafa:** Kwa kutambua tabia ya kubadilika kwa maafa, Serikali na wadau wengine wataendelea kuimarisha uwezo wa menejimenti ya maafa katika utoaji wa vifaa muhimu, mafunzo, na uendelezaji wa ujuzi/stadi katika ngazi zote.

2.4 Kusudi/Shabaha

i) Mwongozo huu unalenga kuweka mfumo ambao Serikali, wakala za Serikali, taasisi zisizo za kiserikali, wakala za kimataifa na wadau wengine muhimu wataweza kushiriki vyema katika operesheni za kujiandaa, kuzuia, kupunguza, kukabiliana na kusimamia dharura na maafa nchini Tanzania.

ii) Mwongozo huu unaweka mfumo ambapo mipango bora ya operesheni ya kisekta itaandaliwa na kutekelezwa na wakala za Serikali, taasisi zisizo za Kiserikali, Taasisi za kijamii, wakala za kimataifa na wadau wengineo.

iii) Mwongozo huu ni nyongeza kwa Sera ya Taifa ya Menejimenti ya Maafa, Sheria ya Menejimenti ya Maafa, Mpango wa Taifa wa Kujiandaa na Kukabiliana na Dharura na Mkakati wa Mawasiliano.

2.5 Kanuni za Maadili

Mwongozo huu unaendana na 'Kanuni za Maadili" katika kuongoza mienendo ya wadau wote kupitia mzingo wa menejimenti ya maafa kuhakikisha kuna utendaji wa viwango vya hali ya juu unaoendana na viwango vya kimataifa. Kanuni zifuatazo zitatumika kwa wadau wote:

i) **Shughuli za Kukabili Maafa kwa kuzingatia Taarifa Sahihi na Zilizothibitishwa:** Takwimu/taarifa kutoka katika mifumo ya tahadhari za awali na ufuatiliaji endelevu wa utokeaji wa maafa na mwelekeo wake ndivyo vitakuwa msingi katika kukabiliana na maafa.

ii) **Huduma za Kibinadamu Kutangulizwa:** Haki ya kupata msaada wa maafa ni kanuni ya msingi ya kibinadamu inayotakiwa na Watanzania wote bila kujali kabila, rangi, jinsi au asili. Mahitaji ya kuwa na upatikanaji huduma wa haki kwa jamii iliyoathirika ni ya msingi na muhimu katika utekelezaji wa majukumu.

iii) **Misaada Kutolewa Bila Kujali Kabila, Siasa, Dini au Eneo Analotoka Mtu:** Kwa wakati wote, wadau watahitaji kusimamia utoaji wa misaada ya maafa kufuatana na tathmini ya kina ya mahitaji ya watu walioathiriwa au uwezo wao walionao katika kutimiza mahitaji hayo peke yao na si vinginevyo.

iv) **Kuheshimu Tamaduni na Desturi:** Wadau watatakiwa kuheshimu tamaduni na desturi na pia mifumo ya jamii na kaya za watu walioathirika kwa maafa.

v) **Msaada wa Maafa Utahitajika Kupunguza Athari ya Baadaye ya Maafa na Kutimiza Mahitaji ya Msingi:** Misaada yote wakati wa maafa itaathiri mafanikio ya maendeleo ya muda mrefu, iwe kwa namna chanya au hasi. Kwa kutambua hili, wadau wote watajitahidi kutekeleza programu za misaada ya maafa ambazo kwa kiasi kikubwa hupunguza hali ya kuathiriwa baadaye kwa wanufaika na kusaidia kujenga maisha endelevu.

vi) **Wadau Watajenga Uwezo wa Jamii Kutekeleza Mzingo wa Menejimenti ya Maafa:** Hata katika matukio ya maafa, jamii huwa na uwezo na pia katika hali ya kuweza kuathiriwa. Pale inapowezekana, wadau wataimarisha uwezo huu kwa kuajiri watumishi kutoka katika jamii inayohusika na kutumia rasilimali za eneo linalohusika. Shughuli zote za menejimenti ya maafa zitatumia/zitaimarisha uwezo uliopo na siyo kuudidimiza.

vii) **Uhusishaji wa Walengwa katika Programu za Menejimenti ya Maafa:** Serikali na wadau kwa ujumla watahusisha jamii katika kuandaa, kusimamia, kutekeleza, kufuatilia na kufanya tathmini ya programu za maafa.

viii) **Kutambua Hadhi ya Waathirika wa Maafa:** Katika shughuli za utoaji taarifa, mawasiliano na utangazaji, wadau

watawatambua waathirika wa maafa kama watu wenye hadhi na siyo vitu visivyo na thamani.

ix) **Uwazi, usahihi na uwajibikaji:** Wakati wote, wadau watakuwa wazi, waaminifu na kuwajibika kwa wale wote wanaowasaidia na wale ambao wametoa misaada kwao.

2.6 Upeo wa Mwongozo

Mwongozo unawahusu wadau wote wenye majukumu au mamlaka katika menejimenti ya maafa. Mwongozo umebeba mada pana ya menejimenti ya maafa: kupunguza, kujiandaa, kukabiliana na urejeshaji. Isitoshe, Mwongozo umeainisha masuala yote yanayohusiana na kukabiliana na maafa ikiwa ni pamoja na:

(i) Utoaji wa taarifa na tahadhari;
(ii) Uhamishaji wa watu kutoka katika eneo la maafa;
(iii) Utoaji na usimamizi wa uhifadhi/malazi kwa waliohamishwa;
(iv) Utoaji wa vyombo muhimu na usimamizi wa mahitaji ya nishati kwa wasio na hifadhi;
(v) Utafutaji na uokoaji wa watu kutoka eneo la maafa;
(vi) Huduma za afya, ikiwa ni pamoja na huduma ya kwanza;
(vii) Uzimaji moto;
(viii) Kutambua na kung'amua maeneo hatarishi;
(ix) Kusafisha maeneo yaliyochafuliwa na hatua nyinginezo za usalama
(x) Utoaji wa malazi ya dharura na mahitaji mengineyo;

(xi) Msaada wa dharura wa urejeshaji na udumishaji amani katika maeneo yaliyoathirika;

(xii) Ukarabati wa dharura kwa vyombo muhimu vya umma;

(xiii) Uzikaji wa dharura wa watu waliokufa;

(xiv) Msaada katika utunzaji wa vitu vya muhimu;

(xv) Uanzishwaji wa vituo vya uhamishaji;

(xvi) Utoaji wa chakula cha dharura;

(xvii) Utafutaji na kuunganisha familia.

2.7 Matarajio Muhimu

Matarajio yafuatayo yanawekwa katika Mwongozo huu:

(i) Hali ya maafa katika Tanzania itabakia kama ilivyoainishwa (Katika Sura ya 1:3). Hata hivyo, Mwongozo huu unatambua kwamba, majanga mengine yanaweza kujitokeza siku zijazo, hususan yale yanayohusiana na mabadiliko ya tabianchi.

(ii) Wizara za Serikali, idara na taasisi zitaufahamu Mwongozo huu na pia majukumu yao yaliyoainishwa ili kutekeleza mpango pale itakapohitajika.

(iii) Serikali kupitia wizara inayohusika, idara na wakala, itashiriki na kusambaza Mwongozo huu katika ngazi zote.

(iv) Rasilimali na misaada itapatikana pale itakapohitajika. Mwongozo unatambua uwezo mdogo wa Serikali ya Tanzania katika kujiandaa na kukabili kikamilifu maafa na hali za dharura. Uhusiano mzuri kati ya Serikali, taasisi zisizo za kiserikali, wakala za ndani na za kimataifa, taasisi za kujitolea

na sekta binafsi utakuwa mzuri katika kulinda rasilimali na misaada muhimu.

(v) Mwongozo huu utapitiwa na kuboreshwa kwa kutambua mabadiliko katika uwezo wa taasisi, mabadiliko ya sheria, wakala za Serikali au kutokea kwa hali mpya za maafa.

SURA YA TATU

3. UTARATIBU WA KISHERIA NA KITAASISI KATIKA MENEJIMENTI YA MAAFA

Sehemu hii ya Mwongozo inaainisha utaratibu wa kitaasisi na wa kisheria. Pia inaelezea mfumo, majukumu, na kazi za wadau wakuu katika menejimenti ya maafa.

3.1 Sheria za Kimataifa

Serikali ya Tanzania itajitahidi kusimamia mikataba ya kimataifa iliyoiridhia ambayo ni muhimu katika menejimenti ya maafa. Hii inajumuisha Mikataba ya Geneva, Tamko la Umoja wa Mataifa la Haki za Binadamu, Mkataba wa Afrika wa Haki za Binadamu na mkataba wake mwingine wa Haki za Wanawake Afrika, Mkataba wa Afrika kuhusu Haki na Ustawi wa Watoto, Mkataba Elekezi wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi, na Mkataba wa Kyoto, na Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa kupambana na Jangwa na Mkataba wa Basel wa Usimamizi wa Udhibiti wa Utupaji na uvushaji wa vitu hatari katika mipaka.

3.2 Sheria za Nchi

Kuna sheria mbalimbali zinazotoa mamlaka kwa wakala mbalimbali za Serikali katika kuchukua hatua stahiki katika maafa. Sheria hizi ni pamoja na :

1. Sheria ya Maji yasiyo ya Bahari, (mabadiliko) ya 1965
2. Sheria ya Barabara 1973,mapitio ya 2002

3. Sheria ya Barabara 2007
4. Sheria ya Anga, ya 2003
5. Sheria ya Usafirishaji wa Anga na Majini ya mwaka 2001
6. Sheria ya Viwanja vya Ndege (leseni na udhibiti) ya mwaka 1974
7. Kanuni za leseni ya Uwanja wa Ndege ya mwaka 2007
8. Sheria ya Mamlaka ya Viwanja vya Ndege ya mwaka 1999
9. Sheria ya Mamlaka ya Bandari ya mwaka 2004
10. Sheria ya Reli, 2002
11. Sheria ya Mawasiliano1993
12. Sheria ya Mamlaka ya Udhibiti wa Mawasiliano, 2003
13. Sheria ya Bahari kuu na Ukanda wa Kiuchumi, 1989
14. Kanuni za Upangaji wa Shughuli na Majukumu kwa Idara, na kwa Mawaziri, Gazeti la Serikali namba 720 la 1995.
15. Sheria ya Afya ya Umma, 2009
16. Sheria ya (kudhibiti na kuzuia) VVU/UKIMWI ya mwaka 2008
17. Sheria ya Madini, 1998
18. Sheria ya Chakula, Dawa na Vipodozi, 2003
19. Sheria ya Wanyamapori, 2009
20. Sheria ya Mbuga za Wanyama, 1959
21. Sheria ya Moto na Uokoaji, 2007
22. Sheria ya Uvuvi, 2003
23. Sheria ya Misitu, 2003
24. Sheria ya Menejimenti ya Mazingira, 2004
25. Sheria ya Maji na Usafi ya mwaka 2009

26. Sheria ya Menejimenti ya Rasilimali za Maji, 2009
27. Sheria ya Nguvu za Atomiki, 2003
28. Kanuni za Nguvu za Atomiki (Udhibiti dhidi ya Mionzi hatarishi) za mwaka 2004
29. Sheria ya Mamlaka ya Udhibiti wa Nishati na Maji, 2001
30. Sheria ya Usajili wa Wakandarasi, 1997
31. Sheria ya Magonjwa ya Wanyama, 2003
32. Sheria ya Usalama wa Chakula 1991
33. Sheria ya Ulinzi wa Mimea, 1997
34. Kanuni za Udhibiti wa Wadudu Waharibifu ya mwaka 1984
35. Sheria ya Madawa ya Mifugo, 2003
36. Sheria ya Ajira na Uhusiano Kazini, 2004
37. Sheria ya Fidia kwa Wafanyakazi ya 2008
38. Sheria ya Usalama na Afya Sehemu za Kazi ya 2003
39. Sheria ya Ardhi (Mabadiliko) ya mwaka 2004
40. Sheria ya Ardhi ya Vijiji ya mwaka 2009
41. Sheria ya Mipango Miji ya 2007
42. Sheria ya Mipango ya Matumizi ya Ardhi, 2007
43. Sheria za Serikali za Mitaa (Mabadiliko madogo) ya mwaka 2006
44. Sheria ya Hifadhi za Majini na Hifadhi ya mwaka 1997
45. Sheria ya Mawasiliano ya Posta na Kielektroni, 2010
46. Sheria ya Mamlaka ya Hali ya Hewa, 1997
47. Sheria ya Ugaidi, 2002

48. Sheria ya Kanuni za Adhabu -Sheria ya Mwenendo wa Mashauri ya Jinai, 1985
49. Sheria ya Silaha, 1991
50. Sheria ya Mtoto ya mwaka 2009.

3.3 Muundo wa Kitaasisi

Menejimenti ya maafa huhitaji utaratibu wa uhusiano wa kisekta, unaotoa ushiriki thabiti na utangamano na wadau wote. Matokeo yake, mifumo hutakiwa kuanzishwa kwa kila ngazi ya kiutawala na kwa kila sekta. Msisitizo umewekwa katika matumizi ya taasisi na mashirika yaliyopo na utaalamu na ujuzi wote uliopo pale itakapowezekana. Mtazamo ni katika uratibu na uwezeshaji, kuleta pamoja vitu vinavyohitajika na kuunda mazingira sahihi ya operesheni. Kubwa katika kufanikiwa kwa hili, ni ufanisi wa sekta, wilaya na mikoa. Hawa wana jukumu kubwa la kuwa kiungo katika kuunganisha ngazi ya kitaifa kwenye kutambua mahitaji ya ngazi za chini. Ni katika ngazi hizi kuwa, msisitizo mkubwa wa miongozo ya operesheni hutakiwa kuwekwa. Kwa hiyo, Mwongozo huu:

i) Unatambua kujitolea kwa wadau na mahitaji ya ushirikiano katika ngazi zote za Serikali, jamii, sekta binafsi, wakala za Serikali, taasisi za kujitolea, taasisi binafsi na jamii zinazohusika katika ngazi zote za menejimenti ya maafa;

ii) Unakiri uhusiano kati ya Tanzania na vyombo vya kikanda na nchi nyinginezo wakati wa matukio makubwa ya maafa;

iii) Unasisitiza kujenga na kudumisha uhusiano wa dhati, uaminifu, kufanya kazi kama timu, uamuzi shirikishi, na majukumu shirikishi kati ya wadau.

Ili kuwa na ufanisi katika uratibu, lazima pawepo na miundo katika sekta na ngazi zote. Inasisitizwa kwamba, miundo iliyopo, taasisi na watumishi, watumike kadiri itakavyowezekana.

3.3.1 Wakala wa Menejimenti ya Maafa

Wakala wa Menejimenti ya Maafa imeanzishwa kwa mujibu wa Sheria ya Menejimenti ya Maafa, "kama taasisi ya kitaifa inayoongoza masuala ya kuzuia, kupunguza, kujiandaa, kukabiliana na urejeshaji kwa aina zote za maafa ". Idara ya Menejimenti ya Maafa imepewa majukumu mbalimbali kuhakikisha uratibu bora wa shughuli za menejimenti ya maafa nchini. Kazi za Idara ya Menejimenti ya Maafa zimeainishwa kama ifuatavyo:-

Wakati usio wa Dharura

i) Kuandaa mipango ya kitaifa ya dharura na maafa na mipango inayofanana nayo katika ngazi zingine za kiutawala;

ii) Kufuatilia, kutathmini na kuboresha mipango na taratibu za maafa za kitaifa;

iii) Kukusanya, kuainisha na kusambaza taarifa zinazohusiana na uzuiaji wa maafa, kujiandaa, kupunguza, kukabiliana na urejeshaji;

iv) Kuandaa ramani za maeneo ya majanga, kufanya tathmini ya maeneo yanayoweza kuathiriwa/kudhuriwa na hali hatarishi nchini;

v) Kuandaa na utoaji wa taarifa zinazohusu kujikinga na maafa, kujiandaa, kupunguza, kukabiliana na urejeshaji wa hali;

vi) Kusaidia mamlaka za Serikali za mitaa katika kuanzisha mifumo ya ulinzi wa watu;

vii) Kuhakikisha uanzishwaji wa kamati za menejimenti ya maafa za Mikoa, Wilaya, Kata na Vijini;

viii) Kutafuta rasilimali za kifedha na za vifaa kwa madhumuni ya menejimenti ya maafa;

ix) Kutekeleza kazi yoyote nyingine inayofanana na kazi za hapo juu;

Wakati wa Dharura

Wakati wa dharura, Idara ya Menejimenti ya Maafa itafanya kazi zifuatazo, kutokana na Sheria ya Menejimenti ya Maafa, Kifungu cha 31 (2), Sera ya Menejimenti ya Maafa na Mpango wa Taifa wa Kujiandaa na Kukabiliana na Dharura na Mkakati wa Mawasiliano wa Dharura Tanzania. Kazi hizi zimeelezewa kwenye mwongozo huu kama ifuatavyo:

i) Baada ya tangazo la Serikali kuhusu hali ya maafa, Mpango wa Taifa wa Kujiandaa na Kukabiliana na Maafa utatekelezwa hadi kufikia mahitaji ya dharura mpaka janga litakapokwisha;

ii) Kuratibu usambazaji wa chakula cha msaada kupitia kamati ndogo za kitaalamu;

iii) Kuratibu na kushirikiana na wakala zinazohusika za Serikali na zisizo za Serikali katika uhamishaji wa watu, kwa uamuzi wao au wa umma;

iv) Kwa kushirikiana na mamlaka zinazohusika, kusimamia njia za usafiri kupitia ardhini, angani au majini na kusimamia usafiri wa watu na mali zao;

v) Kuwezesha upatikanaji wa muda au udhibiti wa mali yoyote, kazi au ardhi;

vi) Kuwezesha shughuli za utafutaji na uokoaji ikiwa ni pamoja na uingiaji wa maeneo yoyote;

vii) Kuhakikisha uwezekano wa watoa huduma ya dharura kuendelea kuwasiliana ili kufikia malengo ya operesheni kuwezesha watoa huduma ya dharura kwa ngazi zote za Serikali.

3.3.2 Kamati za Kitaalamu

Mkurugenzi wa Idara ya Menejimenti ya Maafa anaweza kuunda Kamati ya Kitaalamu ambayo itatoa utaalamu wa kiufundi katika masuala mahususi yanayohusiana na menejimenti ya maafa kufuatana na taratibu zilizoainishwa.

Muundo wa Kamati ya Kitaalamu utakuwa ukibadilika ili kulingana na uzoefu maarifa, ujuzi na mbinu mbalimbali katika kukabiliana na hali mbalimbali za maafa. Wajumbe wa Kamati hiyo watakuwa ni pamoja na:-

i) Wajumbe kutoka wizara mahususi za Serikali, idara na wakala zake.

ii) Wakala za Umoja wa Mataifa na Wakala wengine

iii) Mashirika yasiyo ya Kiserikali.

iv) Sekta Binafsi.

v) Taasisi za Kijamii.

Zaidi ya kutoa ushauri wa kitaalamu kuhusiana na utekelezaji wa masuala mahususi ya programu, wanaweza kuitwa kutekeleza shughuli fulani kama itakavyokasimishwa na Idara ya Menejimenti ya Maafa. Pia, watasaidia katika uendelezaji wa mipango ya menejimenti ya maafa, kutoa ushauri katika mafunzo, kuibua ufahamu, na kusaidia katika mapitio ya programu.

Kazi za Kamati za Kitaalamu zitakuwa:-

i) Kuweka na kupitia taarifa za kisekta za tahadhari za awali;

ii) Kutoa ushauri kwa Wakala wa Menejimenti ya maafa (DMA) juu ya upitishaji wa utekelezaji wa hatua za kisekta za uzuiaji, upunguzaji, kujiandaa na ukabilianaji na baada ya kupitishwa, kufuatilia utekelezaji wake;

iii) Kupendekeza bajeti ya kisekta, mahitaji ya taarifa na mafunzo kwa wakala wa menejimenti ya maafa.;

iv) Kutoa ushauri wa kitaalamu wa mara kwa mara na taarifa za maendeleo ya kisekta kwa Wakala wa Menejimenti ya Maafa wakati wa maafa ikijumuisha nyakati za dharura na urejeshaji wa hali.

3.3.3 Mwingiliano na Wizara za Kisekta

Wakati Wakala wa Menejimenti ya Maafa itakuwa na jukumu la kufuatilia, kupanga na kuratibu menejimenti ya maafa, utekelezaji utakuwa jukumu la sekta za wizara inayohusika. Hivyo, kuboresha mawasiliano imara na Wizara hizi na Wakala wa Menejiementi ya Maafa ni muhimu ili kufikia ufanisi katika uratibu.

Maofisa wa maafa watateuliwa katika wizara za kisekta. Maofisa watakuwa na jukumu katika shughuli za menejimenti ya maafa. Wizara muhimu zitashiriki katika Kamati ya Taifa ya Menejimenti ya Maafa (NADMAC) na katika Jukwaa la Taifa la Menejimenti ya Maafa katika utekelezaji wa mbinu za sekta mbalimbali na shirikishi katika menejimenti ya maafa.
Kamati ya Taifa ya Menejimenti ya Maafa itakuwa na jukumu la kuangalia na kusimamia ufanisi wa majukumu ya Wakala wa Menejimenti ya Maafa ya kujiandaa, kukabiliana na urejeshaji katika menejimenti ya maafa.

3.3.4 Mwingiliano na Kamati za Menejimenti ya Maafa za Mikoa na Wilaya

Kuwepo kwa mahusiano imara kati ya jamii na Wakala wa Menejimenti ya Maafa (DMA) ni muhimu katika ufanisi kwenye utekelezaji bora wa Mwongozo huu. Katika muktadha huu, ushirikiano wa kiutendaji wa Wakala wa Menejimenti ya Maafa na mikoa na wilaya utaanzishwa kupitia uundwaji wa Kamati za Mikoa za Menejimenti ya Maafa (REDMAC), Kamati za Wilaya za Menejimenti ya Maafa (DIDMAC) na Kamati za Menejimenti ya Maafa

katika Kata/Kijiji/Mtaa (WADMAC/VIDMAC) kama zilivyoainishwa katika Sheria na Sera ya Taifa ya Menejimenti ya Maafa. Ushirikiano mkubwa kati ya Wakala wa Menejimenti ya Maafa na mikoa na wilaya utakuwa kupitia msaada, sera na masuala ya kisheria. Wakala wa Menejimenti ya Maafa kimsingi itahusika katika kutoa mikakati mbalimbali pamoja na kuwajengea uwezo wa kamati za maafa za mkoa, wilaya na vijiji/mtaa.

Kamati ya Mkoa ya Menejimenti ya Maafa na Kamati ya Wilaya ya Menejimenti ya Maafa zitakuwa na majukumu yafuatayo katika ngazi za mkoa na wilaya:

i) Kuwezesha utekelezaji wa programu za menejimenti ya maafa zilizoandaliwa na Wakala wa Menejimenti ya Maafa, kuhakikisha kujitayarisha kwa kiwango cha juu katika ngazi za mkoa na wilaya;

ii) Kuhakikisha kwamba menejimenti ya maafa ikiwa ni pamoja na masuala ya Upunguzaji Athari za Maafa (DRR) yanajumuishwa kwenye mipango ya maendeleo katika ngazi ya mkoa na ya wilaya;

iii) Wakati wa maafa, kukusanya rasilimali za kukabiliana na maafa yanayotokea katika mamlaka zao zinazohusika kufuatana na taratibu na mipango iliyoandaliwa;

iv) Kufanya majukumu ya awali katika tukio la maafa na kuratibu wakala zote na mtu mmojammoja kufuatana na mipango iliyowekwa, kueleweka na kufanyiwa majaribio;

v) Kufuatilia mara kwa mara kwa kushirikiana na Wakala wa Menejimenti ya Maafa matishio ya maafa na hali hatarishi katika mkoa unaohusika;

vi) Kufanya tafiti kwa jamii iliyo katika hatari na kuandaa mapendekezo katika kupunguza uhatarishi huo kwa kushirikiana na Wakala wa Menejimenti ya Maafa;

vii) Kuandaa mipango ya kuzuia na kupunguza maafa yoyote katika mkoa, ambayo ni pamoja na mafunzo na mazoezi ya vitendo;

viii) Kukusanya, kuchambua na kusambaza taarifa za menejimenti ya maafa, ikiwa ni pamoja na taarifa za tahadhari ya awali;

ix) Kuhakikisha kwamba jamii, Mashirika yasiyo Kiserikali, Sekta Binafsi, Mashirika ya Kijamii, Taasisi za kidini, Mashirika ya Umoja wa Mataifa na Mashirika mengine ya kimataifa yanashiriki kikamilifu katika mipango ya menejimenti ya maafa, utoaji wa uamuzi na utekelezaji wa shughuli za menejimenti ya maafa;

x) Kuratibu mipango ya kiwilaya ya uzuiaji, upunguzaji maafa iliyowasilishwa na kamati ya wilaya;

xi) Kusimamia maandalizi ya mipango na taratibu za kujitayarisha katika ngazi za mikoa na wilaya.

3.3.5 Mwingiliano na Sera, Mikakati na Mipango ya Kikanda na Kimataifa

3.3.5.1 Mpango wa Utekelezaji wa Hyogo (Japan) 2005-2015

Mpango wa Utekelezaji wa Hyogo, 2005-2015 ambao Tanzania imeuridhia, ni chombo muhimu katika utekelezaji wa Upunguzaji wa Athari za Maafa (DRR), na umeridhiwa na nchi 168 Wanachama wa Umoja wa Mataifa. Shabaha yake kuu ni kujenga uthabiti/uimara wa mataifa na jumuiya dhidi ya maafa, kwa kupunguza athari za maafa kufikia mwaka 2015 – katika maisha, kijamii na rasilimali mazingira ya jamii na nchi. *Kipaumbele cha 5 cha Mpango wa Utekelezaji wa Hyogo kinasisitiza uimarishaji wa kujitayarisha na maafa kwa lengo la kukabiliana nayo kwa ufanisi katika ngazi zote.* Mwongozo huu umeandaliwa kuainisha kipaumbele hiki cha Mpango wa Utekelezaji wa Hyogo.

3.3.5.2 Mkakati wa Kanda ya Afrika wa Kupungu Athari ya Maafa

Mkakati wa Kanda ya Afrika wa Kupunguza Athari za Maafa (2004) unazungumzia mahitaji ya mkakati endelevu utakaowezesha ufanisi katika upunguzaji athari za maafa katika Afrika kwa kusisitiza upunguzaji wa athari ya maafa ndani ya Mfumo wa Ushirika Mpya wa Maendeleo ya Afrika (NEPAD). Madhumuni ya Mfumo huu ni kuondoa umaskini na kuhimiza maendeleo endelevu. Mkakati unajumuisha majanga ya asili na yanayosababishwa na binadamu na kutoa mfumo ambao kupitia Jumuiya za Kiuchumi za Kikanda zitaanzisha na kutekeleza mikakati yao ya kupunguza athari ya kutokea kwa maafa. Madhumuni makuu ya Mkakati ni

kuchangia katika kufikia maendeleo endelevu na kuondoa umaskini kwa kuingiza shughuli za upunguzaji wa athari ya maafa katika shughuli za maendeleo, kama ilivyoainishwa katika mwongozo huu.

3.3.5.3 Mpango Mkakati wa Upunguzaji Athari za Maafa wa Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi Kusini Mwa Afrika (2006 – 2010)

Mpango Mkakati wa Upunguzaji Athari za Maafa wa Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi Kusini mwa Afrika (2006-2010) umeazimia kuwezesha upunguzaji athari za maafa na uwezekano wa kuathiriwa/kudhuriwa kwa kuandaa mfumo wa kikanda wa uratibu wa upunguzaji wa athari za maafa ndani ya nchi wanachama. Mkakati unasisitiza kuongeza ushirikiano katika Kupunguza Athari za Maafa kwa kujenga na kuboresha uwezo katika ngazi za kikanda, kitaifa na kijamii. Kupitia malengo yake, madhumuni na majukumu mbalimbali yaliyoelekezwa kwa wakala mbalimbali, Mwongozo huu unaendana na Mpango Mkakati wa Upunguzaji Athari za Maafa wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika.

3.3.5.4 Mkakati wa Upunguzaji Athari za Maafa na Menejimenti wa Jumuiya ya Afrika ya Mashariki

Mkakati wa Upunguzaji wa Athari za Maafa na Menejimenti wa Jumuiya ya Afrika ya Mashariki unatambua na unalenga kwenye mtazamo wa sasa wa menejimenti ya maafa. Mtazamo huu mpya umeweka mahitaji ya kutoka katika mazoea ya kusubiri maafa yatokee na kuyashughulikia (kukabiliana) na kwenda kwenye hatua za kujiandaa na maafa (kuzuia). Mfano huu wa kuhama unaweka msisitizo kwenye matumizi ya mifumo ya tahadhari za

awali, mawasiliano thabiti na kubadilishana maarifa ili kuongeza uthabiti wa jamii dhidi ya majanga. Hivyo, Mkakati wa Upunguzaji Athari za Maafa na Menejimenti wa Jumuiya ya Afrika ya Mashariki unahitaji shughuli za Upunguzaji Athari za Maafa kuwa sehemu ya mipango ya maendeleo, programu na mikakati kama njia ya kuleta maendeleo endelevu kwa nchi Wanachama na katika kanda nzima kwa ujumla. Miongozo hii inakubaliana na madhumuni hayo ya kuingiza shughuli za menejimenti ya maafa katika mipango ya maendeleo.

3.3.6 Majukumu ya Taasisi za Umoja wa Mataifa, Mashirika ya Kimataifa, Taasisi za Kijamii, Sekta Binafsi, Taasisi za Kifedha, na Mashirika ya Kujitolea

Mashirika yasiyo ya Kiserikali yanahusisha Wakala za Umoja wa Mataifa, Mashirika binafsi ya kimataifa, Taasisi za Kijamii, Sekta Binafsi, Mashirika ya kujitolea, Taasisi za kidini, Taasisi za Kifedha, na Mashirika ya kimataifa ya misaada ya kibinadamu kama Chama cha Msalaba Mwekundu ni wadau muhimu katika Menejimenti ya Maafa. Kutokana na ujuzi na mbinu zao zinazohusika, maarifa, uzoefu, uwajibikaji wao katika utendaji na ushiriki wao katika upatikanaji wa rasilimali, taasisi hizi zina uwezo mkubwa wa kutoa huduma nzuri na rasilimali kwa kipindi chote cha mzunguko/mzingo wa menejimenti ya maafa.

Kwa mfano, mashirika ya Umoja wa Mataifa ni wadau muhimu waliobobea katika utoaji wa misaada ya kitaalamu na ya kifenda kwa wakala za Serikali na zisizo za Serikali katika shughuli za menejimenti za maafa. Hata hivyo,

Sekta binafsi kwa upande mwingine, ina fursa nyingi ambazo hazijatumika ipasavyo katika kutoa huduma bora katika nyanja ya kitaalamu au kwa njia ya kuchangia rasilimali au huduma katika kujiandaa na kukabiliana na maafa.

Taasisi za kimataifa za misaada ya kibinadamu kama Shirikisho la Kimataifa la Chama cha Msalaba Mwekundu Tanzania na Hilali Nyekundu zimebobea katika kutoa misaada ya kibinadamu katika maafa na dharura za kiafya kabla, wakati na baada ya tukio. Chama cha Msalaba Mwekundu Tanzania, kilichoanzishwa kwa Sheria namba 71 ya mwaka 1962 hutekeleza majukumu haya katika ngazi ya kitaifa.

Jukumu linalofanywa na Mashirika ya Kidini na Mashirika ya kijamii huchangia jiitihada zinazofanywa na Serikali katika menejimenti ya maafa na hufanya jukumu la msingi katika kupunguza umaskini na kuhimiza maendeleo endelevu. Mashirika ya Dini na Mashirika ya Kijamii mara nyingi huwa mmoja wa wakabilianaji katika matukio ya maafa, na msaada wao mkubwa na uanachama kutoka katika eneo kubwa la jamii huchangia katika mafanikio ya shughuli zao.

Hivyo, Serikali inaweza kutumia fursa ya mashirika yasiyo ya kiserikali kupitia utaratibu wa kawaida katika operesheni ili kupunguza athari na kuokoa uhai na mali wakati wa maafa na dharura.

Kwa kushirikiana na Wakala wa Menejimenti ya Maafa na wadau wengine muhimu, mashirika yasiyo ya kiserikali yote yatakuwa na wajibu ufuatao:-

i) Kuwezesha utekelezaji wa sera za menejimenti ya maafa, kwa umma hususan upande wa jamii,
ii) Kuwezesha utoaji wa taarifa kwa umma na kujenga uwezo wao katika kupunguza maafa, kujiandaa, kukabiliana na urejeshaji hali katika ngazi zote,
iii) Kuwezesha mazoezi ya vitendo na ya kuigiza ya kujiandaa na maafa yanayotarajiwa,
iv) Kushiriki katika operesheni za kukabiliana na maafa na dhrarura kuendana na Taratibu za Kawaida za Utendaji, ikijumuisha utafutaji na uokoaji, uhamishaji, utoaji wa malazi ya dharura, utoaji wa huduma za ulinzi, kushughulikia waathirika wengi na ukarabati,
v) Kusaidia katika utoaji wa vifaa, rasilimali watu na fedha, kwa ajili ya juhudi za upunguzaji wa athari za maafa na shughuli za ukabilianaji.
vi) Kuwezesha upatikanaji wa taarifa sahihi na mawasiliano ya msingi.

SURA YA NNE

4. MWONGOZO MAHUSUSI KUHUSU MASUALA MTAMBUKO

Menejimenti ya maafa Tanzania hutambua kwamba ukubwa na viwango vya madhara ya maafa hutofautiana baina ya sekta mbalimbali, makundi tofauti ya watu na eneo. Mfano, wakati tetemeko la ardhi linaweza kuharibu miundombinu na kusababisha majeruhi wengi na vifo, ukame unaweza kuleta madhara tofauti katika kijiji hichohicho na mtu mmoja mmoja katika kaya. Wanawake, watoto, wazee, walemavu na wagonjwa wana uwezekano mkubwa wa kuathiriwa na maafa. Kwa upande mwingine, mabadiliko ya hali ya hewa na madhara yake huleta changamoto mpya ya uwezo wa jamii jinsi inavyoweza kukabili madhara ya maafa.

Kutokana na yaliyoelezwa, mwongozo huu unaweka mfumo wa jinsi masuala mtambuko yatakavyojumuishwa katika shughuli za menejimenti ya maafa. Sehemu hii inatoa mwongozo mahususi wa masuala mtambuko yafuatayo:-

i) Mabadiliko ya Tabianchi
ii) Jinsia na vikundi vinavyoathiriwa
iii) Masuala ya saikolojia ya jamii
iv) Mazingira
v) Usalama wa chakula na lishe
vi) Maji na usafi
vii) Haki za Binadamu
viii) Afya

ix) Elimu

x) Teknolojia Habari na Mawasiliano

4.1 Mabadiliko ya Tabianchi

Madhara ya mabadiliko ya tabianchi Tanzania yanaongezeka, hivyo kuongeza athari za maafa. Madhara ya majanga mfano; mafuriko, ukame, magonjwa, barafu kuyeyuka, kuongezeka kwa kiwango cha bahari na viumbe waharibifu yamekuwa jambo la kawaida duniani.

Kulingana na Mpango wa Kubadilisha Madhara ya Hali ya Hewa mtawanyiko wa mvua nchini hautabiriki katika maeneo mengine/kanda zinazopata mvua kidogo au nyingi sana kwa mwaka (tofauti na wastani wa mm 500 hadi mm 2,500). Hata wastani wa viwango vya joto utaongezeka nchini hasa miezi yenye baridi kidogo kwa nyuzi 3.5 sentigredi wakati joto la mwaka litaongezeka nyuzi 2.1 sentigredi maeneo ya Kaskazini Mashariki hadi nyuzi 4 sentigredi sehemu za kati na Magharibi mwa nchi. Kwa ujumla joto la nchi litaongezeka kwa nyuzi 2 – 4 sentigredi ifikapo mwaka 2100.

Mabadiliko ya tabianchi huathiri sana watu na sekta za uzalishaji. Kwa mfano, mabadiliko ya tabianchi huathiri kilimo kinachotegemewa na asilimia 80 ya watu, husababisha upungufu wa chakula na kuathiri watu maskini, wakiwemo wanawake na watoto hali inayodidimiza uchumi kukua. Inakisiwa kuwa mabadiliko ya hali ya hewa na kupungua kwa mvua huathiri wastani wa uzalishaji wa mahindi kwa asilimia 33 nchi nzima. Zaidi

ya hayo, uzalishaji mazao hayo hupungua hadi asilimia 84 katika maeneo ya mikoa ya kanda ya kati, asilimia 22 Nyanda za juu Mashariki, asilimia 17 Kanda ya Ziwa na asilimia 10 – 15 Nyanda za Juu Kusini. Kulingana na maelezo haya hapa juu, ni muhimu kuwa na hatua mathubuti za kukabili hali hiyo. Mwongozo unatambua yafuatayo kukabili mabadiliko hayo ya tabianchi:-

i) Umuhimu wa kubadilika kulingana na mabadiliko ya hali ya hewa kama hatua ya kwanza ya kukabili mabadiliko ya tabia nchi miaka ijayo.
ii) Umuhimu wa mpango wa kupunguza athari za maafa kukabili madhara ya mabadiliko ya tabianchi.
iii) Umuhimu wa kushirikisha sekta zote kusimamia mabadiliko ya tabianchi.
iv) Umuhimu wa menejimenti ya maafa kwa kushirikisha jamii ili kupata faida/matokeo mapema toka kwa jamii katika kukabili maafa yaliyosababishwa na mabadiliko ya tabianchi.

Hatua hizi zitachukuliwa kulingana na mikakati ya kitaifa, mkoa na kimataifa, Sera na Mipango ya Taifa kukabili mabadiliko ya tabianchi na kuhakikisha yanajumuishwa katika shughuli za kuratibu maafa nchini:-

i) Kuimarisha uwezo wa kitaasisi na teknolojia wa kukabili mabadiliko ya tabianchi na upunguzaji athari za madhara ya maafa nchini.

ii) Kwa kushirikiana na Taasisi zinazohusika (Ofisi ya Makamu wa Rais – Idara ya Mazingira, NEMC, Wizara ya Kilimo na Chakula, Mamlaka ya Hali ya Hewa) watatathmini na kufuatilia athari za mabadiliko ya tabianchi (sasa na baadaye) na kuimarisha mifumo ya tahadhari.

iii) Kuimarisha na kuinua uelewa juu ya madhara ya mabadiliko ya tabianchi.

iv) Kupunguza madhara ya hali ya hewa na athari zake katika kutekeleza masuala ya kitaalamu katika kilimo na ufugaji.

v) Kuimarisha uwezo na taratibu katika kujiandaa, kukabili na urejeshaji hali katika ngazi zote na ujumuishaji masuala ya mabadiliko ya tabianchi.

4.2 Jinsia Na Vikundi Vinavyoweza Kuathiriwa

Inajulikana kwamba maafa hayawezi kumuathiri mwanamume na mwanamke sawa, hivyo upo umuhimu kulenga vikundi vinavyoathiriwa zaidi. Wanawake, watoto, wagonjwa, walemavu na wazee huathiriwa zaidi. Ni vizuri kuchambua na kuelewa umuhimu na maana ya jinsia katika masuala ya maafa ili:-

(i) Kuokoa maisha kwa kuwalenga walengwa;

(ii) Kuhakikisha matumizi ya rasilimali kwa ufanisi na uangalifu katika kupanga utekelezaji katika hatua zote za menejimenti ya maafa;

(iii) Kuwawezesha wanawake na wanaume kutathmini, madhara na kuchukua hatua;

(iv) Kuwawezesha wanaume na wanawake kushiriki katika shughuli za maafa ikiwemo miradi na programu.

Wakala wa Menejimenti ya Maafa atawajibika kujumuisha masuala ya jinsia katika shughuli za maafa ngazi ya Taifa, Mkoa, Wilaya na Kijiji. Aina hizi zilizoainishwa kutoka katika mzingo wa menejimenti ya maafa zitaongoza uchambuzi wa usawa wa jinsia na usawa katika masuala ya maafa.

A. Upunguzaji Athari za Maafa/Kupunguza Athari

(i) Kuhakikisha kipaumbele kinawekwa kwa wanawake na vikundi vyenye uwezo wa kuathiriwa katika kupanga na utekelezaji wa shughuli na programu zinazopunguza athari za maafa, mfano, kupangiwa bajeti, ushiriki na kuwajengea uwezo;

(ii) Kuhakikisha wanaume na wanawake wanahusishwa sawa kuimarisha masuala ya tahadhari na ufuatiliaji, mfano: tathmini ya athari, uathirika na uwezo, hakikisha wanawake wanashiriki katika mifumo ya tahadhari pamoja na kupata taarifa za tahadhari;

(iii) Kuhakikisha programu za kujenga uwezo zinaendeleza tabia ya usalama kwa wanaume na wanawake;

(iv) Kupunguza mambo yanayosababisha athari, kwa kuhakikisha vifaa na miundombinu (mfano: vituo vya hifadhi na uokoaji,

maji, vifaa vya usafi na afya) vinawafikia wanaume na wanawake;

(v) Kuimarisha uwezo wa kujiandaa na kukabili kwa kuhakikisha mipango inajumuisha uwezo unaotofautina baina ya wanaume na wanawake.

(vi) Kuendeleza umuhimu wa wanawake kama wakala wa mabadiliko na kutoa kipaumbele kwa hatua zitakazopunguza athari kwa wanawake katika mipango ya kujiandaa na kukabili.

B. Kukabili Maafa

(i) Kuhamasisha na kutia moyo ushiriki wa vikundi vya wanawake na wajumbe wao katika operesheni za maafa;

(ii) Kuhakikisha mipango ya uokoaji imeandaliwa kwa ajili ya makundi maalum: watoto, wanawake, wazee, wasiojiweza na wagonjwa;

(iii) Kuhakikisha njia za uokoaji ziko wazi na zinapitika kwa urahisi na makundi maalum;

(iv) Kuainisha athari za usalama na tishio kwa vikundi maalum na andaa sera sahihi kuzuia na kukabili fujo, matusi na ukandamizaji wa wanawake na watoto.

(v) Kuhakikisha wanawake na vikundi vinavyoathirika vimepata mafunzo katika mifumo ya mawasiliano ili kuhakikisha upelekaji wa taarifa wakati wa maafa.

C. Baada ya Maafa/Misaada

Mara baada ta maafa, misaada ni jambo nyeti kwa makundi mbalimbali ya wanaume, wanawake na watoto. Uelewa wa wanaume na wanawake katika kipindi hiki ni muhimu pamoja na mbinu za kukabili. Majukumu yafuatayo yatafanyika ili kutatua mahitaji ya wanawake na makundi mengine baada ya maafa:-

(i) Kuhakikisha mahitaji muhimu ya wanawake na wanaume na makundi mengine yanapatikana kwa kushirikiana na wafanyakazi wa maafa.

(ii) Kushirikisha wanawake kukusanya taarifa kwa ajili ya tathmini ya haraka ya mahitaji;

(iii) Kukusanya na kuandaa takwimu kijinsia, umri na uwezo kiuchumi;

(iv) Kuainisha mahitaji ya wanaume na wanawake yatakayowasaidia kurudi kwenye hali zao za maisha au mbadala;

(v) Kuhakikisha upatikanaji wa maji na chakula kwa walioathiriwa.

(vi) Kuhakikisha upatikanaji wa vifaa vya usafi vya wanawake pamoja na faragha na heshima yao;

(vii) Kuhakikisha huduma za afya zinapatikana kwa wanaume wote, wanawake, watoto, vijana na wasiojiweza;

(viii) Kuandaa taratibu na kuhakikisha watoto wanarudi shule mapema iwezekanavyo kusaidia urejeshaji wa shughuli katika hali ya kawaida;

(ix) Kuhakikisha hifadhi inapatikana kwa makundi yanayoathirika, watoto wasiokuwa na wasaidizi au kaya zinazoongozwa na wanawake wanapewa upendeleo karibu na maeneo na vifaa vya kutoa misaada.

4.3 Masuala ya Saikolojia ya Jamii

Kwa kawaida katika matukio ya maafa, matatizo ya kiakili ni jambo la kawaida miongoni mwa jamii. Mikakati iwekwe kushughulikia matatizo ya kiakili na mahitaji ya kijamii ya vikundi tofauti. Majukumu yafuatayo yachukuliwe katika ngazi zote ili:-

(i) Kuhakikisha upatikanaji wa misaada ya mshauri wa matatizo ya akili, mfano nafasi za kirafiki kwa watoto na wanawake, kusaidia wenye majonzi, maisha yaliyobadilika, ugomvi, mbinu za malezi na uelewa na kusaidia watoto waliopata mshtuko.

(ii) Kuainisha matukio mahususi ya ugomvi yanayohusu jamii.

(iii) Kuhakikisha huduma za matatizo ya akili zinawasaidia wanaume na zinawasaidia kupunguza wasiwasi, mabadiliko ya majukumu ya kijinsia na muonekano wa nguvu za wanaume baada ya maafa.

4.4 Mazingira

Sheria ya mazingira Na. 20 ya mwaka 2004 iliyotungwa baada ya sera ya mazingira ya mwaka 1997 inatoa muundo na taratibu za kuhifadhii

mazingira kwa njia endelevu kwa kushirikisha wananchi. Sheria inaipa Kamati ya Taifa ya Mazingira uwezo wa kusimamia masuala yote yanayohusu mazingira. Kwa upande mwingine, Idara ya Mazinga Ofisi ya Makamu wa Rais ina jukumu la kuandaa sera, sheria, mikakati na miongozo inayohusu mazingira.

Ili kujumuisha shughuli za maafa katika zile za mazingira nchini, Idara ya Mazingira kwa ushirikiano na Kamati ya mazingira zitafanya yafuatayo:-

(i) Kujumuisha shughuli za maafa katika mpango wa kukabili mabadiliko ya tabianchi;
(ii) Kuhakikisha shughuli za upunguzaji athari za maafa zinajumuishwa katika mpango wa kutathmini mazingira kwa ajili ya miradi mipya;
(iii) Kushawishi uwekaji wa shughuli za maafa ikiwemo upunguzaji athari kwenye ufuatiliaji na ukaguzi wa miradi.
(iv) Kuweka shughuli za maafa katika mkakati wa mabadiliko ya tabianchi;
(v) Kuhakikisha tathmini za uwezo wa kuathirika zilizofanywa nchini zinaonyesha ni wapi na kwa kiwango gani janga fulani linaweza kuathiri mfumo wa ikolojia.

4.5 Usalama wa Chakula na Lishe

Maafa na usalama wa chakula vinahusiana ndivyo vinavyosababisha njaa na masuala yote ya usalama wa chakula, ikijumuisha uchumi na upatikanaji wa uhakika wa lishe. Mafuriko, dhoruba/kimbunga, upepo mkali, mvua nyingi huharibu mifumo ya kilimo, mifugo na uvuvi, vifaa na uwezo wa kuzalisha. Huingilia mifumo ya kawaida ya maisha ya jamii na kupunguza upatikanaji chakula na kipato. Kwa upande mwingine, ukame, wadudu waharibifu huathiri uzalishaji, bei na biashara kwa kupunguza kipato. Mgogoro wa uchumi kama ongezeko la bei hupunguza kipato na kulazimisha maskini kuuza vifaa vyao, kupunguza ulaji chakula na lishe. Hivyo, maafa huongeza umaskini unaongeza tatizo la upatikanaji chakula na utapiamlo.

Maafa yanapotokea, madhara yake huathiri kaya na jamii maskini na kuleta madhara ya muda mrefu ya upatikanai chakula, afya, lishe, elimu na sekta nyingine. Bila juhudi za dhati kukabiliana nayo, madhara ya maafa yataongezeka na kuwa kikwazo cha kufikia malengo ya milenia.

Uhusiano kati ya upatikanaji chakula na lishe na maafa itakuwa jukumu la Serikali kuhakikisha upatikanaji wa chakulaa na lishe kwa mwananchi walioathirika. Wakala wa Menejimenti ya Maafa kwa kushirikiana na Wizara ya Kilimo na Usalama wa Chakula watafanya kazi pamoja kuhakikisha kuwa :-

A. Katika Kujiandaa

(i) **Kiasi maalum** cha chakula aina ya wanga kinanunuliwa kila mwaka ndani ya nchi na kuhifadhiwa vizuri katika Wakala wa Hifadhi ya Chakula kulingagna na Taratibu za Kawaida za Utendaji Kazi.

(ii) **Chakula cha usalama** aina ya wanga kiwango maalum kutunzwa kwa ajili ya tukio lolote la maafa.

(iii) **Hali ya usalalama wa chakula** nchini kufuatiliwa katika vipindi maalumu kupitia Tathmini ya Haraka ya Uwezekano wa Kuathirika/Kudhurika na njia nyingine kama itakavyohitajika.

(iv) **Bei ya chakula** cha wanga kudhibitiwa ili kuhakikisha upatikanaji wake wakati wote.

B. Katika kukabili

Utoaji Chakula

(i) Chakula kinatolewa kwa kila mtu aliyepoteza chakula kutokana na maafa, waliopoteza hali zao za chakula na kazi kutokana na maafa, siyo wale watu waliopoteza wanandugu;

(ii) Ugawaji chakula unatakiwa kuheshimu utu wa waathirika bila kuwaachia wagombanie chakula au kama waombaji;

(iii) Kila itakapowezekana, wanawake wapokee chakula ili kuhakikisha hakiuzwi na wanaume ili kupata fedha za kununulia pombe;

(iv) Wajawazito, wanaonyonyesha, wajane, wazee na wasiojiweza kupatiwa chakula hadi hali ya chakula itakapokuwa nzuri;

(v) Chakula kinachogawiwa kiwe kizuri na kinachofaa kwa matumizi ya binadamu;

(vi) Mahitaji ya lishe yanafikiwa kwa kuhakikisha upatikanaji wa vyakula vya aina mbalimbali.

Mahitaji ya Lishe

(i) Ili kukabili maafa kwa ufanisi na kwa muda unaotakiwa, na kuondoa marudio ya taarifa, washiriki wote wanaokabili dharura za lishe wataheshimu miongozo iliyotolewa katika Mpango wa Taifa wa Lishe chini ya Wizara ya Afya;

(ii) Kuheshimu Taratibu za kimataifa za kuuza maziwa ya watoto;

(iii) Kuheshimu kanuni za SPHERE za mwaka 2011.

4.6 Maji na Usafi

Kama ilivyoonyeshwa katika sehemu nyingine za Mwongozo huu, maafa huathiri maisha ya mtu mmojammoja na jamii yote. Matokeo ni upotevu wa mali na masuala ya mazingira, miundombinu na kuwaacha watu katika hali ya mshtuko na kukata tamaa. Kujenga miundombinu iliyoharibiwa, mfano mifumo ya majitaka na majisafi kurejesha hali ya kawaida na udhibiti wa magonjwa.

Lengo la awali la kukabili maafa ni kudhibiti milipuko ya magonjwa iliyosababishwa na ukosefu wa maji, vyanzo vya maji vilivyochafuliwa na ukosefu wa vifaa vya usafi.

Kazi za kipaumbele za kukabili ni kutoa maji salama ya kutosha, upangaji wa vifaa muhimu na kuhamasisha usafi.

Mwongozo huu utafuatishwa na taasisi za Serikali, Mashirika yasiyo ya Kiserikali, Sekta binafsi na wadau wengine wanaohusika katika kukabili maafa kuhakikisha usambazaji wa maji na usafi katika maeneo ya dharura :-

A. Mipango ya Kuzingatia

Masula yafuatayo yatazingatiwa:-

(i) Tathmini ya mahitaji ya maji, mfano ni kiasi gani cha maji kitahitajika kwa vituo vya afya, mifugo, chakula na vyoo;

(ii) Kutambua mahali na usalama wa vyanzo vya maji vya karibu na mbali;

(iii) Kutambua hali ya kuweka dawa kwenye maji;

(iv) Kuamua namna maji yatakavyosambazwa, mapipa yanaweza kutumika mwanzoni na bomba baadaye;

(v) Vituo vya kuchota maji viwe vinafikiwa na makundi yote ya watu hasa wanawake, watoto na wasiojiweza;

(vi) Vifaa vya kukusanya na kuhifadhi maji vilivyo rahisi kutumia na kusafisha.

B. Mambo mengine ya kuzingatia

Pamoja na yaliyotajwa juu, mwongozo ufuatao uzingatiwe:-

(i) Kuhakikisha wanaume na wanawake wanahusika katika kuhamasisha usafi;

(ii) Kuzingatia mahitaji ya vifaa vya usafi kwa wanawake;

(iii) Kuhakikisha vipo vyoo na vyumba vya kuogea wanaume na wanawake ili kuepusha unyanyasaji wa kijinsia.

4.7 Haki za Binadamu

Katika maafa na dharura, hifadhi ya haki za binadamu husahauliwa na nguvu zinawekwa katika kutoa huduma za kibinadamu. Hata hivyo, maafa yanapotokea waathiriwa hupata changamoto nyingi za haki za binadamu. Hii ni pamoja na kutopata misaada kwa usawa, ubaguzi, kuhamishwa kwa nguvu, unyanyasaji wa kijinsia, upotevu wa kumbukumbu, uandikishaji wa watoto katika vikosi vya mapigano, kulazimishwa kurudi maeneo ya makazi, masuala ya mali na ardhi ni baadhi tu ya mambo ambayo huwatokea. Kuhakikisha kuwa haki zao zinalindwa, hadhi zao zinalindwa dhidi ya ubaguzi na unyanyasaji. Mwongozo huu unalenga kuhakikisha kuwa haki za msingi zinazotolewa pamoja na uwajibikaji zinajumuishwa katika shughuli za maafa.

A. Kanuni za Msingi

Mwongozo huu juu ya Haki za Binadamu unatolewa kwa kuzingatia :-

(i) Waathiriwa wa maafa ni Watanzania. Hawapotezi haki zao kutokana na maafa pamoja na kwamba wana mahitaji maalum;

(ii) Serikali inawajibika kutoa haki hizo;

(iii) Ulinzi ni zaidi ya kupona kwa mali ya raia, kisiasa, kiuchumi na kijamii.

(iv) Serikali zote zinawajibika kuheshimu, kulinda haki za raia wake na watu wote wanaoishi nchini.

(v) Taasisi za umoja wa mataifa, mashirika ya kimataifa, Sekta Binafsi na wengine wanawajibika kuwatetea waathirika pamoja na majukumu yao yaliyoainishwa katika mwongozo huu. Majukumu ya mashirika yote yatakuwa :-

a. Kuitikia: kulenga kuzuia desturi mbaya isiyokuwa na haki;

b. Ya kurekebisha: inayolenga kurejesha heshima za watu na kuhakikisha hali nzuri ya kuishi kutokana na matukio ya ukiukaji, uharibifu, ukombozi, fidia na matengenezo; au

c. Ujenzi wa mazingira: inayolenga kuweka/au kuimarisha mazingira – kisiasa, kijamii, ya asilia, kitaasisi, kiuchumi au

d. Ya kisheria: inayozingatia haki kamili za mtu.

B. Taratibu za Operesheni

Taratibu za operesheni za kulinda haki za binadamu, kama zilivyoonyeshwa kwenye Kamati ya pamoja, mwongozo umegawanywa katika mawazo makuu manne :-

(i) Ulinzi na uhai, usalama wa mwili, akili na roho;

(ii) Ulinzi wa haki kulingana na mahitaji ya msingi ya maisha;

(iii) Ulinzi wa haki nyingine za kiuchumi, kijamii na kisiasa;

(iv) Ulinzi wa vikundi maalum.

i. Ulinzi wa maisha, usalama, heshima ya akili na roho

a) Iwapo maafa makubwa yatasababisha hofu ya vifo, hali ya afya ya jamii, hatua stahili lazima zitachukuliwa kulinda walioko katika hatari yakiwemo makundi yasiyojiweza (mfano, mpangilio wa hifadhi);

b) Iwapo hatua hizo hazitoshi, watu waliopo katika hali ya kuathiriwa waruhusiwe na wasaidiwe kuondoka eneo la hatari;

c) Uokoaji ufanywe kwa kuzingatia haki za kuishi, heshima, udhuru na usalama wa wote walioathiriwa hasa makundi yenye uwezo wa kuathiriwa;

d) Watu walioathiriwa na maafa ya asili, katika hali yoyote wasilazimishwe kurudi katika maeneo ambayo ni hatari kwa usalama, uhuru na afya zao;

e) Watu walioathiriwa na maafa, waliohamishwa wanatakiwa kulindwa na majanga mengine;

f) Wakati wa kukabili maafa na baada ya maafa wasimamizi wa sheria na mamlaka za Serikali za Mitaa zihimizwe kuchukua hatua kuhakikisha usalama wa wananchi walioathiriwa;

g) Usalama utolewe makambini, kwa kufuatilia kupitia vyombo vya sheria na kamati za kambi zilizotokana na waathirika wenyewe.

(ii) Hifadhi ya Haki za Maisha

a) Hatua zichukuliwe kuhakikisha kuwa watu walioathiriwa na maafa wanaifikia misaada kulingana na mahitaji yao;

b) Misaada ya kibinadamu iliyo maeneo salama na isiyokuwa na ubaguzi inapatikana. Walengwa wawe wachache, kaya za mtu mmoja, wazee, wasiokuwa na uwezo na watoto wasiokuwa na wasaidizi;

c) Wakati na baada ya maafa chakula cha kutosha, maji na vifaa vya usafi, hifadhi, nguo na vifaa muhimu vya afya vitolewe kwa waathirika wanaohitaji. Utoaji wa vifaa na misaada usiwe na ubaguzi.

(iii) Ulinzi wa haki za kiuchumi, kijamii na kijadi/asili

a) Elimu: watoto warudi shuleni haraka iwezekanavyo;

b) Mali: Mamlaka zinazohusika zitoe ulinzi wa kutosha dhidi ya wizi, uharibifu au uchukuaji usio halali wa mali zilizoachwa na watu waliohamishwa;

c) Nyumba: Haraka iwezekanavyo hatua zichukuliwe bila upendeleo kutoa waathirika toka katika makazi ya muda kwenda makazi ya kudumu;

d) **Riziki na kazi:** Miradi ya kurejesha hali ya uchumi, fursa na riziki zilizoathiriwa na maafa ianzishwe haraka na ikamilike mapema.

(iv) Ulinzi na Vikundi maalum

Vikundi fulani vya jamii viko kwenye uwezekano wa kuathirika na maafa. Hata hivyo, haki mahususi za watu hao watakaokumbwa nazo zinajumuishwa katika mwongozo huu (sehemu ya i – ii na sehemu nyingine). Ili kupata haki za vikundi vinavyoathiriwa ni vizuri kupata hesabu za walioathirika mapema iwezekanavyo katika hatua za misaada.

4.8 Afya

Sekta ya afya inaweza kuathiriwa na maafa ya asili au yanayosababishwa na binadamu yakiwa na tishio la kiafya. Mfano, mafuriko yanaweza kusababisha magonjwa ya milipuko, ukame ukasababisha utapiamlo mkali hasa kwa makundi yanayoathika zaidi. Utandawazi na wavuka mipaka wanaweza kusababisha mafua makali au magonjwa ya mapafu.

Kulingana na mpango makakati wa Afya (2009 – 2015) ni wajibu wa kitengo cha dharura cha kukabili maafa kilicho Wizara ya Afya kujiandaa kukabili dharura na maafa ngazi zote kwa kushirikiana na Wakala wa Menejimenti ya Maafa na wadau wengine.

Mwongozo ufuatao utafuatwa kabla, wakati na baada ya dharura/maafa kwenye masuala yanayohusu afya, kwa wadau wote wanaojihusisha na masuala ya afya :-

(i) Hakikisha kanuni za kimataifa zinazingatiwa mfano viwango vya SPHERE;
(ii) Hakikisha mkakati wa kuzuia unakuwepo mapema kwa ajili ya operesheni za kukabili;
(iii) Weka vifaa vya afya kukabili milipuko ya magonjwa. Vifaa hivi viwe kwa watu wote, bila kujali uwezo wao kifedha;
(iv) Hakikisha kampeni za chanjo zinaanzishwa pamoja na lishe za nyongeza kusambazwa;
(v) Hakikisha kila mmoja, hasa wanawake wanapata huduma za uzazi na huduma maalum za afya tangu mwanzo wa tukio la maafa, zikifuatiwa na huduma nyingine baadaye/kipindi cha kurejesha hali;
(vi) Jumuisha masuala ya asili kwenye programu za watoto, watu wazima na wazazi katika kipindi cha urejeshaji hali cha muda mrefu;
(vii) Hakikisha huduma za nje zipelekwa kwa wazee, walemavu.

4.9 Elimu

Maafa na dharura (ikiwemo ugomvi na vita) huathiri mfumo wa elimu. Hivyo watoto hushindwa kwenda shule katika matukio muhimu zaidi

inawezekana kusababisha uwepo wa watu waliohamishwa. Hivyo, kurudi kwa watoto, ni vizuri masomo yakaanza mapema ili kutoathiri utaratibu wa masomo na kurejesha mfumo wa hali ya maisha. Wizara ya Elimu kwa kushirikiana na Wakala wa Menejimenti ya Maafa na wadau wengine wana wajibu wa kuhakikisha kuwa :-

(i) Watoto wote wanawezeshwa kurudi shuleni mapema baada ya maafa;
(ii) Elimu ni bure na lazima shule za msingi kulingana na mwongozo wa Dakar (2000);
(iii) Hatua zinachukuliwa kuhakikisha watoto wote wa kiume na kike wanahudhuria masoma baada ya maafa;
(iv) Shule zitoe vivutio vya elimu pamoja na maeneo ya michezo ili kurejesha hali ya watoto kuendelea kusoma.

4.10 Teknolojia ya Habari na Mawasilino

Teknolojia ya Habari na Mawasiliano ni chombo muhimu kinachoweza kutumiwa katika mzingo wa menejimenti ya maafa kusaidia masuala ya kuzuia, kujiandaa, kukabili na kurejesha hali. Upelekaji wa haraka wa rasilimali za mawasiliano unaweza kusaidia kuokoa maisha, kupunguza maumivu na kuwezesha operesheni za kuzuia na misaada. Mfano; vipindi vya kujiandaa na kuzuia vifaa vya mawasiliano na habari vinaweza kutumika kutoa taarifa za tahadhari kwa kutumia zaidi chombo kimoja cha mawasiliano (redio, televisheni, simu, mtandao). Kwa upande mwingine,

katika misaada ya maafa, kompyuta zinaweza kutumika kuorodhesha watu waliopotea na kufuatilia taasisi za misaada au makambi ya watu waliopotea. Vilevile mifumo ya Taarifa za Kijiografia na za vifaa vya taarifa za mbali inaweza kutumika katika hatua zote za maafa. Wakala wa Menejimenti ya Maafa na wadau wa maafa watafuata mwongozo ufuatao kuhusiana na mifumo wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano.

I. Katika Kupunguza

Kupunguza maafa kunajumuisha hatua zote kabla ya maafa zinazolenga kupunguza athari za maafa mfano uandaaji sera na sheria zinazozuia ujenzi wa nyumba na makazi maeneo yanayoathiriwa na mafuriko. Uwekaji wa takwimu za mwanzo/awali zilizounganishwa na Mifumo ya Taarifa za Kijiografia pamoja na uwezo wa kuchambua kuwa sehemu ya kupunguza maafa.

Mahitaji ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano kufikia mahitaji ya ngazi ya kupunguza yanatakiwa:

(i) Kuwa na uwezo wa kuhamisha taarifa/takwimu nyingi;
(ii) Kuwa na muunganisho na taasisi nyingi;
(iii) Kuwa sahihi na ya wakati ili kuhakikisha usahihi wa takwimu.

II. Katika Kujiandaa

Shughuli za kujiandaa zinajumuisha tahadhari, uendelezaji jamii, mafunzo, mazoezi, rasilimali na mifumo ya usambazaji inayohitajika kukabili shughuli

za tahadhari na ufuatiliaji kabla ya maafa. Teknolojia ya Habari na Mawasiliano wakati wa hatua hii inatakiwa:-

(i) Kuhakikisha usambazaji wa taarifa za dharura kwa muda kupitia mtandao unaoaminika.

(ii) Muda ni muhimu katika kukabili maafa yanayotokea haraka mfano, upepo na tetemeko.

(iii) Vijijini, uhamasishaji kupitia aina ya mawasiliano, ikiwemo njia za jadi zitumike kuhakikisha upatikanaji wa taarifa za tahadhari kwenye maeneo mengi kwa wakati.

III. Katika Kukabili

Muda ni muhimu kwa shughuli za kukabili kwani mawasiliano ni muhimu baina ya watoa huduma na umma kwa ujumla. Hivyo, itakuwa jukumu la wadau kuhakikisha kunakuwepo na upatikanaji wa mawasiliano ya uhakika ili kukabili maafa kwa ufanisi. Usimamizi wa mali na hali ya majeruhi, taarifa za rasilimali na umuhimu wa kukabili unahitaji uwezo maalum zaidi ya huduma za simu/mtandao wa kibiashara.

IV. Katika kurejesha hali

Katika ngazi ya kurejesha hali, taarifa zinazohitajika ni zile zilizopatikana eneo la tukio, kwa ajili ya kushughulikia madai ya ukarabati na uwekaji wa kumbukumbu wa mambo tuliyojifunza. Katika ngazi hii, muda si muhimu sana.

V. Matumizi ya taarifa za Kijiografia na matumizi ya taarifa za ramani

Taarifa za Kijiografia na ramani ni mifano ya matumizi ya vifaa vya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano vinavyotumika katika hatua zote za kukabili maafa. Taarifa ya mapema juu ya tukio, jinsi linavyoendelea katika hatua tofauti ni muhimu ili kuyakabili kwa ufanisi.

Wakati wa kupanga Taarifa za Kijiografia zinaweza kutumika kuainisha maeneo yenye matatizo. Taarifa za Kijiografia zinaweza kutumika kupunguza njia za uokoaji au kufikia miundombinu iliyoathiriwa. Inasaidia pia kupanga njia za kupeleka misaada kwa kuonyesha taarifa za barabara, madaraja, viwanja vya ndege, reli, hali ya bandari na vikwazo. Zaidi ya hayo, shughuli za mipango ya makambi ya kuokolea zinaweza kufanywa kwa kutumia Taarifa za Kijiografia. Taarifa za takwimu toka satalaiti zinaweza kutumika kutazama eneo hilohilo kwa muda hivyo kufuatilia mabadiliko ya mazingira, athari za binadamu na mabadiliko ya asilia. Katika hatua ya kuzuia, taarifa za kijiografia zinasaidia kufuatilia.

SURA YA TANO

5. USIMAMIZI WA KUKABILI

Ili kufanikiwa katika kazi za kukabili, ni muhimu rasilimali zote toka taasisi mbalimbali ngazi zote zikaunganishwa na kuratibiwa kwa pamoja. Mpango wa Taifa wa kukabili maafa, ule wa Wilaya na ile ya sekta mbalimbali inaonyesha hatua na majukumu yatakayotekelezwa na taasisi za Serikali, mashirika ya kujitolea, Mashirika ya Umoja wa Mataifa na mashirika mengine ya kimataifa kufanya yafuatayo:-

(i) Kuzuia maafa na kupunguza uwezo wa Watanzania kuathiriwa kwa maafa yaote yatakayotokea.
(ii) Kuweka uwezo wa kulinda wananchi kutokana na maafa.
(iii) Kukabili maafa kwa ufanisi nchini.
(iv) Kuandaa mipango ya kurejesha hali baada ya maafa/dharura.

Hatua hizi zimeelezwa zaidi katika viambatisho. Hivyo, mwongozo huu unatoa muundo wa kukabili maafa/dharura utakaosaidia taratibu za kukabili dharura zilizoonyeshwa katika mipango inayohusika.

5.1 Misingi ya Kusimamia Tukio

Ukabili wa maafa katika kila tukio unategemea na hali ya mahali hapo. Hali yenyewe itatoa picha ya ngazi ya usimamizi unaotakiwa. Usimamizi wa kukabili utatambua majukumu ya watumishi katika tukio. Usimamizi umegawanywa katika hatua tatu ya mkakati, ya kukabili na operesheni.

Usimamizi wa kukabili tukio utafanywa katika hatua moja au zaidi, ya taasisi moja au zinazoshirikiana katika dharura zote.

5.1.1 Ngazi ya Mkakati

Ngazi ya mkakati inajumuisha kupanga na kupeleka rasilimali za taasisi ili kufikia malengo. Kazi kubwa ni:-

(i) Kutazama dharura/maafa kwa upana wake.

(ii) Kutambua madhara ya muda mrefu na athari zake kwa mapana ili kupitia mikakati upya.

(iii) Kuainisha na kupeleka mikakati na malengo ya kukabili maafa/ dharura

(iv) Kuweka mfumo, sera na viwango vya ngazi za chini.

(v) Kufuatilia madhara na maendeleo kulingana na malengo yaliyoainishwa.

Ngazi ya mkakati inahusisha mlolongo wa amri katika tukio, na inahitaji kutathmini hali na kuandaa mpango wa tukio utakaofanywa na Kamanda wa tukio. Mpango utaainisha malengo na jinsi, mahali na ni wakati gani rasilimali zilizopatikana zitatolewa. Inajumuisha kuanzisha mifumo ya kusimamia madhara ya baadhi ya matukio ili kufikia malengo. Mifumo kama hiyo ni muhimu ili kuhakikisha usalama na ufanisi wakati wa kufanya kazi eneo la tukio.

Malengo makuu ya mpango wa kusimamia tukio ni:-

(i) Kuokoa na kulinda walioko hatarini.
(ii) Kuzuia tukio lisiongezeke na madhara kuenea kwa wananchi walio karibu na tukio.
(iii) Kuhakikisha usalama wa watumishi wa umma.
(iv) Kulinda mali, miundombinu na mazingira.
(v) Kusaidia urejeshaji hali.

Eneo la mkakati la kusimaia tukio kwa kawaida huwekwa mbali na eneo la tukio. Ni vizuri kukutanisha kundi la viongozi toka taasisi mbalimbali ngazi ya mkakati wakati maafa/dharura imekuwa na:-

(i) Madhara makubwa
(ii) Mahitaji ya rasilimali nyingi
(iii) Inashirikisha taasisi nyingi
(iv) Tukio linaendelea kwa muda usiojulikana.

Mikutano ya ngazi ya mkakati ikutanishe viongozi wenye uamuzi kulingana na rasilimali zilizopo katika taasisi zao. Ni muhimu kila taasisi ikachagua na ikatoa mafunzo kwa watumishi waandamizi wanaoweza kutimiza mahitaji haya.

Kundi la mkakati litawajibika kusimamia na kutoa sera/mwongozo na hatua za kimkakati kwa ngazi za chini. Watakayofanya:-

(i) Kuweka na kutoa mwongozo na malengo yanayoeleweka na kuyafanyia mapitio mara kwa mara.

(ii) Kuandaa mpango wa kusimamia tukio.

(iii) Kuainisha vipimo/namna makundi ya kukabili yatakavyofanya kazi katika tukio.

(iv) Kuandaa vipaumbele vinavyohitajika ngazi ya mkakati na panga watumishi na rasilimali.

(v) Kuandaa na kutekeleza mpango wa mawasiliano kuhusisha vyombo vya habari na kwa umma, uwe chini ya taasisi moja.

(vi) Kutathmini umuhimu wa kurekebisha shughuli za kawaida kulingana na mahitaji ya rasilimali yaliyosababishwa na dharura/maafa.

(vii) Kuelekeza mipango na operesheni hata baada ya hatua ya kukabili ili kutekeleza hatua za urejeshaji hali.

(viii) Kuhakikisha usalama wa watumishi wa umma.

5.1.2 Ngazi ya Kukabili

Ngazi ya kukabili inatambulishwa ili kuainisha vipaumbele wakati wa kugawa rasilimali, kupanga na kuratibu wakati kazi itakapofanyika, na kupata rasilimali kadiri zinavyohitajika. Hivyo, madhumuni ya usimamizi wa kukabili ni kuhakikisha kuwa hatua zinazochukuliwa ngazi ya operesheni zinaratibiwa ili kupata ufanisi. Amri ya kukabili inatolewa toka Kituo cha Amri cha Tukio karibu na tukio.

Kamanda wa kukabili akiamua mpango mzima, utekelezaji ni wa Kamanda wa Sekta. Kamanda wa kukabili mara nyingi ana uhuru wa kuamua mbinu gani zitumike. Kamanda wa Sekta atapangiwa majukumu kadhaa na malengo na kamanda wa sekta atakayeamua kugawa kazi kwa watumishi ili kufikia malengo

Wakati dharura/maafa yanahitaji usimamizi wa ngazi ya kukabili, kundi la kuratibu masuala ya kukabili litaundwa. Kundi hili ndilo ngazi ambapo mipango ya kukabili hukubaliwa na kutekelezwa. Wakati wa maafa yanayoongezeka kundi hili linaweza kukutana karibu na tukio. Kundi hili kwa kawaida mwenyekiti wake ni polisi. Maofisa Uhusiano toka mamlaka za Serikali za Mitaa wahudhurie pamoja na taasisi nyingine mfano ofisa usafirishaji – polisi au vifaa atakaribishwa kuhudhuria.

Shughuli za kukabili mara nyingi zitafanywa eneo la tukio wakati zipo zaidi ya taasisi moja, lazima pawepo na ushauri baina ya maofisa wa tukio, makamanda wa kukabili wasijihusishe na kazi zinazofanywa na maofisa wa tukio, bali wajihusishe na usimamizi wa jumla.

Rasilimali na utaalamu zaidi ukihitajika juu ya ngazi hii au mahitaji yakiwemo ya kukabili katika matukio mengi, ni vizuri kutekeleza usimamizi wa ngazi ya mkakati.

Chini ya uratibu mmoja makanda wa taasisi za kukabili watafanya yafuatayo:-

(i) Kuamua vipaumbele vya kupanga rasilimali.

(ii) Kupanga na kuratibu namna na lini kazi zitafanywa.

(iii) Kupata rasilimali zaidi kama zinahitajika.

(iv) Kutathmini madhara na kutumia taarifa hii kuwaarifu makamanda wanaokabili.

(v) Kuzuia madhara ya kiafya na usalama wa umma na watumishi.

(vi) Kuandaa mfumo wa amri na kuhakikisha kila mtumishi anauelewa.

(vii) Kutoa taarifa fupi kwa taasisi nyingi kila inapohitajika.

(viii) Kuongoza udhibiti wa maeneo ya ndani na nje na eneo la maafa.

(ix) Kuratibu masuala yote ya kisheria yanayojitokeza wakati wa maafa/dharura.

5.1.3 Ngazi ya Operesheni

Operesheni ni ngazi ya kazi zinazofanywa eneo la tukio au maeneo mengine yaliyothiriwa. Katika matukio madogo ngazi za uamuzi zitafanywa na mtu mmoja. Aweza kuwa ofisa wa kwanza kufika katika tukio, atahusika na kazi zote. Watagawa majukumu iwapo rasilimali zitatosha.

Katika matukio makubwa, timu za maofisa zitaratibiwa na kamanda wa tukio na kufanya kazi za operesheni, na Kamanda wa Tukio atakuwa

msimamizi. Makamanda wa watumishi watapangiwa kazi mbalimbali zitakazotimiza malengo ya operesheni.

Taasisi za kukabili zitafika eneo la tukio, zitachukua hatua zinazohusika na kutathmini ukubwa wa tatizo chini ya makamanda wao. Watahusika na majukumu yao maalum katika maeneo yao ya uwajibikaji na kushughulikia maagizo waliyopewa kutoka taasisi zao hadi vituo vingine vya operesheni vitakavyowekwa. Ngazi hii ya operesheni inaendana na mpangilio wa shughuli za kila siku za kukabili maafa.

Usimamizi wa rasilimali za taasisi mbalimbali zinazotumika katika eneo hilo zinazotumika kwa malengo maalum, zitahifadhiwa na taasisi hiyo. Kila taasisi itawasiliana mara kwa mara na wakati wote na waliopelekwa kwenye eneo la tukio ili kuongeza ufanisi kila inapowezekana, polisi wataratibu shughuli za kukabili katika eneo la tukio. Mipangilio hii itasaidia sana katika matukio mengi. Hata hivyo, katika matukio makubwa yanayohitaji rasilimali zaidi ni vizuri kuhusisha ngazi ya juu ya usimamizi.

DHAHABU	**Tunakusudia kufanya**
FEDHA	**Tutafanyaje**
SHABA	**Fanya**

Mamlaka za utawala zimo ndani ya hatua/ngazi za amri, ambazo zinajumuishwa kwenye mamlaka ya kuamua (AMRI/MAAGIZO YA KIMKAKATI) nani anapata ushauri toka ngazi ya utaalamu (HATUA YA AMRI YA KUKABILI) na ngazi inayotekeleza uamuzi uliotolewa ngazi ya juu (HATUA YA OPERESHENI).

5.2 Rasilimali na Udhibiti

Baada ya hatua za awali za kuainisha rasilimali za kukabili, Kamanda wa Tukio anahusika kuamua mahitaji zaidi ya rasilimali na kudhibiti rasilimali kwenye eneo la tukio. Tathmini ya rasilimali inaweza kuhitaji vifaa zaidi, watumishi, samani na vifaa vya kutumia vinavyoharibika haraka. Uwezo wa Kamanda wa Tukio utategemea ukubwa na mahitaji ya tukio. Katika matukio makubwa rasilimali mahususi zitapelekwa kwa maofisa walioteuliwa, zikijumuisha udhibiti wa rasilimali zilizopelekwa kwenye tukio, wakati Kamanda msaidizi atapangiwa shughuli za kupata rasilimali zaidi.

5.3 Udhibiti Eneo/Vizuizi

Vizuizi/Uzio unaweza kutumika kama njia ya kudhibiti rasilimali na kuimarisha usalama. Vizuizi/uzio huwekwa eneo la tukio kwa sababu zifuatazo:-

(i) Kulinda eneo la tukio.

(ii) Kulinda usalama wa wananchi, watumishi, na watoa huduma wengine na vifaa katika eneo la tukio. Kuzuia watu wasioruhusiwa kuharibu ushahidi au mali.

(iii) Kusaidia operesheni za taasisi zote.

Vifuatavyo ni aina ya vizuizi vinavyoweza kutumika:-

(i) Vizuizi/uzio wa ndani:

Hivi huwekwa kuzunguka tukio ili kudhibiti eneo kwa ufanisi liweze kufikia. Hili ni eneo la kazi, ni muhimu liwe salama wakati wote.

Vizuizi/uzio wa nje:

Eneo hili hutengwa ili kuainisha mahali wananchi watapelekwa baada ya kuokolewa kwa usalama au kuzuia wananchi wasifike eneo la tukio.

(ii) Vizuizi/uzio wa Trafiki

Kizuizi cha trafiki kinawekwa ili kuruhusu magari ya kudumu tu kwenye tukio. Magari mengine yataelekezwa sehemu nyingine ili kutoa fursa kwa watoa huduma kufanya kazi.

(iii) Vituo vya hifadhi

Hutumiwa na watoa huduma/taasisi kuhifadhi watumishi na magari kabla na baada ya kutoa huduma.

(iv) Eneo la Hifadhi Rasilimali

Eneo hili huwa ndani ya kituo cha hifadhi kwa jumla kwa ajili ya kuhifadhi rasilimali ambazo hazitatumika mara moja, lakini zitatumika jinsi tukio linavyokuwa. Hutumika kutoa taarifa fupi za maendeleo ya watumishi wanaotoa huduma.

5.4 Usimamizi wa Majeruhi Wengi

Katika matukio makubwa ya maafa, umuhimu wa kutafuta, uokoaji na huduma ya kwanza unaweza kuzidi uwezo wa watoa huduma. Katika hali hiyo, msaada wa kwanza utatoka kwa walionusurika, na watatoa msaada unaowezekana, hivyo kuna umuhimu wa kutoa mafunzo ya huduma ya kwanza ili kujiandaa na matukio kama haya.

Usafirishaji wa waathirika kwenda hospitali uandaliwe mapema, lakini wagonjwa lazima wapate matibabu ya awali ili waweze kusafirishwa.

Uchambuzi wa waathirika: Majeruhi wakizidi uwezo wa vifaa vya hospitali, mbinu tofauti za tiba zitachukuliwa. Uchambuzi wa waathirika hufanyika kwa haraka kwa kuwapanga majeruhi kulinagana na kiwango cha kujeruhiwa na uwezekano wao kupona pamoja na kutoa tiba haraka. Upangaji hutumia utaratibu wa mifumo ya rangi nne zinazotumika kimataifa. Rangi nyekundu huonyesha umuhimu wa kwanza wa kuhitaji huduma au uhamisho, njano umuhimu wa kati, kijani kwa mahitaji ya gari la wagonjwa na nyeusi aliyekufa. Uchambuzi ufanyike eneo la maafa ili

kuainisha mahitaji ya usafiri, ruhusa ya kupokewa hospitali au kituo cha afya mahali ambapo mahitaji ya wagonjwa yatatathmiwa.

Kibandiko: Wagonjwa wote lazima watambuliwe na vibandiko vinavyoonyesha jina, jinsia, alikozaliwa, aina ya uchambuzi, uchunguzi na matibabu ya awali.

Upokeaji hospitali na tiba: Hospitali, uchunguzi utafanywa na tabibu mzoefu, kwa kuwa ni ama kufa au kupona kwa wagonjwa, na ataamua vipaumbele vya watumishi wote wanaotoa huduma.

Kwa ujumla rasilimali za huduma ya afya zinatakiwa kupangwa vizuri ili kusaidia waathirika, ikiwemo upatikanaji wa vitanda na tiba kwa kipaumbele.

5.5 Mawasiliano

Mawasiliano ya uhakika na yenye ufanisi katika eneo la tukio ni muhimu katika usimamizi na upelekaji watumishi na rasilimali. Taarifa lazima zikusanywe, zichambuliwe, zionyeshwe, uamuzi kufanywa na maagizo kulingana na taarifa zilizopokewa. Hivyo, ni jukumu la kitengo cha mawasiliano kuwa na mawasiliano ya uhakika ndani ya muundo wa kutoa amri.

Kituo cha mawasiliano kitahakikisha:-

(i) Kuweka kiwango kimoja cha mawasiliano na Kituo cha Dharua/maafa cha kukabili maafa.
(ii) Utoaji wa redio, upangaji wa masafa na alama za miito lazima zitumike kulingana na mahitaji ya Muundo wa Kutoa Amri wa Tukio.
(iii) Kuanzisha mawasiliano na taasisi nyingine kwa kutumia redio na masafa yaliyokubaliwa au mawasiliano ya moja kwa moja ya maneno tu.
(iv) Kupeleka taarifa kwa umma inavyotakiwa, usahihi, inavyopatikana na kutoa taarifa kwa wakati juu ya sababu za tukio, ukubwa, hali ya wakati huo, rasilimali zilizotumika na masuala mengine muhimu.

5.6 Utoaji Taarifa Fupi na Taratibu Nyingine Baada ya Tukio

Mara baada ya kusitisha shughuli za operesheni, taarifa fupi zitolewe kueleza mambo muhimu yafuatayo:-

(i) Mafanikio au upungufu/kasoro wakati wa operesheni.
(ii) Uwezo na udhaifu wa mpango wa kusimamia operesheni ya majeruhi wengi.

(iii) Takwimu za majeruhi mfano: idadi ya vifo, waliopokewa hospitali, walioruhusiwa, waliopata rufaa kwenda hospitali nyingine.

Mchanganuo wa raslimali zilizotumika kwenye operesheni:-

(i) Idadi ya watumishi waliotumika.
(ii) Magari yaliyotumika.
(iii) Vifaa vya mawasiliano vilivyotumika.
(iv) Kiasi na aina ya rasilimali zilizotumika.
(v) Fedha zilizotumika.
(vi) Mambo yaliyojifunzwa kutokana na operesheni hiyo.

Kamanda wa tukio asimamie upatikanaji wa taarifa za tukio, na kuhakikisha inapatikana taarifa iliyokamikika na sahihi.

Japokuwa taasisi za kukabiliana zitakuwa zinajihusisha na masuala ya tukio yanaweza kuzuka mengine yanayohitaji kushughukiliwa baada ya tukio. Haya ni pamoja na uchunguzi wa maiti, moto na uchunguzi wa tukio, au uchunguzi wa kisheria. Masuala haya yatafanywa na mamlaka zinazohusika.

KIAMBATISHO A: MUUNDO WA MENEJIMENTI YA MAAFA TANZANIA

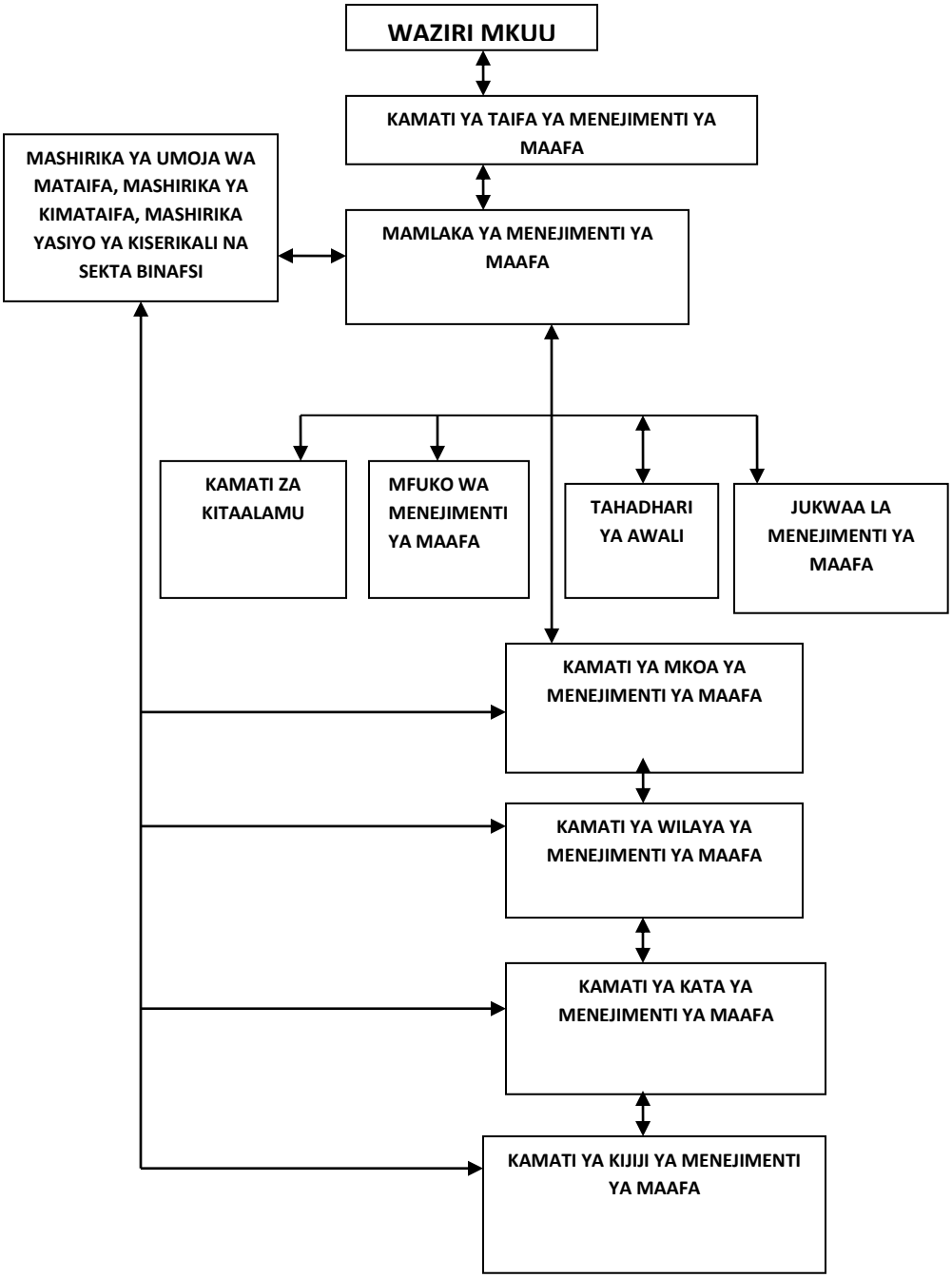

KIAMBATISHO B: MWONGOZO MAHUSUSI KIMAJANGA

Na.	Janga	Maeneo Yanayokum-bwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	**Saidizi**	**Kujiandaa**	**Kukabili/Mwitikio**	**Kurejesha/Kujenga Upya/Kurekebisha**
1.	Ukame	Dodoma Singida Mwanza Shinyanga Simiyu Geita Tabora Mtwara Lindi Arusha Manyara Morogoro Mara Iringa Tanga Kilimanjaro	Wizara inayoshughulikia Kilimo, Usalama wa Chakula na Ushirika	• Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii • Ofisi ya Waziri Mkuu/TAMISEMI • Mamlaka ya Hali ya Hewa • Wizara inayoshughulikia Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi • Wizara inayoshughulikia Maji • Ofisi ya Waziri Mkuu, • Mashirika ya Kijamii	• Mpango wa Dharura • Tathmini ya hali ya chakula na lishe • Kuweka akiba ya chakula na mbegu • Tahadhari ya awali	• Udhibiti wa taarifa	• Taarifa fupi baada ya maafa • Uanzishaji wa skimu za umwagiliaji • Utoaji wa chakula cha msaada • Utoaji wa mbegu zinazostahimili ukame • Urejeshaji wa hali ya maisha katika hali ya kawaida
				Mamalaka ya Hali ya Hewa Tanzania	• Utabiri wa hali ya hewa na mabadiliko tabianchi • Kutoa tahadhari ya awali	• Utabiri wa hali ya hewa na mabadiliko tabianchi	• Kutoa taarifa ya hali ya hewa na mabadiliko tabianchi
				Kamati ya Menejimenti ya	• Kutoa miongozo	• Kutafuta misaada	• Kufanya mapitio na kufanya

				Maafa ya Taifa	katika ngazi zote • Endeleza uelewa Utafutaji rasilimali/mahitaji		tathmini
				Wizara inayoshughulikia Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi (MoLHSD)	• Kuandaa mpango sahihi wa matumizi ya ardhi • Uandaaji mpango wa upatikanaji wa makazi mapya	• Kutafuta makazi mapya	• Kutafuta makazi mapya
				OWM/TAMISEMI	• Upatikanaji wa maji ya akiba • Tathmini ya mahitaji • Kuongeza uelewa • Kusambaza taarifa • Kutafuta rasilimali na mahitaji muhimu.	• Ugawaji misaada	• Ugawaji misaada
				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Kuongeza uelewa Kufanya tathmini ya hali ya lishe • Kuweka akiba ya	• Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa	• Kutoa matibabu ya kisaikolojia/kiakili kwa waliopatwa na mshtuko • Kupangilia kwa mapana huduma

					dawa za wakati wa dharura, nyenzo na vifaa	(SPHERE standards) • Ugawaji wa chakula na utoaji huduma za kimatibabu • Kusambaza habari muhimu kwa umma • Kuanzisha huduma ya kliniki itembeayo	ya kiafya • Kutoa elimu kwa umma • Kujenga upya huduma za kiafya
				Wizara inayoshughulikia Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi	• Kufanya uchunguzi • Kuongeza uelewa	• Uhamishaji mifugo • Utoaji huduma ya dharura ya maji na malisho ya ng'ombe.	• Elimu kwa umma
				Wizara inayoshughulikia Elimu na Ufundi	• Kuongeza uelewa	• Kutoa unasihi • Uenezaji wa taarifa	• Kutoa unasihi • Kutoa matibabu ya kisaikolojia/kiakili kwa waliopatwa na mshtuko • Elimu kwa umma
				Wizara inayoshughulikia Maji	• Kujenga vituo vya maji ya akiba • Kupitia vibali vya maji	• Usambazaji wa maji ya dharura	• Kujenga vituo vya maji ya akiba
				Vyombo vya Habari	• Usambazaji habari	• Taarifa kwa umma	• Mwendelezo wa habari zinazojitokeza
				Mashirika ya Kijamii	• Elimu kwa umma • Usambazaji taarifa	• Tathmini ya mahitaji • Kutafuta na kusambaza	• Usambazaji wa mbegu • Urejeshaji wa hali ya maisha

						misaada	• Usambazaji wa chakula cha msaada
				Jamii	• Kuweka akiba ya chakula na mbegu • Usambazaji wa tahadhari za awali • Kushiriki kwenye tathmini ya mahitaji	• Ugawaji wa misaada • Tathmini ya mahitaji.	• Kujenga skimu za umwagiliaji • Kutoa elimu kwa umma • Utoaji wa taarifa baada ya maafa.
				Sekta Binafsi	• Kuweka akiba ya chakula na mbegu	• Kusaidia mahitaji na usafirishaji	• Uwekezaji mbadala
				Mashirika ya Kimataifa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kujiandaa na maafa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kukabili maafa	• Utoaji wa taarifa baada ya maafa.

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga Upya
2.	Mafuriko	Tanga Dar es Salaam Mbeya Mtwara Rukwa Pwani Morogoro Dodoma Mwanza	Wizara inayoshughulikia Maji		• Tathmini ya hali hatarishi na kuandaa ramani za majanga • Ufuatiliaji wa mitiririko ya mifereji • Kuandaa mpango wa dharura • Ujenzi wa mabwawa na kingo • Kuondoa vitu vinavyozuia maji kupita kwa urahisi	• Upatikanaji wa maji ya dharura • Tathmini ya mahitaji	• Kuzuia uchafuzi wa vyanzo vya maji • Utoaji wa taarifa baada ya maafa • Urejeshaji wa hali ya maisha
				OWM/TAMISEMI	• Kutayarisha vituo vya kuhamishia watu • Kuweka akiba ya vifaa (chakula, dawa, nguo)	• Usambazaji wa misaada	• Ugawaji wa vitalu • Ukarabati wa vituo vya afya • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria ndogo

					• Kutekeleza mipango ya ardhi • Kueneza taarifa za tahadhari ya awali.		
				Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania	• Utabiri wa hali ya hewa na tabianchi • Tahadhari ya awali	• Utabiri wa hali ya hewa na tabianchi	• Utoaji wa taarifa ya hali ya hewa na tabianchi
				Kamati ya Taifa ya Menejimenti ya Maafa	• Kutoa miongozo kwa ngazi zote • Kuongeza uelewa Kuandaa rasilimali	• Kutafuta na kugawa misaada	• Mapitio na tathmini
				Wizara inayoshughulikia Elimu na Ufundi	• Kuongeza uelewa	• Kutoa unasihi • Uenezaji wa taarifa	• Kutoa unasihi • Kutoa matibabu ya kisaikolojia/kiakili kwa waliopatwa na mshtuko
				Wizara inayoshughulikia Usafirishaji	• Ufuatiliaji • Uandaaji wa mpango wa dharura	• Vifaa vya usafirishaji • Tathmini ya mahitaji	• Ukarabati wa miundombinu
				Wizara inayoshughulikia Ujenzi	• Tathmini ya hali hatarishi • Kuandaa mpango wa dharura	• Madaraja ya muda • Tathmini ya mahitaji	• Ukarabati wa miundombinu
				Wizara inayoshughulikia	• Maandalizi ya vifaa na	• Kudhibiti magonjwa ya	• Ufuatiliaji na uchunguzi wa

				Afya na Ustawi wa Jamii	madawa • Kujiandaa kuhudumia majeruhi wengi kwa wakati moja • Mafunzo kwa watoa huduma ya afya na maandalizi ya sehemu • Kuongeza uelewa Tathmini ya hali ya lishe • Kuweka akiba ya dawa za dharura na vifaa	mlipuko • Uwekaji kliniki za kuhamishika na uanzishaji wa vituo vya matibabu • Kuweka timu ya watabibu wa kukabili maafa na gari la wagonjwa • Matibabu na usambazaji wa chakula. • Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) Usambazaji wa taarifa muhimu kwa umma	magonjwa • Mwendelezo wa uhudumiaji majeruhi wengi • Elimu kwa umma na matibabu ya kisaikolojia • Ukarabati wa vituo vya afya
				Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani		• Utafutaji, uokoaji na uhamishaji	• Usalama wa umma na mali • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria ndogo
				Vyombo vya Habari	• Uenezaji wa taarifa • Kuongeza uelewa	• Utoaji taarifa kwa umma	• Kuendelea kutoa habari zinazojitokeza
				Mashirika ya Kijamii –	• Tathamini ya hali hatarishi na uchoraji	• Kutafuta na kusambaza misaada	• Urejeshaji wa hali ya maisha

					ramani za majanga • Uandaaji wa mpango wa dharura • Kuweka akiba ya vifaa (chakula, nguo na dawa)	• Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji	
				Jamii	• Kuweka akiba ya chakula na mbegu • Usambazaji wa tahadhari za awali • Kushiriki kwenye tathmini ya mahitaji	• Ugawaji wa misaada • Tathmini ya mahitaji.	• Kujenga skimu za umwagiliaji • Kutoa elimu kwa umma • Utoaji wa taarifa baada ya maafa.
				Sekta Binafsi	• Kuweka akiba ya chakula na mbegu	• Kusaidia mahitaji na usafirishaji	• Uwekezaji mbadala
				Mashirika ya Kimataifa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kujiandaa na maafa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kukabili maafa	• Utoaji wa taarifa baada ya maafa. • Mapitio na Tathmini

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga Upya
3.	Magonjwa ya mlipuko	Nchi nzima	Wizara inayoshughulikia Afya; Wakala wa Menejimenti ya Maafa; Kamati ya Taifa ya Menejimenti ya Maafa		• Kuandaa vyombo muhimu na vifaa • Kujiandaa kuhudumia majeruhi wengi kwa wakati mmoja • Mafunzo kwa wataalamu wa afya na maandalizi ya eneo. • Kuongeza uelewa	• Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) • Usambazaji wa chakula na utoaji matibabu • Uenezaji taarifa muhimu kwa umma • Uwekaji kliniki inayohamishika na uanzishaji wa vituo vya matibabu	• Kusimamia utoaji matibabu ya kisaikolojia • Kupangilia kwa mapana huduma ya kiafya • Kupangilia elimu kwa umma • Ukarabati wa huduma za afya • Utoaji wa taarifa jinsi walivyoshughulikia maafa
				OWM/TAMISEMI	• Uenezaji wa taarifa za tahadhari ya awali	• Elimu kwa umma • Kusimamia utekelezaji wa sheria	• Usimamizi wa sheria ndogo
				Kamati ya Taifa ya	• Kutoa miongozo	• Utafutaji wa	• Mapitio na

				Menejimenti ya Maafa	katika ngazi zote • Kuongeza uelewa Uandaaji rasilimali	misaada	kufanya tathmini
				Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania	• Utoaji wa taarifa hali ya hewa na tabianchi	• Utoaji wa taarifa hali ya hewa na tabianchi	• Utoaji wa taarifa hali ya hewa na tabianchi
				Vyombo vya Habari	• Elimu kwa umma • Uenezaji wa taarifa	• Elimu kwa umma	• Mwendelezo wa habari zinazojitokeza
				Wizara inayoshughulikia Maliasili na Utalii	• Uchunguzi	• Kutenga aina (spishi) ya wanyama walioambukiz wa	• Kuhamisha wanyama na ndege
				Wizara inayoshughulikia Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa		• Ugawaji misaada ya kibinadamu	• Ugawaji misaada ya kibinadamu
				Wizara inayoshughulikia Maji	• Ufuatiliaji • Huduma ya maji na usafi	• Kuendelea na ufuatiliaji wa mifumo • Kutekeleza mpango wa kurithishana	• Kuendelea na ufuatiliaji wa mifumo na kurejesha katika hali ya awali
				Wizara inayoshughulikia Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi	• Uchunguzi • Chanjo • Kuongeza uelewa	• Kutenga aina (spishi) ya wanyama walioambukiz wa	• Kuhamishia wanyama na ndege
				Mashirika ya Kijamii	• Tathmini ya hali hatarishi • Uandaaji mpango wa dharura • Kuchora ramani ya majanga na	• Usambazaji misaada • Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji • Elimu kwa	• Urejeshaji hali ya maisha

					kuweka akiba ya vifaa (chakula, nguo na dawa) • Uenezaji taarifa za tahadhari ya awali.	umma • Ushughulikiaji wa wagonjwa wengi	
				Jamii	• Uenezaji taarifa za tahadhari ya awali • Kushiriki katika tathmini ya mahitaji	• Ugawaji misaada	• Kushiriki katika usimamizi wa utekelezaji wa sheria ndogo
				Sekta Binafsi	• Kusaidia mahitaji na shughuli za usafirishaji	• Kusaidia mahitaji na shughuli za usafirishaji	• Kusaidia mahitaji na shughuli za usafirishaji
				Mashirika ya Kimataifa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kujiandaa na maafa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kukabili maafa	• Utoaji wa taarifa baada ya maafa. • Mapitio na Tathmini
					•	•	•

Na.	**Janga**	**Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara**	**Wakala**		**Shughuli**		
			Ongozi	**Saidizi**	**Kujiandaa**	**Kukabili/Mwitikio**	**Kurejesha/Kujenga upya**
4.	**WADUDU, NDEGE NA WANYAMA HAWAHARIBIFU**	• Dodoma • Tabora • Kigoma • Rukwa • Katavi • Mbeya	Wizara inayoshughulikia Kilimo		• Maandalizi ya Mpango wa Dharura • Mafunzo kwa	• Kupulizia dawa mazalia na maeneo yaliyoathiriwa • Udhibiti wa wadudu, ndege na wanyama	• Usambazaji chakula • Elimu kwa umma • Utoaji taarifa baada ya maafa • Usambazaji pembejeo

		• Singida • Arusha • Shinyanga • Simiyu • Geita • Kagera • Morogoro			wakulima • Ainisha na andaa mahitaji sahihi ya kutoshelez a ya dawa na silaha • Kusimami a utekelezaji wa sheria • Amsha mwamko wa umma kuhusu wadudu, ndege na wanyama waharibifu	waharibifu • Usimamizi wa taarifa • Usambazaji wa dawa • Taarifa kwa umma • Tathmini ya uwezekano wa kuathiriwa	• Ufuatiliaji na tathmini ya mara kwa mara
				Wizara inayoshughuliki a Tawala la Mikoa na Serikali za Mitaa	• Uanzishaji na kutoa mafunzo kwa brigedi za kudhibiti wadudu, ndege na wanyama waharibifu • Maandalizi ya mpango wa dharura • Kutoa mafunzo	• Udhibiti wa wadudu, ndege na wanyama waharibifu • Tathmini ya uwezekano wa kuathiriwa	• Kuimarisha brigedi za kuthibiti wadudu, ndege na wanyama waharibifu

					kwa wakulima kupitia kamati zao za maafa		
				Wizara inayoshughulikia Mwasiliano	• Elimu kwa umma • Maandalizi ya mpango wa dharura	• Taarifa kwa umma • Kutoa ujumbe mahususi kwa vyombo vya habari	• Elimu kwa umma
				Kamati inayohusika ya Menejimenti ya Maafa	• Elimu kwa umma • Ufuatiliaji na usimamizi • Maandalizi ya mpango wa dharura	• Kuratibu operesheni za kukabili maafa	• Kuratibu shughuli za urejeshaji hali
				Vyombo vya Habari	• Elimu kwa umma	• Taarifa kwa umma	• Elimu kwa umma
				Jamii			
				Sekta Binafsi	• Amsha mwamko wa umma	• Kutoa pembejeo na huduma	
				Mashirika ya Kimataifa na	• Msaada wa	• Msaada wa kitaalamu,	• Utoaji taarifa baada ya maafa

				Mashirika ya Kijamii	kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kujiandaa na maafa	nyenzo na fedha kwa ajili ya kukabili maafa	• Tathmini

Na.	Janga	Maeneo Yanapotokea	Asasi		Majukumu		
			Kuu	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga upya
5.	**Moto Mijini**	• Maeneo yote ya Mijini	Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani (Jeshi la Zimamoto)		• Mazoezi na mafunzo ya kuzima moto • Maandalizi ya mpango wa dharura • Mafunzo kazini • Ukaguzi wa majengo kama yana vifaa vya zimamoto • Kuhakikisha kuna vituo vya maji ya kuzimia moto • Kuweka akiba ya zana za	• Kuweka uzio eneo la maafa • Kuzima moto • Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji • Kulinda usalama • Udhibiti wa taarifa • Upelelezi • Tathmini ya uwezekano wa kutokea kwa athari	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Upelelezi • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria.

					kudhoofisha na kuzimia moto • Kusimamia utekelezaji wa sheria na sheria ndogo • Elimu kwa umma • Ununuzi na usimamizi wa vifaa vya kuzimia moto na uokoaji		
				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Kuvijengea uwezo vitengo vya dharura • Maandalizi ya mpango wa dharura • Maandalizi ya nyenzo na vifaa • Kujiandaa kusimamia majeruhi wengi kwa wakati moja • Mafunzo kwa wataalamu wa afya na upangaji maeneo. • Kuongeza uelewa Tathmini ya	• Uwekaji kliniki inayohamishika na uanzishaji wa vituo vya matibabu • Kupeleka timu ya awali ya madaktari katika eneo la kukabili maafa na gari la wagonjwa • Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) • Uenezaji taarifa muhimu kwa umma	• Boresha mfumo wa huduma ya afya. • Elimu kwa umma • Ukarabati wa vituo vya afya • Msaada wa kisaikolojia kwa jamii

					hali ya lishe • Uwekaji akiba ya dawa, nyenzo na vifaa kwa ajili ya dharura.		
				Wizara inayoshughulikia Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa	• Uandaaji mpango wa dharura	• Utafutaji na Uokoaji	
				Vyombo vya Habari	• Kuongeza uelewa	• Taarifa kwa umma	• Elimu kwa umma
				Wizara inayoshughulikia Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa	• Usimamizi wa utekelezaji wa sheria • Utayarishaji wa mpango wa dharura	• Hifadhi ya muda • Tathmini ya uharibifu na upotevu wa mali	• Usimamizi wa hifadhi za watu
				Wizara inayoshughulikia Miundombinu	• Maandalizi ya mpango wa dharura • Uwekaji barabara za pembezoni (service roads)	• Uondoaji mabaki • Utafutaji na uokoaji	• Urejeshaji wa hali ya maisha
				Wizara inayoshughulikia Nyumba na Maendeleo ya Makazi	• Usimamizi wa utekelezaji wa sheria	• Makazi ya muda • Tathmini ya uharibifu na upotevu wa mali	• Uwekaji wa makazi mapya

				Wizara inayoshughulikia Maji	• Usimikaji, urekebishaji na usimamizi wa vituo vya mabomba ya maji ya kuzimia moto • Maandalizi ya mpango wa dharura • Uanzishaji wa madimbwi wazi ya maji	• Kuhakikisha upatikanaji wa maji katika vituo vya mabomba ya maji ya kuzimia moto na kwenye madimbwi wazi ya maji	• Ufuatiliaji wa mara kwa mara wa vituo vya mabomba ya maji ya kuzimia moto na madimbwi wazi ya maji.
				Mashirika ya Kijamii	• Uelewa kwa umma	Ugawaji misaada	• Usimamizi wa kambi • Utoaji misaada
				Jamii	-	• Makazi ya muda • Uzimaji moto • Usalama • Tathmini ya uharibifu na upotevu	
				Sekta Binafsi	• Mazoezi na mafunzo ya kuzima moto • Uwekaji akiba ya vifaa vya kudhoofisha na kuzima moto • Uandaji mpango wa dharura	• Utafutaji na uokoaji • Uzimaji moto • Uondoaji mabaki • Usalama • Misaada ya maafa	• Elimu kwa umma • Ukarabati • Malipo ya fidia kupita bima

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga upya
6.	**Moto wa Misituni**	• Maeneo ya Vijijini na Misituni	Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani (Jeshi la Zimamoto na Uokoaji)		• Kuongeza uelewa • Mpango wa dharura • Kusimamia utekelezaji wa sheria na sheria ndogo • Ununuzi na usimamizi wa zana za kuzimia moto na uokoaji • Mazoezi ya kuzima moto • Mafunzo kazini • Usimamizi wa taarifa	• Uzimaji moto • Kuweka uzio katika eneo la maafa • Kuhamisha • Kutafuta na kuokoa • Usalama • Usimamizi wa taarifa • Tathmini ya uharibifu uliotokea	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Uchunguzi • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria
				Wizara inayoshughulikia Tawala za Mikoa	• Kuongeza uelewa • Mpango wa dharura	• Uzimaji moto • Uhamishaji • Usimamizi wa taarifa	• Elimu kwa umma • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria

				na Serikali za Mitaa	• Usimamizi wa utekelezaji wa sheria		• Usafi wa mazingira
				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Kujenga uwezo wa Vitengo vya Dharura • Utayarishaji mpango wa dharura	• Matibabu kwa majeruhi	• Usimamizi na utoaji wa matibabu ya kisaikolojia • Msaada wa kisaikolojia kwa jamii
				Wizara inayoshughulikia Misitu	• Mpango wa dharura • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria na sheria ndogo • Mazoezi ya uzimaji moto • Mafunzo kazini • Uwekaji wa njia za kuzuia moto (firebreaks/fireline)	• Uzimaji moto • Uhamishaji • Usimamizi wa taarifa • Uwekaji wa njia za kuzuia moto (fire breaks) • Utafutaji na uoakoaji	• Upandaji miti
				Wizara inayoshughulikia Mazingira	• Usimamizi wa utekelezaji wa sheria • Mpango wa dharura	•	• Tathmini ya uharibifu wa mazingira
				Vyombo vya Habari	• Kuongeza uelewa	• Taarifa kwa umma	• Elimu kwa umma
				Mashirika ya	• Kuongeza uelewa	• Utoaji misaada • Utafutaji na	• Utoaji misaada • Ukarabati na

				Kijamii		uunganishaji wa watu au familia zilizopotezana wakati wa maafa	urejeshaji
				Sekta Binafsi	• Mpango wa dharura • Mazoezi na mafunzo ya kuzima moto • Uwekaji akiba ya zana za kudhoofisha na kuzimia moto	• Uzimaji wa moto • Utafutaji na uokoaji	• Elimu kwa umma • Utoaji taarifa baada ya maafa

Na.	**Janga**	**Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara**	**Wakala**		**Shughuli**		
			Ongozi	**Saidizi**	**Kujiandaa**	**Kukabili/Mwitikio**	**Kurejesha/Kujenga upya**
7.	**AJALI ZA BARABARA NA RELI**	• Mijini na kwenye barabara kuu (highways) • Kwenye njia za reli na njia hizo zinapokut	Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani (Polisi) (Jeshi la Zimamoto na Uokoaji)		• Usimamizi wa utekelezaji sheria na sheria ndogo Mpango wa dharura • Mafunzo na uongezaji uelewa (k.m. wiki ya usalama barabarani) • Ukarabati na	• Utafutaji na uokoaji • Kuhifadhi maiti • Uondoaji wa magari yaliyoharibiwa • Usalama • Usimamizi wa taarifa	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Uchunguzi

		ana na barabara			usimamizi wa zana za utafutaji na uokoaji • Ukaguzi wa mara kwa mara wa barabara/njia za reli na magari • Kuhakikisha huduma za magari ya wagonjwa ni ya kuridhisha	• Kuweka uzio eneo la maafa • Uzimaji moto	
				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Maandalizi ya Mpango wa Dharura • Kujenga uwezo wa Vitengo vya Dharura • Maandalizi ya zana na vifaa • Maandalizi ya kushughulikia majeruhi wengi • Mafunzo ya wafanyakazi wa afya na maandalizi ya maeneo • Uwekaji wa dawa, zana na vifaa kwa matumizi ya wakati wa dharura	• Ushughulikiaji wa majeruhi wengi na maiti • Kuweka kliniki zinazohamishika na vituo vya tiba • Kupeleka timu ya madaktari, gari la wagonjwa na dawa eneo la tukio • Utoaji huduma za afya kulingana na viwango vya SPHERE. • Utoaji wa taarifa muhimu kwa	• Msaada wa kisaikolojia kwa jamii Kuboresha huduma za afya • Elimu kwa umma

						umma.	
				Wizara inayoshughulikia Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa	• Maandalizi ya Mpango wa Dharura	• Uzikaji wa maiti ambazo hazikutambulika • Uondoaji wa magari yaliyoharibiwa • Ukarabati wa miundombinu • Uwekaji alama za barabara na mwonekano wake kwa watumiaji wa barabara	• Ukarabati wa miundombinu na alama za barabarani.
				Vyombo vya Habari	• Kuongeza uelewa kwa umma	• Taarifa kwa umma	• Elimu kwa umma
				Wizara inayoshughulikia Miundombinu	• Uwekaji wa alama za matumizi salama ya barabara na njia za reli • Utunzaji wa	• Uondoaji wa magari yaliyoharibiwa.	• Ukarabati wa miundombinu

					miundombinu • Uandaaji wa mpango wa dharura		
				Wizara inayoshughulikia Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa	• Uandaaji wa mpango wa dharura	• Utafutaji na uokoaji • Usalama • Miundombinu ya muda	• Ukarabati wa miundombinu
				Wizara inayoshughulikia Usafirishaji	• Mpango wa dharura • Ukaguzi wa mara kwa mara wa magari • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria	• Uondoaji vifaa vya reli vilivyoharibiwa, injini, magari na mabaki mengine.	• Ukarabati wa vifaa vya reli
				Mashirika ya Kijamii	• Elimu kwa umma	• Ugawaji wa misaada	• Usimamizi wa kambi • Kuendelea kutoa msaada
				Jamii	-	• Utafutaji na uokoaji • Usalama • Uhifadhi wa maiti	
				Sekta Binafsi	• Kuhakikisha kuwa huduma za magari ya wagonjwa ni za kiwango • Kujenga uwezo • Mazoezi na mafunzo	• Uondoaji wa magari yaliyoharibiwa • Huduma ya magari ya wagonjwa • Utafutaji na	• Ulipaji fidia kupitia bima • Elimu kwa umma • Ukarabati

						uokoaji • Ushughulikiaji wa wagonjwa wengi	

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga upya
8.	**AJALI ZA MELI**	• Kwenye Bahari, Maziwa, Mito na Mabwawa.	Wizara inayoshughulikia Usafirishaji	Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani kwa kushirikiana na : Chama cha Msalaba Mwekundu Tanzania ; Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania;	• Ukaguzi wa meli na boti • Uandaaji wa mpango wa dharura • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria • Mafunzo na mazoezi • Ununuzi wa vifaa vya utafutaji na uokoaji • Kuongeza uelewa kwa umma	• Usimamizi wa taarifa • Upelekaji wa rasilimali na vifaa • Kituo cha Dharura kuanza kufanya kazi • Utafutaji na uokoaji	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Kuendelea kusaidia waathirika • Uzikaji wa maiti

				Mamlaka ya Bandari, Wizara ya Habari, Vijana, Utamaduni na Michezo, Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi, SUMATRA	• Tahadhari ya awali		
				Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani; Wizara inayoshughulikia Afya na: Chama cha Msalaba Mwekundu Tanzania	• Ununuzi wa zana za utafutaji na uokoaji • Upatikanaji wa rasilimali za matibabu	• Utafutaji na uokoaji • Ushughulikiaji wa maiti • Uchunguzi • Ushughulikiaji wa majeruhi	• Uchunguzi • Kusaidia waathirika kupata haki zao k.v. bima
				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Kujenga uwezo wa vitengo vya dharura • Uandaaji wa mpango wa dharura • Maandalizi ya zana na vifaa • Maandalizi ya kushughulikia majeruhi wengi • Mafunzo kwa watumishi wa afya	• Ushughulikiaji wa majeruhi wengi na maiti • Uwekaji wa kiliniki za kuhamishika na vituo vya matibabu • Upelekaji timu ya awali ya	• Usimamizi na utoaji wa matibabu ya kisaikolojia Uboreshaji huduma za afya • Elimu kwa umma

					na maandalizi ya maeneo • Kuongeza uelewa • Tathmini ya hali ya lishe. • Uwekaji akiba ya dawa, zana na vifaa kwa ajili ya dharura	wataalamu wa tiba, dawa na gari la wagonjwa • Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa i katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) Uenezaji taarifa muhimu kwa umma	
				Vyombo vya Habari na MAELEZO	• Orodha ya Vyombo vya Habari • Mafunzo	• Taarifa kwa umma	• Elimu kwa umma
				Mashirika ya Kijamii	• Ununuzi wa zana za utafutaji na uokoaji • Kuongeza uelewa kwa umma	• Ukusanyaji wa rasilimali • Kusaidia shughuli za utafutaji na uokoaji	• Kusaidia waathirika
				Mashirika ya Kimataifa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kujiandaa na	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Tathmini

					maafa	ajili ya kukabili maafa	

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga upya
9.	**AJALI ZA NDEGE**	• Maeneo yote ya Nchi	Wizara inayoshughulikia usafirishaji	Mashirika ya Ndege,TAA,TCAA	• Maandalizi ya Mpango wa Dharura • Ukaguzi wa ndege	• Usimamizi wa taarifa	• Uchunguzi
				TCAA; TAA; Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani; Jeshi la Zimamoto na Uokoaji; Wizara inayoshughulikia	• Mafunzo na mazoezi ya kujikumbusha • Maandalizi ya mpango wa dharura • Usimamizi wa	• Utafutaji na uokoaji • Uzimaji moto • Kuwa na kituo cha dharura kinachafanya kazi kwa kiwango • Ushughulikiaji	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Uchunguzi • Msaada kwa waathrika • Maziko ya maiti wengi • Msaada kwa waathirika

				Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa; Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii; Chama cha Msalaba Mwekundu Tanzania; Sekta Binafsi na Mashirika ya Ndege	utekelezaji wa sheria • Ununuzi wa zana za utafutaji na uokoaji • Kuongeza uelewa kwa umma	wa maiti • Uchunguzi • Ushughulikiaji wa majeruhi.	kuhusu haki zao (bima)
				Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani; Jeshi la Zimamoto na Uokoaji; Wizara inayoshughulikia Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa; Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii; Chama cha Msalaba	• Ukaguzi wa ndege • Maandalizi ya mpango wa dharura • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria • Mafunzo na mazoezi ya kujikumbusha • Ununuzi wa zana za utafutaji na uokoaji • Kuongeza uelewa kwa umma	• Utafutaji na uokoaji • Uzimaji moto • Ukabilianaji na moto • Kuwa na kituo cha dharura kinachafanya kazi kwa kiwango • Ushughulikiaji wa maiti • Uchunguzi • Ushughulikiaji wa majeruhi	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Uchunguzi • Kuendelea kusaidia waathirika • Maziko ya maiti wengi • Msaada kwa waathirika kuhusu haki zao (bima).

				Mwekundu Tnzania; Mashirika ya Ndege TCAA; TAA; TPA; KIA; na Sekta Binafsi			
				Wizara ya Afya	• Mpango wa Dharura wa Hospitali • Upatikanaji wa rasilimali za tiba	• Ushughulikiaji wa majeruhi wengi	• Utoaji taarifa baada ya maafa
				TAA; Mashirika ya Ndege; Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Mpango wa dharura • Mazoezi ya kujikumbusha	• Ushughulikiaji wa waathirika • Usimamizi wa taarifa • Uanzishaji wa kituo cha uokoaji	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Uchunguzi • Msaada kwa waathirika • Maziko wa maiti wengi • Msaada kwa waathirika kuhusu haki zao (bima)
				Wizara inayoshughulikia Kazi na Maendeleo ya Vijana; Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii; Wizara	• Upatikanaji wa rasilimali • Upatikanaji wa majina na mawasiliano ya kuwafikia	• Uanzishaji wa vituo	• Usimamizi na utoaji wa matibabu ya kisaikolojia (Trauma management) • Uwekaji kumbukumbu

				inayoshughulikia Mambo ya Ndani na Mashirika ya Kijamii			
				Vyombo vya Habari; Wizara ya Habari, Utamaduni, Vijana na Michezo.	• Orodha ya Vyombo vya Habari • Mafunzo	• Elimu kwa umma • Mafunzo	• Elimu kwa umma
				Mashirika ya Kijamii – Asasi za Kiraia (Asasi Zisizo za Serikali, Asasi za Kidini, Asasi za Kijamii)	• Ununuzi zana za utafutaji na uokoaji • Elimu kwa umma	• Uokoaji	• Msaada kwa waathirika
				Shirika la Umoja wa Mataifa (UN), Mashirika Mengine ya Kimataifa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kujiandaa na maafa	• Msaada wa kitaalamu, nyenzo na fedha kwa ajili ya kukabili maafa	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Tathmini

Na.	**Janga**	**Maeneo Yanayokum**	**Wakala**	**Shughuli**

		bwa mara kwa mara	Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga upya
10.	**UPEPO MKALI**	• UWANDA WA PWANI NA MAZIWA	Wizara ya Usafirisha ji (MoT)	Mamlaka ya Hali ya Hewa (TMA)	• Kuimarisha utabiri wa hali ya hewa • Tathmini ya hali hatarishi na kuchora ramani za majanga • Uwekaji wa mfumo wa tahadhari	• Usimamizi wa taarifa	• Taarifa ya hali ya hewa
				Mamalaka ya Serikali za Mitaa; Mamlala ya Hali ya Hewa Tanzania; Wizara inayoshguhulikia Mambo ya Ndani; Wizara inayoshughulikia Ardhi na Maendeleo ya Makazi; Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii; Wizara ya Habari, Utamaduni, Vijana na Michezo, Wizara ya Sayansi, Teknolojia na	• Uandaaji wa mpango wa dharura • Uwekaji wa vizuio vya upepo • Uwekaji wa mfumo wa mawasiliano ya dharura • Mafunzo na mazoezi ya kujikumbusha • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria • Kuongeza uelewa kwa umma	• Uwekaji wa makazi ya muda na upatikanaji wa chakula, nguo na maji • Utoaji wa vifaa vya tiba	• Programu ya urejeshaji makazi • Utoaji taarifa baada ya maafa

				Mawasiliano, Chama cha Msalaba Mwekundu Tanzania.			
				Mamlaka za Serikali za Mitaa; Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani; Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania; Wizara inayoshughulikia Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa;	• Mazoezi na zana	• Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji • Uchunguzi	• Uchunguzi
					•	•	
				Wizara ya Mambo ya Ndani; Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii; Chama cha Msalaba Mwekundu Tanzania; Mashirika ya Kijamii.	• Uandaaji wa mpango wa dharura • Upatikanaji wa rasilimali	• Ushughulikiaji wa majeruhi wengi	• Uchunguzi • Msaada wa waathirika • Maziko ya maiti wengi • Msaada kwa waathirika juu ya haki zao (bima)
				Vyombo vya Habari; MAELEZO	• Orodha ya Vyombo vya Habari • Mafunzo • Elimu kwa umma	• Taarifa kwa umma	• Elimu kwa umma

				Wizara inayoshughulikia Kazi, Vijana na Ajira; Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii, Mashirika ya Kijamii	• Upatikanaji wa rasilimali • Upatikanaji wa majina na njia ya mawasiliano ya kuwafikia	• Uanzishaji vituo • Ushughulikiaji wa wagonjwa wengi	• Usimamizi na utoaji wa matibabu ya kisaikolojia
				Wizara inayoshughulikia Maji na Wakala	-	-	• Urejeshaji wa hali ya maisha.
				Wizara inayoshughulikia Usafirishaji	-	-	• Urejeshaji wa hali ya maisha.
				Mashirika ya Kijamii; Chama cha Msalaba Mwekundu Tanzania	• Mafunzo na mazoezi ya kujikumbusha • Uhamasishaji wa umma	• Makazi ya muda, chakula na nguo • Vifaa vya tiba	• Programu ya kurejesha makazi
				Sekta Binafsi	• Elimu kwa umma • Uwekaji vifaa vya akiba	• Utoaji makazi ya dharura, chakula nguo na maji.	• Urejeshaji hali ya maisha
				Shirika la Umoja wa Kimataifa (UN) na Mashirika ya Kimataifa	• Msaada wa kitaalamu, vifaa na kifedha kwa ajili ya kujiandaa na maafa	• Msaada wa kitaalamu, vifaa na kifedha kwa ajili ya kukabili maafa •	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Tathmini

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga upya
11	**MIGOGORO/Watu wasio na makazi ndani ya nchi (Internally Displaced Persons – IDPs)**	• Kilimanjaro • Arusha • Kagera • Morogoro • Mbeya • Mara • Dodoma • Manyara • Geita • Lindi	Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani	Wizara inayoshughulikia Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa	• Mpango wa dharura • Usalama	• Usalama • Usimamizi wa taarifa	• Utoaji taarifa baada ya maafa
				Wizara inayoshughulikia Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi Serikali za Mitaa	• Mipaka inayoeleweka • Uandaaji mpango wa matumizi ya ardhi • Kuzingatia mpango wa matumizi ya ardhi	• Ugawaji ardhi	• Elimu juu ya sheria ya ardhi
				OWM/TAMISEMI; Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani; Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii; Chama cha Msalaba Mwekundu	• Makazi ya muda/usambazaji misaada • Usuluhishaji migogoro	• Utafutaji na ugawaji wa rasilimali	• Mapatano • Elimu ya uraia

				Tanzania			
				Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii; Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa ; Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani	• Elimu kwa umma • Mazoezi ya vitendo	• Ushughulikiaji wa majeruhi wengi	• Usalama wa maeneo yaliyoathiri wa
				Vyombo vya Habari; MAELEZO	• Orodha ya Vyombo vya Habari • Mafunzo	• Taarifa kwa umma • Elimu kwa umma	• Elimu kwa umma
				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Jenga uwezo wa vitengo vya dharura • Maandalizi ya mpango wa dharura • Maandalizi ya zana na vifaa • Namna ya kushughulikia majeruhi wengi • Mafunzo ya watumishi wa afya na maandalizi ya sehemu • Kuongeza uelewa • Tathmini hali ya lishe • Uwekaji akiba ya dawa, zana na vifaa.	• Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) • Uenezaji taarifa muhimu kwa umma	• Uboreshaji huduma za afya • Elimu kwa umma

				Mashirika ya Kijamii	• Upatikanaji rasilimali • Mafunzo	• Makazi ya muda • Ugawaji misaada • Elimu ya uraia na elimu kwa umma	• Elimu kwa umma
				Sekta Binafsi	• Makazi ya muda/usambazaji misaada • Usuluhishi wa migogoro	• Utafutaji na ugawaji wa rasilimali	• Mapatano • Elimu ya uraia

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kujesha/Kujenga upya
12.	**MAPOROMOKO YA ARDHI**	• Tanga • Lindi • Ruvuma • Tabora • Kilimanjaro	OWM/TAMISEMI		• Elimu kwa umma • Chukua hatua za uzuiaji • Anzisha mifumo ya tahadhari ya awali	• Makazi ya dharura na mahitaji mengine ya vifaa • Usimamizi wa taarifa	• Hamisha watu kwenye maeneo mapya • Kutoa mbegu upya katika maeneo yaliyoathirika • Utoaji taarifa baada ya maafa
				Wizara inayoshughulikia Ardhi, Nyumba na Maendeleo	• Tathmini ya hali hatarishi na uchoraji ramani za	• Tathmini ya haraka kujua ukubwa wa athari	• Tathmini ya uharibifu • Utekelezaji wa mipango ardhi

				ya Makazi	majanga • Uandaaji mipango ya dharura • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria		
				Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani (W/MN)	-	• Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji • Usalama • Uchunguzi	-

				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Jenga uwezo wa vitengo vya dharura • Maandalizi ya mpango wa dharura • Maandalizi ya zana na vifaa • Kujiandaa kushughulikia na kusimamia majeruhi wengi • Mafunzo ya watumishi wa afya na maandalizi ya maeneo • Kuongeza uelewa • Tathmini ya hali ya lishe • Uwekaji akiba ya dawa, zana na vifaa kwa ajili ya matumizi wakati wa dharura	• Ushughulikiaji wa majeruhi wengi • Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) • Utoaji taarifa muhimu kwa umma	• Uboreshaji huduma za afya • Elimu kwa umma
				Wizara inayoshughulikia	-	• Uondoaji wa mabaki	• Urejeshaji wa hali ya maisha

				Ujenzi			
				Vyombo vya Habari	• Elimu kwa umma	• Taarifa kwa umma	• Elimu kwa umma
				Wizara inayoshughulikia Kazi na Maendeleo ya vijana	-	-	• Usimamizi na utoaji wa matibabu ya kisaikolojia
				Mashirika ya Kijamii	• Tathmini ya hali hatarishi na uchoraji wa ramani za majanga	• Makazi ya muda mahitaji mengine ya vifaa • Tathmini ya haraka kujua athari • Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji	• Tathmini ya uharibifu • Kutoa mbegu katika maeneo yaliyoathirika
				Jamii	• Tahadhari ya awali ya kiasili	• Makazi ya dharura • Uondoaji mabaki • Usalama	• Kutoa mbegu katika maeneo yaliyoathirika
				Sekta Binafsi	-	• Uondoaji mabaki	-

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha Hali/Kujenga upya
13.	**MATETEMEKO YA ARDHI**	Mikoa iliyoko kwenye Bonde la Ufa: • Mbeya • Ruvuma • Arusha • Kigoma • Rukwa • Dodoma	Wizara inayoshughulikia Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI)		• Mpango wa dharura wa kikaya • Ainisha maeneo salama kwa ajili ya watu kukusanyika • Utoaji wa elimu kwa umma • Kuweka akiba ya vifaa • Mazoezi ya vitendo, kuanzisha na kutekeleza sheria ya ujenzi • Anzisha mifumo ya tahadhari ya awali • Fanya tathmini ya hali hatarishi na uchoraji ramani	• Taratibu za dharura za kaya zianze kufanya kazi • Tumia maeneo yaliyotengwa kwa ajili ya makazi • Matumizi ya misaada iliyotolewa • Tathmini ya haraka	• Tathmini ya kufahamu ukubwa wa uharibifu • Hamishia watu kwenye maeneo mapya • Kutoa mbegu katika maeneo yaliyoathirika • Utoaji taarifa baada ya maafa • Uondoaji wa mabaki
				Wizara inayoshughulikia Nishati na Madini	• Tathmini ya hali hatarishi na uchoraji ramani za majanga • Mifumo ya tahadhari ya awali na utoaji wa taarifa kwa wakati • Mpango wa dharura	• Tathmini ya haraka	• Tathmini ya maafa kufahamu ukubwa wa madhara • Uhuishaji ramani za majanga • Utafiti wa matukio ya zamani na ya siku za baadaye

				Wizara inayoshughulikia Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi	• Tathmini ya hali hatarishi na uchoraji ramani ya majanga • Mpango wa dharura • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria	• Tathmini ya haraka	• Tathmini ya upotevu wa mali na ardhi • Ugawaji wa maeneo mapya ya ardhi
				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Kujenga uwezo wa vitengo vya dharura • Utayarishaji wa mpango wa dharura • Uandaaji wa zana na vifaa • Kujiandaa kushughulikia majeruhi wengi • Mafunzo kwa wafanyakazi wa afya na maandalizi ya maeneo • Kuongeza uelewa • Tathmini ya hali ya lishe • Kuweka akiba ya dawa, zana na vifaa kwa ajili ya dharura	• Kudhibiti magonjwa ya kuambukiza na maziko ya maiti wengi • Uwekaji wa kliniki za kuhamishika • Ushughulikiaji wa majeruhi wengi • Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) • Utoaji taarifa muhimu kwa umma	• Huduma ya kisaikolojia kwa jamii • Matibabu • Boresha huduma za kiafya • Elimu kwa umma

				Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani	• Kuwa na waokoaji waliofunzwa na mahiri • Kuwa na rasilimali kwa ajili ya uokoaji	• Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji • Usalama • Uchunguzi	• Uchunguzi • Tekeleza sheria na taratibu
				Wizara inayoshughulikia Habari na Mawasiliano	• Kuandaa mpango wa dharura wa mawasiliano • Boresha mifumo ya tahadhari ya awali ya kiasili • Elimu kwa umma na kuongeza uelewa juu ya upunguzaji wa hali hatarishi inayoweza kusababisha maafa • Uwepo wa mpango wa dharura wa miundombinu ya mawasiliano • Kuwa na kituo kimoja cha mawasiliano.	• Usimamizi wa taarifa • Kuwa na kituo kimoja cha mawasiliano • Kuwa na mfumo wa tahadhari ya awali wa kiasili unaofanya kazi • Tumika kituo kimoja cha mawasiliano • Uenezaji taarifa ya wakati inayohusika • Elimu kwa umma na kuzungumzia hali halisi ya maafa yaliyopo • Weka mtandao wa mawasiliano ya dharura	• Elimu kwa umma na uenezaji wa taarifa • Urejeshaji wa miundombinu ya mawasiliano iliyoharibiwa.
					•	•	•
				Wizara inayoshughulikia Ujenzi	• Panga uwepo wa barabara, njia za reli, viwanja vya ndege na bandari mbadala wakati wa dharura	• Matumizi ya barabara, njia za reli, viwanja vya ndege na bandari mbadala • Uondoaji wa	• Urejeshaji wa madaraja, barabara, njia za reli, viwanja vya ndege na

						mabaki	bandari yaliyoathirwa.
				Vyombo vya Habari	• Elimisha, hamasisha na sambaza taarifa za kupunguza hatari inavyowezekana kusababishwa na maafa	• Elimisha, hamasisha na sambaza taarifa	• Elimisha, hamasisha na sambaza taarifa
				Wizara inayoshughulikia Kazi	• Toa mafunzo juu ya ujasiriamali na stadi za menejimenti ya maafa	• Uwajibikaji wa pamoja wa vijana kusaidia timu ya uokoaji	• Endeleza stadi za ujasiriamali
				Mashirika ya Kijami na Sekta Binafsi	• Kusaidia juhudi za Serikali • Mazoezi na uigizaji wa kinachotakiwa kufanyika • Uwekaji akiba ya vifaa • Kujenga uwezo	• Kutoa misaada inayohitajika • Makazi ya muda na vifaa vinavyohitajika • Tathmini ya haraka • Kusaidia ushughulikiaji wa majeruhi wengi • Kusaidia juhudi za utafutaji na uokoaji	• Tathmini ya uharibifu • Utoaji mbegu katika maeneo yaliyoathirika •
				Wizara inayoshughulikia Elimu	• Kuingiza mipango ya dharura ya kujilinda katika mtaala • Kuandaa programu ya mafunzo ya upunguzaji hali hatarishi inayoweza	• Matumizi ya programu za dharura za kulinda	• Endelea kujenga uwezo wa upunguzaji hali hatarishi iwezayo kuleta maafa • Endeleza

					kusababisha maafa (DRR) • Mazoezi na uigizaji wa kinachotakiwa kufanyika		programu ya mafunzo ya upunguzaji hali hatarishi inayoweza kuleta maafa
				Mashirika ya Kimataifa	• Msaada wa kitaalamu, vifaa na fedha kwa ajili ya kujiandaa na maafa	• Msaada wa kitaalamu, vifaa na fedha kwa ajili ya kukabili maafa	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Tathmini • Toa mbegu katika maeneo yaliyoathirika

Na.	Janga	Maeneo Yanayokumbwa mara kwa mara	Wakala		Shughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha/Kujenga upya
14.	**MILIPUKO (Mabomu, Viwandani, Machimbo ya madini, Uvuvi); Mnunurisho wa**	• Dar es Salaam • Arusha • Kilimanjaro • Shinyanga • Singida • Mara • Mtwara • Lindi • Coast region • Ruvuma	Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani (W/MN); Wizara inayoshughulikia Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa (W/UJKT); Wizara		• Kifaa cha kubebea Mahitaji ya Dharura ya Kaya (vyakula visivyoharibika, maji, redio ndogo) na mifumo ya tahadhari ya jamii • Mpango wa dharura wa familia na jamii; mipango ya maafa, njia za kuhamishia na mifumo ya tahadhari	• Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji • Dhibiti mlipuko • Simamia taarifa • Ushughulikiaji wa maiti • Uchunguzi • Usalama • Vituo vya afya vya kuhamishika kwa ajili ya	• Utekelezaji wa shughuli za urejeshaji hali baada ya maafa • Tathmini ya uharibifu • Simamia miongozo ya afya na usalama • Uchunguzi • Utoaji taarifa baada ya

	Nyuklia		inayoshughulikia Nishati na Madini.		• Uanzishaji wa kamati za mipango ya dharura ya jamii itakayokusanya taarifa za vifaa vyenye madhara katika jamii na taarifa hii kujulikana kwa jamii (mabomu, uvuvi) • Kuanzisha mpango wa urejeshaji hali wa maafa • Heshimu maelekezo ya Mpango wa Kukabiliana na mlipuko wa nyuklia • Kuongeza uelewa • Mazoezi	majeruhi • Uwekaji wa uzio kwenye eneo la maaafa	maafa
				Wizara inayoshughulikia Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI)	• Usimamizi wa utekelezaji wa sheria	• Makazi ya muda na ugawaji wa misaada • Utafutaji na uokoaji • Uwekaji vizuizi kwenye eneo la maafa	• Tathmini ya uharibifu • Ainisha kaya zote zilizoathirika
				Wizara inayoshughulikia Kazi	• Ukaguzi wa viwanda (OSHA)		• Usimamizi wa matibabu ya kisaikolojia
				Wizara	• Mafunzo ya huduma ya kwanza	• Uwekaji wa vituo vya afya	• Ufuatiliaji wa viwango vya

				inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Mafunzo kuhusu dharura na menejimenti ya maafa kwa watumishi wa afya • Maandalizi ya mpango wa dharura • Maandalizi ya zana na vifaa • Maandalizi ya namna ya kushughulikia majeruhi wengi • Mafunzo kwa watumishi wa afya na upangiliaji wa maeneo • Kuongeza uelewa • Tathmini ya hali ya lishe • Kuweka akiba ya dawa, zana na vifaa vya kutumia wakati wa dharura	vya kuhamishika • Ushughulikiaji wa majeruhi wengi • Kutoa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) • Uenezaji taarifa muhimu kwa umma	mnunurisho na majeruhi. • Boresha huduma za afya • Elimu kwa umma • Kujenga upya huduma muhimu za afya
				Wizara inayoshughulikia Ujenzi		•	• Urejeshaji hali ya maisha
				Vyombo vya Habari	• Kuelimisha, kuhamasisha na kusambaza taarifa za upunguzaji hali hatarishi inayoweza kuleta maafa	• Kuelimisha, kuhamasisha na uenezaji taarifa	• Kuelimisha, kuhamasisha na kusambaza taarifa

				Mashirika ya Kijamii na Sekta Binafsi	• Kusaidia juhudi zilizoanzishwa na Serikali	• Uhamishaji • Utafutaji na uokoaji • Makazi ya muda na ugawaji wa misaada • Tathmini ya haraka	• Kuendelea kusaidia jitihada zilizoanzishwa na Serikali
				Wizara inayoshughulikia Eilimu	• Kujenga uwezo katika shule kuhusu maafa kutokana na milipuko • Kuandaa mipango ya dharura ya kujikinga na milipuko na kuingiza kwenye mtaala. • Fanyia majaribio mpango wa dharura wa kujikinga na milipuko	• Tumia mpango wa dharura wa kujikinga na milipuko • Kinga wanafunzi dhidi ya dharura	• Endelea kujenga uwezo dhidi ya hali hatarishi inayoweza kusababisha maafa
				Wizara inayoshughulikia Maliasili na Utalii (W/MAU)	• Ufuatiliaji wa shughulizi za uchimbaji madini zinazoweza kuwa na matokeo mabaya kwenye mazingira • Usimamizi wa utekelezaji wa sheria	• Ukadiriaji wa haraka	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Fanya tathmini • Fanya makadirio ya kiwango cha uharibifu kwenye maliasili.
				Mamlaka ya Atomiki Tanzania	• Fuatilia shughuli za uchimbaji madini kwa vile zinaweza kusababisha athari	• Ukadiriaji wa haraka wa uharibifu • Kufanyia	• Ukadiriaji wa uharibifu • Utoaji taarifa baada ya

				(Tanzania Atomic Energy Agency)	za mnunurisho	matengenezo vifaa (Retrofitting)	maafa na kufanya tathmini.
				Mashirika ya Umoja wa Kimataifa (UN) na Mashirika ya Kimataifa	• Msaada wa kitaalamu, vifaa na fedha kusaidia kujiandaa na maafa	• Misaada ya kitaalamu, vifaa na fedha kwa ajili ya kukabili maafa.	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Kufanya tathmini

Na.	Janga	Maeneo Yanapotokea	Asasi		Majukumu		
			Kuu	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili/Mwitikio	Kurejesha Hali
15.	**MILIPUKA WA VOLKANO** A hard rain of abrasive particles	Mikoa iliyoko kwenye maeneo ya Bonde la Ufa: • Arusha • Kilimanjaro • Mara	Wizara inayoshughulikia Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa		• Kuandaa na kufanyia majaribio mpango wa dharura utakaotumika wakati wa dharura mbalimbali k.m. Mpango wa Hifadhi ya Dharura kwa ajili ya mifugo na wanyamapori • Kutoa taarifa mara kwa mara na moja kwa moja kwa umma kuhusu majivu ya volkano. • Kuanzisha mtandao	• Tuma taarifa kwenye Minara ya Kuongozea Vyombo vya Anga kuzuia usafiri wa anga • Taratibu za dharura za kaya zianze kufanya kazi • Tumia maeneo yaliyotengwa kwa ajili ya makazi • Matumizi ya vifaa vya	• Ukadiriaji wa uharibifu • Kujenga uwezo wa kujiandaa

					wa Habari na Mawasiliano na Minara ya Uongozaji vyombo vya anga vilivyo karibu.	dharura • Ukadiriaji wa haraka • Matumizi ya makazi ya muda na ugawaji wa misaada	
				Wizara inayoshughulikia Nishati na Madini	• Mifumo ya tahadhari ya awali na uenezaji wa taarifa kwa wakati • Tathmini ya hali hatarishi na kuhuisha ramani za majanga zilizopo	• Fanya utafiti wakati wa tukio na kutoa taarifa kwa wakati	• Uhuishaji ramani za majanga • Ukadiriaji athari • Fanya utafiti wa matukio yaliyopita na ya siku zijazo
				Wizara inayoshughulikia Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi	• Ukadiriaji wa hali hatarishi na uchoraji ramani • Mipango ya dharura	• Tekeleza mpango wa dharura	• Ukadiriaji wa haraka wa upotevu wa ardhi na mali • Utengaji wa maeneo mapya ya ardhi
				Wizara inayoshughulikia Afya na Ustawi wa Jamii	• Kuwa na watumishi waliofunzwa na wenye ustadi • Upatikanaji na usambazaji wa nyenzo za kutolea elimu ya majanga ya kiafya kutokana na majivu/vumbi la volkano.	• Anzisha vituo vya afya na vitengo vya kuhamishika • Dhibiti magonjwa ya kuambukiza na maziko ya maiti wengi • Ushughulikiaji wa majeruhi wengi.	• Utoaji wa huduma za kisaikolojia • Kupangilia utoaji wa huduma za afya kwa mapana. • Elimu kwa umma • Jenga upya nyenzo muhimu za afya

						• Makazi ya dharura (Emergency shelters[1]) • Usambazaji wa huduma za afya zinazohamishika • Ushughulikiaji wa majeruhi wengi • Utoaji wa huduma muhimu za afya kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa kimataifa katika mwitikio wa maafa (SPHERE standards) • Uenezaji taarifa muhimu kwa umma.	
				Wizara inayoshughulikia Mambo ya Ndani (W/MN)	• Kuwa na waokoaji waliofunzwa na wenye ustadi • Nyenzo za uokoaji kwa ajili ya kutekeleza mpango wa uokoaji	• Utafutaji na uokoaji • Uhamishaji watu • Kuimarisha usalama	• Utekelezaji sheria na utaratibu

				Wizara inayoshughulikia Habari na Mawasiliano (Information & Communication)	• Andaa mpango wa dharura wa mawasiliano • Andaa mfumo wa tahadhari wa kiasili	• Usimamizi wa taarifa • Anzisha kituo kimoja cha habari • Weka vifaa vya mawasiliano wakati wa dharura • Kuwa na mfumo wa kiasili wa tahadhari unaofanya kazi	• Elimu kwa umma na usambazaji taarifa • Urejeshaji miundumbinu ya mawasiliano iliyoharibiwa.
				Wizara inayoshughulikia Maliasili	• Anzisha mpango wa dharura kwa ajili ya malisho ya wanyamapori katika Mamlaka ya Hifadhi ya Ngorongoro. • Anzisha mpango wa dharura kwa watalii wa Mamlaka ya Hifadhi ya Ngorongoro na Serengeti	• Okoa/hamisha wale wanaoweza kudhuriwa na walio wachanga katika maeneo salama.	• Fuatilia mizunguko na uhamaji wa wanyamapori.
				Wizara inayoshughulikia Maji	• Kuandaa mipango ya dharura ya maji	• Mfumo wa dharura wa upatikanaji wa maji kwa ajili ya watu, mifugo na wanyamapori kufanya kazi	• Kuchimba visima vya maji kwa ajili ya hifadhi ya muda na wanyamapori •

				Wizara inayoshughulikia Elimu	• Kujenga uwezo wa shule kuhusu maafa ya kuanguka kwa majivu kutokana na mlipuko wa volkano • Kuandaa mipango ya dharura ya kujikinga na maafa ya kuanguka kwa majivu kutokana na volkano na kuingiza kwenye mtaala. • Kufanyia majaribio programu za dharura za kuanguka kwa majivu	• Tumia programu za dharura za kujikinga • Kinga wanafunzi kutokana na dharura ya kutokea kwa kuanguka kwa majivu ya volkano	• Elimu ya maafa kwa umma
				Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania	• Anzisha vituo vya hali ya hewa na kuweka kumbukumbu za kila siku/kila mwezi za mwenendo wa upepo na mvua.	• Julisha umma upepo unakoelekea na mvua wakati wa mlipuko wa volkano.	• Endelea kufuatilia hali ya hewa
				Vyombo vya Habari; Wizara inayoshughulikia Mawasiliano	• Elimisha, hamasisha na sambaza taarifa za upunguzaji wa hali hatarishi inayoweza kusababisha maafa	• Elimisha, hamasisha na sambaza taarifa.	• Elimisha, hamasisha na sambaza taarifa.
				Mashirika ya Kijamii na Sekta Binafsi	• Kusaidia shughuli na jitihada za Serikali	• Kutoa msaada kwa umma • Kusaidia makazi/uhifadhi wa muda na vifaa	• Kusaidia shughuli na jitihada za Serikali

						• Tathmini ya haraka.	
				Mashirika ya Umoja wa Kimataifa (UN) na ya Kimataifa	• Misaada ya kitaalamu, vifaa na kifedha kwa ajili ya kujiandaa na maafa	• Misaada ya kitaalamu, vifaa na kifedha kwa ajili ya kukabili maafa	• Utoaji taarifa baada ya maafa • Tathmini

Na.	JANGA	Maeneo yanayokumbwa mara kwa mara	Taasisi		Sahughuli		
			Ongozi	Saidizi	Kujiandaa	Kukabili	Kurejesha/Kujenga upya/Kurekebisha
16.	VISIMA VYA GESI ASILIA NA MIPASUKO YA MABOMBA, UVUJAJI WA HEWA MKAA MAENEO YA VOLKANO	• Mikoa ya Kusini mwa Bonde la Ufa • DSM • Lindi • Mtwara • Mwanza • Arusha	Wizara ya Nishati na Madini		• Andaa Ramani za mashimo ya hewa mkaa Rungwe; • Andaa mpango wa mawasiliano ngazi ya jamii • Anzisha vikosi vya kimkoa vya matengenezo	• Hakikisha Miundombinu ya Shule, Hospitali, Misikiti, Makanisa yana matundu ya hewa • Anzisha programu za kijamii za kujiandaa • Toa Taarifa za ufuatiliaji kwa mamlaka zinazohusika (TPSO) • Vikosi vya kurekebisha bomba kuanza kazi mara moja	• Endelea kufuatilia ufungaji wa gesi, katika mabonde • Weka mifumo ya kutoa tahadhari • Fanya tathmini ya madhara • Jenga uwezo wa kujiandaa • Endelea kuvisaidia vituo vya kukabili
			Wizara ya Mambo ya Ndani		• Wawepo waokoaji waliopata mafunzo • Vifaa na mipango ya kuzuia	• Uokoaji • Hamisha watu • Imarisha ulinzi	• Simamia usalama na sheria

					gesi iwepo		
			Wizara ya Ardhi		• Tathmini na mipango ya matumizi bora ya ardhi kwenye njia za bomba la gesi • Mipango ya kusaidia ufujaji	• Simamisha shughuli za kilimo	• Tathmini ya haraka ya ardhi/mali
			Wizara ya Afya		• Watumishi walio patiwa mafunzo • Andaa tiba ya huduma ya kwanza na mipango ya kuokoa	• Aanzisha vituo vya kuhamahama	• Huduma za Ushauri • Tiba • Peleka taarifa za afya kwa umma
			Vyombo vya habari		• Elimisha, hamasisha na peleka taarifa	• Elimisha na hamasisha	• Endelea kuelimisha na kuhamasisha
			Mashirika ya kimataifa		• Misaada ya kitaalamu, hali na mali ya kujiandaa	• Misaada ya kitaalamu, hali na mali ya kujiandaa	• Taarifa fupi • Tathmini
			Mashirika ya kijaamii/sekta binafsi		• Saidia huduma za Serikali	• Saidia mahitaji ya wananchi • Hifadhi za muda na misaada • Tathmini ya madhara	• Saidia hatua za Serikali
17.	MAPOROMOKO YA MATOPE	• Kilimanjaro • Morogoro • Mbeya	Wizara ya Ardhi		• Elimisha kwa umma juu ya matumizi bora ya ardhi • Andaa mipango ya dharura ya kaya • Andaa mifumo ya tahadhari ya mvua kubwa • Andaa mipango ya muda mrefu kukabili mvua kubwa • Kazia Sheria	• Anzisha taratibu za tahadhari za kaya • Tumia maeneo yaliyotengwa ya Hifadhi • Tumia misaada iliyo hifadhiwa • Tathmini ugawaji wa misaada	• Hamisha watu • Tekeleza mipango ya muda mrefu ya kuzuia • Tathmini ya madhara ya ardhi na tekeleza matumizi bora ya ardhi
			Wizara ya		• Tathmini ya vilima	• Tathmini ya ramani	• Endelea na

			Nishati na Madini		• Ramani ya majanga	ya majanga ya sasa	utafiti
			Wizara ya Mambo ya Ndani		• Wakwea milima waliopata mafunzo • Vifaa vya uokoaji	• Utafutaji na uokoaji • Kuhamisha • Usalama • Uchunguzi	• Simamia ulinzi na usalama
			Wizara ya Afya		• Watumishi waliopata mafunzo • Misaada inapatikana na kugawanywa	• Utafutaji na Uhamishaji • Usimamizi wa majeruhi haraka • Ushauri nasaha • Hifadhi za dharura	• Unasihi • Huduma za tiba • Upelekaji taarifa kwa Umma
			Wizara ya Miundombinu		• Panga upatikanaji wa barabara za dharura na helikopita	• Tumia barabara za dharura • Ondoa matope	• Rudishia barabara na madaraja
			Wizara za Mawasiliano na Habari		• Elimu kwa Umma juu ya mbinu za kupunguza athari za maafa • Upatikanaji wa mpango wa miundombinu ya mawasiliano • Imarisha mfumo wa tahadhari wa asili	• Usimamizi wa taarifa • Anzisha kituo cha kutolea habari • Sambaza taarifa za wakati huo • Upatikanaji wa mtandao wa mawasiliano	• Elimu kwa umma na usambazaji wa taarifa kwa umma • Urejeshaji wa mawasiliano yaliyoharibiwa
			Vyombo vya habari		• Elimisha, Hamasisha taarifa za kupunguza athari	• Elimisha, Hamasisha taarifa za kupunguza athari	• Elimisha, Hamasisha taarifa za kupunguza athari
			Wizara ya Elimu		• Andaa mipango ya kujizuia katika mitaala ya shule • Jaribu programu za dharura	• Tekeleza programu za dharura za kuzuia	• Endelea kujenga uwezo
			Mashirika ya kijamii, Mashirika ya kimataifa		• Saidia hatua za Serikali • Misaada ya kitaalamu, hali na mali kujiandaa	• Hifadhi ya dharura na misaada mingine • Tathimini na misaada ya kukabili	• Endelea na saidia juhudi za Serikali • Taarifa fupi baada ya

							tukio • Tathimini
18.	UGAIDI	Nchi nzima	Wizara ya Mambo ya Ndani		• Usalama • Endeleza uelewa • Mpango wa kusaidia • Weka ving'ora maalum • Weka mifumo ya kuhamisha	• Kizuizi • Kuhamisha • Tafuta, Okoa • Tathmini • Shughulikia wafu • Usimamizi wa umati/kundi maalum • Uchunguzi	• Tafuta wahalifu • Taarifa fupi • Uchunguzi
			TAMISEMI		• Mapatano	• Misaada	• Elimu kwa Umma
			Vyombo vya Habari/wizara ya Habari		• Mawasiliano mazuri na Wizara na Uongozi	• Taarifa kwa Umma	• Taarifa kwa Umma
			Wizara ya Ulinzi na JKT		• Weka ulinzi wa kutosha sehemu zote • Hakikisha wananchi wanatoa ushirikiano na vyombo vya usalama • Weka mfumo wa mawasiliano	• Tumia Jeshi kukabili shambulio • Saidia udhibiti vituo vyote • Sindikiza misafara • Vizuizi na Utafutaji • Vizuizi • Fufua makundi • Dhibiti magaidi	• Karabati vifaa vilivyoharibiwa • Weka vituo vya kukabili dharura • Ratibu usalama • Ratibu na Dhibiti Taasisi za Serikali • Simamia milango/njia • Tangaza
			Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Kimataifa		• Anzisha Sera ya Kitaifa ya mambo ya Nje	• Mapato/Maelewano	• Mazungumzo ya Kibalozi
			Wizara ya Maji na Ujenzi		• Toa huduma muhimu za kijamii	• Rejesha huduma muhimu za kijamii	• Rejesha huduma

							muhimu za kijamii
			Wizara ya Afya		• Mafunzo ya Watumishi wa Afya juu ya dharura/maafa • Maandalizi ya vifaa na misaada • Maandalizi ya mpango wa kusaidia • Matayarisho ya kuhudumia majeruhi wengi • Mafunzo ya watumishi wa afya • Hifadhi akiba ya dawa	• Peleka vifaa vya afya vinavyotembea • Hudumia majeruhi wengi • Toa huduma za muhimu kulingana na viwango vya SPHERE • Peleka taarifa muhimu kwa umma	• Toa huduma za kisaikolojia • Imarisha utoaji huduma za afya • Elimu kwa umma • Karabati huduma muhimu za afya
			Mashirika ya Kijamii/ya kimataifa		• Kujenga uwezo	• Tathmini ya haraka • Utafutaji na uokoaji • Misaada	• Misaada
			Jamii		• Hifadhi na usalama na ufahamu	• Urafiki na upendo kwa waokoaji	• Kurejesha huduma muhimu za kijamii
			Sekta binafsi		• Kujenga uwezo • Jenga ufahamu	• Utafuataji na uokoaji • Saidia majeruhi wengi • Misaada mbalimbali	• Urejeshaji huduma za jamii
19.	Magonjwa ya wanyama	• Dodoma • Singida • Shinyanga • Mwanza\Arusha	Wizara ya Mifugo		• Hatua za kuzuia • Weka akiba ya dawa • Mipango ya baadaye • Chanjo • Simamia Sheria	• Tiba na Zuia magonjwa kuenea • Usimamizi wa taarifa • Simamia Sheria	• Ufahamu/Tanabahi • Taarifa fupi • Uhamishaji
			TAMISEMI		• Uhamasishaji • Huduma nzuri kwa mifugo • Hatua za kuzuia	• Usimamizi wa Sheria	• Usimamizi wa Sheria • Imarisha huduma za kinga

			Vyombo vya Habari/Wizara ya Habari		• Uhusiano na wahusika/wananchi	• Taarifa kwa umma	• Elimu kwa umma
			Mashirika ya kijamii		• Huduma bora kwa mifugo • Uhamasishaji	• Misaada ya hali na mali	• Huduma ya mifugo
			Jamii/TAMISEMI		• Mafunzo ya kutambua magonjwa na ufugaji bora	• Matunzo ya Mifugo	• Urejeshaji huduma za mifugo
			Sekta binafsi		• Weka akiba ya dawa	• Utaalamu na msaada wa hali na mali	• Saidia huduma za mifugo • Hatua za kurejesha
			Umoja wa Mataifa/Mashirika ya Kimataifa		• Msaada wa kitaalamu, fedha wa hali na mali	• Msaada wa kitaalamu, fedha wa hali na mali	• Ufuatiliaji tathmini
20.	UFUATILIAJI BAHARINI	• Maeneo yanayozunguka bahari	Wizara ya Uchukuzi		• Huduma za kuzuia • Andaa sera • Usimamizi wa Sheria • Ufahamishaji na ufujaji mafuta	• Toa taarifa za hali halisi • Simamia na dhibiti ufujaji, safisha	• Taarifa fupi • Ufuatiliaji na tathmini
			SUMATRA		• Hatua za kuzuia • Kukagua meli • Ratibu mafunzo • Simamia kituo cha uokoaji Baharini • Kusanya na fuatilia taarifa za umwagikaji wa mafuta ngazi ya kimataifa	• Simamia Sheria • Utafutaji na uokoaji • Tathmini na ufuatiliaji • Agiza vifaa vya udhibiti • Toa taarifa za tukio kwa mamlaka zinazohusika • Kusanya taarifa juu ya ukubwa na madhara ya tukio	
			OWM/I/Maafa		• Andaa Mwongozo wa kitaifa kukabili • Endesha mafunzo • Jenga uwezo	• Ratibu Operesheni ngazi ya taifa • Toa taarifa kwa Umma	• Taarifa fupi • Ufuatiliaji na uokoaji • Rejesha hali

							ya kawaida
			Ofisi ya Makamu wa Rais Mazingira		• Tambua maeneo ya hatari baharini • Andaa maeneo ya kutupa mafuta	• Toa utaalamu juu ya operesheni ya kusafisha • Ainisha ukubwa wa ufujaji na uharibifu wa mazingira	• Weka programu ya kufuatilia na tathmini baada ya operesheni ya kusafisha
			Wizara ya Afya		• Endesha mafunzo na mazoezi	• Utafutaji na uokoaji • Toa tiba ya dharura	•
			TAMISEMI		• Kampeni ngazi ya Mkoa na Wilaya	• Tambua waathirika wa ufujaji mafuta	• Simamia urejeshaji hali kwa waathirika
			EWURA		• Andaa mwongozo wa matumizi ya vifaa vya umwagikaji mafuta • Ufuatiliaji tathmini ya vifaa vya ufujaji mafuta	• Ufuatiliaji na tathmini ya vifaa vya mafuta	• Ufuatiliaji na tathmini ya vifaa vya mafuta
			Wizara ya Ulinzi (Komandi ya majini)		• Toa usalama wa raia kwenye maji • Fanya mafunzo na mazoezi • Toa taarifa kuonekana kwa ufujaji wa mafuta	• Utafutaji na uokoaji • Uhamasishaji • Simamia maeneo yaliyotengwa • Ratibu usambazaji vifaa • Saidia kuzuia ueneaji/safisha mafuta	• Toa taarifa fupi • Ufuatiliaji na tathmini
			Wizara ya Mambo ya Ndani		• Simamia Sheria, ulinzi na usalama	• Utafutaji na uokoaji • Toa magari na watumishi kwa ajili ya operesheni za kukabili • Weka vizuizi	• Fanya uchunguzi • Masuala ya Mahakamani • Simamia Sheria
			Mamlaka ya Bandari		• Andaa mipango ya kukabili bandarini	• Toa vifaa na watumishi	• Taarifa fupi • Ufuatiliaji na

					• Andaa vifaa na watumishi • Andaa mafunzo na mazoezi	• Vizuizi	tathmini
			Vikosi vya zimamoto na Ukoaji		• Mafunzo na mazoezi	• Utafutaji na uokoaji (inapowezekana)	•
			Umoja wa Mataifa/Mashirika ya kimataifa		• Kujiandaa kitaalamu, vifaa na fedha	• Kujiandaa kifedha, ufundi na vifaa kukabili	• Ufuatiliaji na tathmini
			Wizara nyingine/Taasisi na Shirika		• Kazi na majukumu kama yalivyoonyeshwa katika mpango wa kitaifa wa kukabili ufujaji wa mafuta	• Kazi na majukumu kama yalivyoonyeshwa katika mpango wa kitaifa wa kukabili ufujaji wa mafuta	• Kazi na majukumu kama yalivyoonyesh wa katika mpango wa kitaifa wa kukabili ufujaji wa mafuta